

თუ გინდა იპოვო რაც გსურს, იშავი ის, რაც ხარ. თუ გინდა იპოვო რაც გსურს, იშავი ის, რაც ხარ.

ნილბიანი
კაცი უნილბოდ

J. Englem

ნიღბიანი კაცის უნიღბოდ

წინათქმა

რატომ იყურება გელა ტყისკენ

მასთან შემთხვევით შეხვედრილი ადამიანებიც კი მის მეგობრობას იჩემებენ და ეს არც არის გასაკვირი – გელა მუხაშაერიასთან ნებისმიერი ურთიერთობა უშუალო, ძალდაუტანებელი დამოკიდებულებაა. პირველივე შეხვედრისას გრჩება შთაბეჭდილება, რომ შენ მას დიდი ხანია იცნობ. ამას გარდა, უსათუოდ გიტოვებს ახალი შეხვედრის საბაბს, რადგან ჩვენ მას ყველანი – „არასიაფანდები“ მაგრად „ვევასებით“. თავს ფრაზითაც დაგამახსოვრებს – ხან ჟარგონს იშველიებს და ხანაც სიტყვებს ეთამაშება. მაგალითად, თუ არის სიტყვა ქვეყანა, ზეცაში ცხოვრებას ზეყანა უნდა ერქვასო.

გაცნობისთანვე, ხელს რომ ჩამოგართმევს, წარგიდგებათ – გამარჯობა, მე ტრაკის ექიმი ვარ, გელა მუხაშაერია და ამ უხერხულ სიტყვას (და კიდევ ბევრ სხვასაც) გამოთქმით ამბობს, რადგან ორგანოს, რომელსაც ის მკურნალობს, სულხან-საბას ლექსიკონითაც ზუსტად ასე ჰქვია და უარყოფს ყველა მის სინონიმს – საჯდომი, გვამისთავი, უკანალი.

ახალგაზრდობაში „ნერას ჰყოლია ატანილი“ და ახლაც დროს პოულობს იმისთვისაც, რომ დაჯდეს და დანეროს, ზოგი აფორიზმად, ზოგი მოგონებად და ლექსადაც კი. ამბობს, რომ ღმერთს არასოდეს მიუტოვებია და დაიფარა ყველა განსაცდელისგან. იცის მისი თაობის ბევრი თავგადასავალი და მოყოლასაც არ დაგზარდებათ. კარგი მოსმენაც იცის და ყველა შემთხვევაში ემოციურად იხარჯება. თუკი შეგატყვით რაიმე გიჟირთ, აუცილებლად გკითხავთ: მე რა შემიძლია?

მასზე ბევრი დანერილა, თითქმის არ დარჩენილა არცერთი ქართული ჟურნალი, გაზეთი, სადაც მასთან ინტერვიუ არ გამოქვეყნებულა. იგი ხალისიანი მოსაუბრეა, გულწრფელობითა და არტისტულობით გამორჩეული. ზედმეტი თავბატიყის გარეშე თანხმდება ჟურნალისტებთან საუბარს და ამბობს, დასამალი რა მაქვს, რაც გინდათ მკითხეთო.

ერთხელ, სუფრაზე ტყის სადღეგრძელო უნდა დავლიოო, უთქვამს და ყველას უფიქრია, როგორც მეტყვევ ენტომოლოგის შვილი, ტყის გადარჩენისას იტყოდა. ვერ მიუხვდნენ, გელა სრულიად ახალ სადღეგრძელოს ამბობდა – გაუმარჯოს ტყეს, სადაც მგელი მგელია, ირემი – ირემი, დათვიც დათვობს და ტურაც ტურაა. იცი, რომელი რაზეა წამსვლელი, მგელი ჩაგისაფრდება, დათვი დაგტორავს, ტურა მოგეპარება,

იცი და შენც შესაბამისად მოერიდები. ადამიანებს კი სმოკინგები აცვი-
ათ, მჭევრმეტყველებენ და ზოგში მგელია, ზოგში ტურა, ზოგში ვინ
და ზოგში რა, მიდი და გამოიცანი... ტყე ნაღია, გაუმარჯოს ტყეს,
სადაც არავინ თამაშობს, ყველა ისაა, რაც არის. მგონი, ამ სადღეგრ-
ძელს გაგრძელებაა გელას ერთი საყვარელი გამოთქმაც – მე ვიყო
ტყის მეგობარი. გელა უნიღბო ცხოვრებისკენ გვინვევს.

ამ წიგნს უკვე დაბეჭდილი ერთი საგაზეთო ინტერვიუს სათაურს
ვარქმევთ – „ნიღბიანი კაცი უნიღბოდ“, რადგან გელა მუხაშავერია
გვარწმუნებს, რომ ნიღბი მისი პროფესიის ატრიბუტია და მას მხ-
ოლოდ საოპერაციო ბლოკში იკეთებს. ყველა სხვა შემთხვევაში ამ-
ბობს: თუ გინდა იყო რაც გსურს, იყავი ის, რაც ხარ!

წიგნზე მუშაობისას საგანგებოდ შერჩეულ რესპონდენტთაგან
ერთ-ერთს დავურეკე და ვთხოვე, გაეხსენებინა გელა მუხაშავერია,
პაუზის შემდეგ გაკვირვებული ხმა მეკითხება, ქალბატონო, რა გახსენ-
ება, გელა ცოცხალი ხომ არისო? კი, ცოცხალიცაა და ცოცხალი მაგ-
ალითიც არის იმისა, რომ გახსენება ცოცხლებსაც უნდა-მეთქი. მეორე
რესპონდენტმა მითხრა – გელა მუხაშავერიამ დაიპყრო ექიმისთვის
საოცნებო ყველა სიმალღე, აღზარდა ექიმები, შექმნა და დღემდე
ხელმძღვანელობს საქართველოს პროქტოლოგიის ცენტრს, აქვს ორი
საავტორო ოპერაციული მეთოდი, რომლის შესახებაც ახლახან ვრცე-
ლი სტატია გამოქვეყნდა ამერიკულ ჟურნალში და, რაც მთავარია,
მისი მადლიერია ასობით გადარჩენილი თუ ტკივილებდამცხრალი პა-
ციენტი.

წიგნში წაიკითხავთ სხვადასხვა დროს გამოქვეყნებულ საგაზეთო
პუბლიკაციებსა და თავად ამ წიგნის გმირის წერილებს, გამონათქ-
ვამებს, გელა მუხაშავერიას მეგობრებისა და ახლობლების მოგონებებს.
ვფიქრობთ, არ გაგიჭირდებათ სტრიქონებს შორისაც დაინახოთ გელა
მუხაშავერია თავისი გამორჩეულობით, ადამიანური, შეუნიღბავი ურ-
თიერთობებითა და გულწრფელობით!

რა თქმა უნდა, ამ წიგნის მთავარი გმირიცაა და მთავარი მთხრობე-
ლიც გელა მუხაშავერიაა, მაგრამ მან არჩია ჩვენს თვალეში არეკლილ
მის პორტრეტსაც გაუსწოროს თვალი, ამიტომ ძირითადი სათქმელი
მესამე პირში აღმოჩნდა გადატანილი.

ნაცონალური პროექტი

FAMILIA

საგვარეულო სიგელი მუხამაურიათა

გვარის სააკენე ალაგის, მშობელი სოფლის სახელი ძვეს ფუძესა შინა გვარსახელსა, რომელ არს **მუხამაურია**.

“**მუხა-მავი**“ - სოფელი უოფილა ისტორიულ მესხეთში.

დასტურ: მესხნი არიან წარმომავლობით მუხამაურიები და მათი გვარსახელის თავდაპირველი ფორმა არის - **მუხამაური**.

გვარი ესე წარმოქმნილია საგვარეულოს სამშობლოს სახელზე - (“**მუხამავი**“), სადაურობის განმსაზღვრელ-მწარმოებელი სუფიქს-ფორმანტის (“**არ**“) დართვით.

სუფიქს-ფორმანტი ესე - “**არ**“ შეესაბამება მეორენაირ, ანალოგიური ფუნქციის მქონე სუფიქსს - “**ურ**“.

მუხამაური ანუ მუხამაველი.

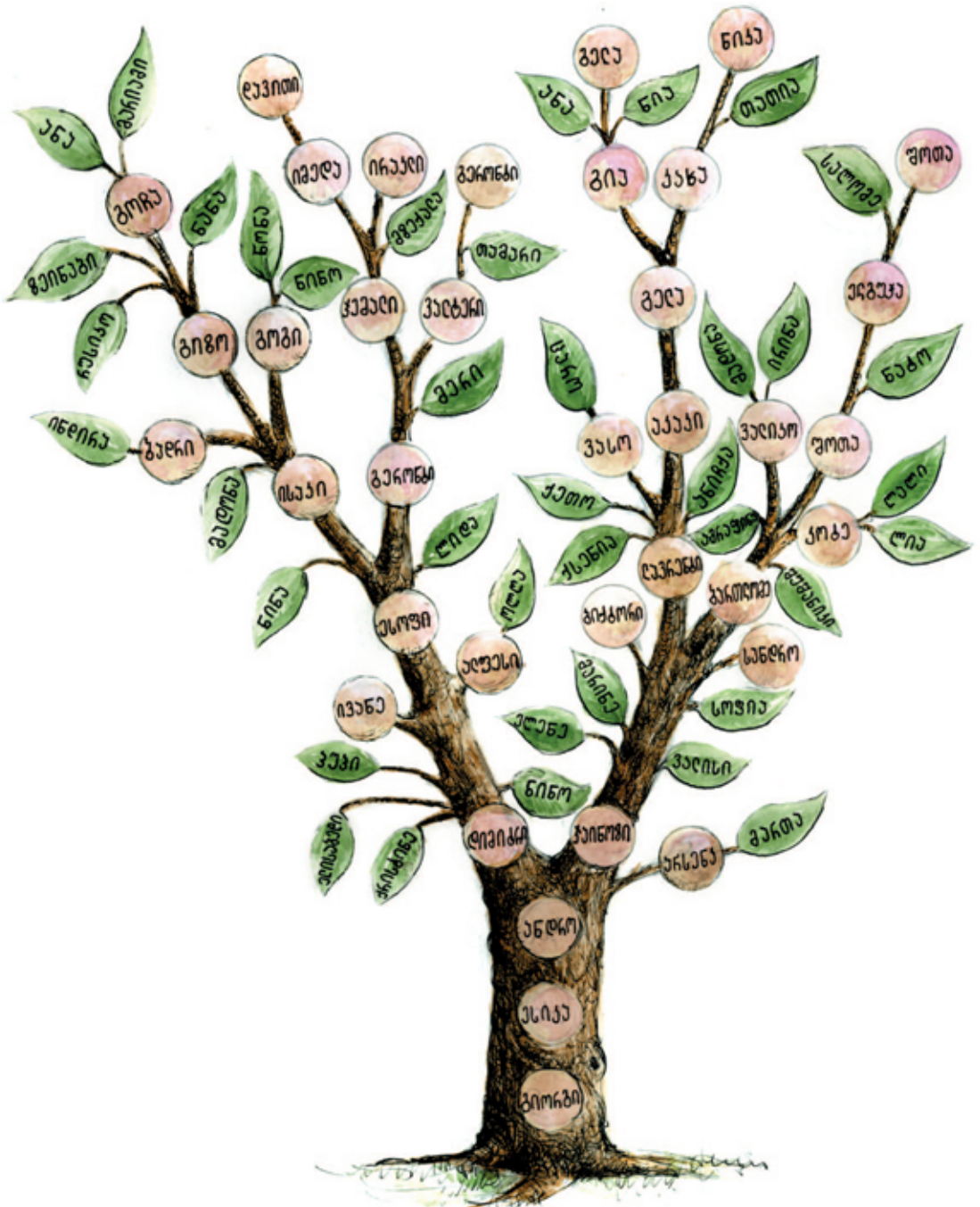
მოკვიანებით გვარსახელის ფუძიდან ამოვარდა რიგით მესამე ხმოვანი ანი („ა“).

უფრო ზუსტად, მან გადაინაცვლა გვარსახელს ბოლოში, ხმოვანი „ინ“-ის („ი“) შემდგომ, რის შედეგადაც მივიღეთ ამჟამინდელი ფორმა გვარსახელისა - **მუხამაურია**.

ამდენად, გვარსახელის წარმოქმნის სქემა ამგვარად გამოიყურება:

$$\text{მუხამაარი} = \text{მუხამაური.}$$

აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტი, რომ ანალოგიური გვარსახელები ერთობ მრავლად იყო გავრცელებული ისტორიულ მესხეთს.

საბავსკეუდო სე

ძველი წარჩინებული მესხური გვარებია: **ხახულარი** (ანუ ხახულელი), **ხერთვისარი** (ანუ ხერთვისელი), **სამძივარი** (ანუ სამძიველი), **ცლესარი** (ანუ ცლესელი), **ლობიარი** (ანუ ლობიელი).

მუხამაყრიათა ანუ მუხამაყართა გვარსახელის ტრანსფორმაციის დინამიკის ისტორიული ანალიზი ბადებს კითხვას: **სომ არ განეკუთვნება მუხამაყრიათა ან მუხამაყართა გვარი ძველ წარჩინებულ, მესხურ ფეოდალურ გვართა საკრებულოს?**

მუსაბამისი საისტორიო დოკუმენტაციის თუ სიკვლ-გუჯართა არქონა-არარსებობის გამო ჩვენ არ მალავთ ამის მტკიცება, თუმცა ჩვენ უფრო ამა ვერსიისაკენ ვიხრებით.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამჟამად გურიას სახლობენ ანალოგიურად წარმოქმნილი გვარები - **ლომჯარია** და **მალულარია**, რომელნიც ასევე ისტორიული მესხეთიდან არიან წარმომავლობით.

გურას ბუდობენ ასევე, ე.წ. „**კოლხურფორმანტიანი**“ გვარები:

ბასილია, გოგელია, დარჩია, ბჟეკალავა, მოქია, ქვილითაია.

ვევლა ზემოთ - ხსენებული გვარი მხოლოდ გურიას სახლობს და მათ სამეგრელოსთან არანაირი კავშირი არა აქვთ.

ცნობისათვის: მუხამაყრიათა მშობელი სოფლის სახელი - „**მუხა-შავი**“.

„**მუხა**“ მეგრულად არის „**ჭვინი**“.

„**შავი**“ მეგრულადაა „**უჩა**“

ე.ი. „**მუხამაყი**“ მეგრულად ჟღერს, როგორც „**უჩა-ჭვინი**“.

ამდენად ჩვენ სასეზე გვაქვს კიდევ ერთი არტ უმინტი (ამჟერად ლინგვისტური) იმის დასტურად, რომ **მუხამაყრიათა** გვარს არანაირი კავშირი არა აქვს ოდიშთან ანუ სამეგრელოსთან.

დავუბრუნდეთ ისტორიულ მესხეთს.

ოდიშთან საქართველოს გაერთიანებული სამეფოს ერთ-ერთი უმდიერესი ისტორიულ გეოგრაფიული ზროვინცია იყო სამხრეთ-დასავლეთ საქართველო, ანუ ზემო ქართლი, ანუ სამცხე-საათაბაგო, ანუ მესხეთი.

მესხეთი საკუთრივ ჰატარა ქვეყნებისაგან, კუთხვებისაგან შედგებოდა: **სამცხე, ჯავახეთი, მხემეთი, ერუშეთი, ტაო, კლარჯეთი, კოლა, არტაანი, თორი, აჭარა, ისპირი, ლივანი...**

XVI საუკუნის **II** ნახევრიდან იწყება ოსმალთა ურიცხვი ომები ისტორიული მესხეთის ხელში ჩასაგდებად. ბოლო აღარ უჩანდა მათ შემოსევებს.

„და გატედა ბოლოს საქართველო, ვითარცა ღომი სისხლისგან დაცლილი“... .

XVI საუკუნის 80-იანი წლებიდან ოსმალთა ხელში გადადის მთელი მესხეთი. ისტორიული მესხეთის მიწა-წყალზე თურქი ჰქმნიან ახალციხის საფაშოს. იდგენება ქრისტეს ნათელი, ქართველთა კვირებათა გაუსაძლისი ხარკი და ბუგარა. მძლავრობს მუჰამედის ბნელი რჯული, შავი ჩადრი და ყურანი... .

ძირძველი, მკვიდრი ქართველობა მანისურად იურება მამა-პაპათა სამკვიდრებელიდან და მიდის საქართველოს სიღრმეში: გურიას, იმერეთს, შიდა ქართლს... .

მუხამაყრეები **XVI** საუკუნის „**დამლევსა** და **XVII** საუკუნის **დამდგეს** უნდა იყვნენ მესხეთიდან

გურიას მოსულნი, საგარეუდოდ მდინარე სუფსის ხეობით და კომპაქტურად სოფელ ძიძიტოს დასახლებულნი.

იმჟამად ძიძითი აკეთის სამორავოში შედიოდა. საერთოდ კი აკეთის სამორავოში შედიოდა რვა სოფელი: აკეთი, ჭანჭათი, აცანა, ვანი, სამება, ზომლეთი, ნაგომარი და ძიძითი.

რუსთმმართველობის ჟამს კი სოფ. ძიძიტოს ჰქონდა შემდეგი ადმინისტრაციული სტატუსი:

Кутанская Губернія

Озургетский уездъ

Ланчхутскій полицейскій участокъ

Дзимитская сельская обшина

С. Земо Дзимити

იმჟამად ძიძიტოს სახლობდა 780 სული მოსახლე, 130 კომლად, 400 მამაკაცი და 380 ქალი.

ქრისტესათვის, საქართველოსა და ბაგრატიონთა ტახტის ძლიერების სახელით გადატანილ ომებში მუხამაფრიათა გვარის მეთაური კომლზე კაცად გამოდიოდნენ საქართველოს გაერთიანებული სამეფო ლაშქრის წინამძროლ სადროში, სარდალთა-ახალციხელთა და ჯაყელთა დროშებს ქვეშ, ასევე იმერეთის სამეფო ლაშქრის გურია-ოდიშის სადროში, სარდალთა დადიანთა და გურიელთა დროშებს ქვეშ.

დღეს-დღეობით მუხამაფრიათა გვარის შეილთა, უმრწემს-უსუცესთა, საუმო-სადიაცოს ერთობლივი სიმრავლე ორ-ნახევარ ასულ სულამდგა.

ღმერთმან ამრავლოს გუარი ესე, რომელ არს მუხამაფრია

გიორგი მისირელი
პროექტის დირექტორი

საკვარეულო სიკვდი ესე მუხამაფრიათა დაიწერა ქრისტეშობიდან 2008 წელსა, თუესა იანვარსა, რიცხსა იდ, ხელითა გიორგისა მისირელისათა, ქართველი დასტაქრის, ბატონის, კელა მუხამაფრიასათვის, ძღვნად და ხანუქრად.

მშობლები

...ოთხწლიანი სიყვარულის შემდეგ, ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე დაქორწინდნენ. თამარ კახიძე თერჯოლის რაიონიდან იყო, აკაკი მუხამაზია – ოზურგეთიდან. 1937 წლის 10 დეკემბერს ბიჭი შეეძინათ და გელა დაარქვეს. მძიმე წლები იყო. დედაქალაქში დამკვიდრება ჭირდა, ორივე მუშაობდა და შვიდი თვის ჩვილი ძიმითში ბებია-ბაბუას ჩაუყვანეს გასაზრდელად. გელა ოთხი წლის იყო, მეორე მსოფლიო ომი რომ დაიწყო. აკაკი მუხამაზიას, როგორც პერსპექტიულ და განსაკუთრებული სპეციალობის ახალგაზრდას, ჯავშანი ჰქონდა და არავინ გაინვევდა ფრონტზე, მაგრამ ომის დაწყებიდან მეორე დღესვე საკუთარი სურვილით კომისარიატში გამოცხადდა – დაჯავშნული და შემინებული მტერს სახლში რაფერ დავხვდეთ და წასულა. მაშინ მუხამაზიების ოჯახი ბელინსკისა და ბარნოვის ქუჩის კუთხეში ცხოვრობდა. პატარა გელა ზაფხულს გურიასში, ბებიასთან, თებრონე დოლიძესთან ატარებდა, თბილისში კი დედის დედა, იმერელი ანა ასათიანი მზრუნველობდა. იყო კიდევ სონია ვაშაძე, აკაკის დეიდა. შეძლებული და კეთილშობილი ქალბატონი, რომელიც პატრონობდა უმამოდ დარჩენილ ბიჭს და დისშვილის ოჯახს ყველანაირად ეხმარებოდა. „მისი წყალობით სულ კარგად ჩაცმულ-დახურულები ვიყავით მე და დედა. ყოველ შაბათ-კვირას სურსათით, ტკბილეულით და საჩუქრებით გვანებივრებდა. აი, ეს სახლიც, სადაც ახლა ვცხოვრობ, სონია დეიდამ გვიყიდა. სიკეთის და გულისხმიერების პირველი გაკვეთილები მისგან მივიღე და მთელი ცხოვრება მომყვება ის სიტბო“, – იხსენებს გელა.

წლები გადიოდა. მამის არცერთი წერილი არ მოსულა ფრონტიდან და არც ვინმე ამბის მომტანი ყოფილა. 1945 წლის აპრილის ერთ დღეს დედამ სკოლაში გელას მიაკითხა და მიახარა, უწყება მოვიდა, მამა ცოცხალია და დაბრუნდებაო. მერე იქვე უახლოეს ფოტოატელიეში შევიდნენ და ამ დღის აღსანიშნავად სურათი გადაიღეს.

1946 წლის 16 იანვრის გაყინულ ღამეს ერთი პატარა ჩანთით, ხუთწლიანი გაუჩინარების მერე მამამ ცოლ-შვილს კარებზე დაუკაკუნა. კაკო დაბრუნდა. მერე შიშნარევი სიფრთხილით მოყვა 1941 წლის სექტემბერში ფაშისტებმა რომ დაატყვევეს და ხუთი წელი საკონცენტრაციო ბანაკებში როგორ გაატარებინეს. ბუნტის მოწყობის ორგანიზებისთვის დასახერხებლად გაუყვანიათ, მაგრამ... ღვთის სასწაული იყო, აბა, რა, გერმანიაში მოგვარემ იხსნა. 1924 წელს საქართველოდან გურიის აჯანყების მერე პარიზში გაქცეულმა თეოფილე მუხამაზიამ მომძებნა და იმან გადამარჩინაო, – იხსენებდა აკაკი, მაგრამ დეტალებზე საუბარს ყოველთვის ერიდებოდა. მალე მუშაობა მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტში დაიწყო და თანდათან მამასთან ცხოვრებას გელაც შეეჩვია, თუმცა ფაშისტების ტყვეობისგან თავდახსნილი კაკო 1948 წლის ივნისში უკვე

1939 წელი. მშობლებთან და ბებიასთან ერთად

სტალინის საბჭოთა ბიძებმა წაიყვანეს, გაასამართლეს და 20 წლით პატიმრობა მიუსაჯეს. დაიწყო ისევ მარტოობა, მონყენილი და დარდიანი დღეები. 11 წლის ბიჭს არ გამოპარვია, დედამ როგორ შეკრა ბარგი, კედლის კარადაში შეაწყო და ყოველი ფეხის ხმა როგორ აფორიაქებდა, მოგონილი სიმშვიდით კარებს როგორ აშტერდებოდა. გელა ჯერ გუმანით ხედებოდა, რალაც ცუდი რომ ხდებოდა, მერე გაიგო, დედა ახლობელს ეწურჩულებოდა, ალბათ, მეც წამიყვანენო... გელა თურმე მთელი ღამეები ფიქრობდა ახალ დიღემზე, თუ დედასაც წაიყვანდნენ, მას გაჰყოლოდა თუ წენასთან (ბებიას ასე ეძახდა) დარჩენილიყო. როდის-როდის დედამ რომ ბარგი ამოალაგა, მიხვდა, გადარჩა, ამ არჩევანის გაკეთება აღარ დასჭირდებოდა. უფრო მეტიც, მეუღლის ავტორიტეტის და მოხერხების წყალობით აკაკი შუბაშავრია შუა აზიის ნაცვლად რუსთავის ციხეში გაამწესეს, საიდანაც მალე წერილი მიიღეს, მამა თავის თავგადასავალს ლექსად წერდა:

„საით მიდიან ქუჩები
 გაუძღვებ გულის ძგერასა?
 როდისღა გადაეურჩები.
 მავთულებიდან ცქერასა!“

თამარ კახიძე მავთულებს იქით დარჩენილი ქმრისთვის პროდუქტს თვიდან თვემდე აგროვებდა და „პერედაჩებზე“ დადიოდა. ერთხელაც აკაკი ციხის საავადმყოფოში გადაიყვანეს და სასწრაფო ოპერაცია გაუკეთეს. უკვე გამოჯანმრთელებული გელას წერდა რა ჩაიდინა და როგორ უპატრონა მას ახალგაზრდა ექიმმა რაჟდენ ციხისელმა. შვილს ურჩევდა, ექიმი გამოსულიყო, ისეთი პროფესიაა, ყველას ყოველთვის რომ სჭირდება და ადამიანებს გამოადგებიო. გელას ექიმობაზე ფიქრი ამ წერილიდან დაიწყო, მუხაშავრიებისა და ციხისელების ოჯახების მეგობრობა და ნათელმირონობა კი – ამ შემთხვევის წყალობით.

1955 წელს აკაკი მუხაშავრია ციხიდან გაათავისუფლეს. 1958 წელს მოსკოვში გამოიძახეს საკავშირო უშიშროების კომიტეტში, ახლა უკვე სხვა მიზნით დაკითხეს და სამამულო ომის დროს ფაშისტური საკონცენტრაციო ბანაკების ხელმძღვანელის ობერლენდერის წინააღმდეგ ჩვენების მისაცემად ბერლინში გადააფრინეს. ბერლინში გერმანულ ენაზე მისცა საბოლოო ჩვენება აკაკი მუხაშავრიამ. 1960 წელს რვანლიანი პატიმრობისთვის მხოლოდ მოუბოდიშეს და რეაბილიტაციის საბუთი მიართვეს.

ერთ დღესაც, გელა შესულა მამის საძინებელში და კედელზე სტალინის სურათი დაუნახავს, გაკვირვებით და სიბრაზით უკითხავს: ეს რამ ჩამოგაკიდებინა, რომ არ მომკვდარიყო, კარგა ხანს მზის სინათლეს

1956 წელი. დედ-მამასთან ერთად

ვინ დაგანახებდაო? – ჩუუუუუ. აფერი არ თქვა, მამა! – განანყენებულა კაკო და ბელადი გაუმართლებია: როცა ტყეს ჭრიან, მაშინ ნაფოტებიც ცვივა, კაცი ქვეყანას აშენებდა და მეც ერთი ნაფოტი ვიყავიო. თუმცა, მერე და მერე, ღვინომოკიდებული შინ რომ ბრუნდებოდა, მეუღლის საყვედურებს ომახიანად შეეპასუხებოდა ხოლმე: თამარ, შენ საქართველოს დედოფალოოოოო! ღმერთისგან ასჯერ ნაჩუქარი სიცოცხლე მაქვს და რაფერც მინდა ისე დავხარჯავო!

სამეგობროდ გამონვდილი ხელი

...პირველი შეხვედრისთანავე პატივისცემითა და მოკრძალებით განგანყობდა, ხელს რომ ჩამოგართმევედა, რა ასაკისაც უნდა ყოფილიყავი, გრძნობდი, ეს მარტო გამარჯობის სათქმელად კი არა, სამეგობროდ გამონვდილი ხელი იყო. პირველად გვარს გკითხავდა და მერე სულ დანვრილებით გეტყოდა, თუ რომელი კუთხიდან იყავი, სად და რომელ სოფლებში სახლობდნენ შენებურები. მთელი საქართველო ფეხით ჰქონდა მოვლილი.

საშუალო ტანის, სახასიათო თეთრი უღვაშები, მუდამ მონესრიგებული და ესთეტიური – ასეთი მახსოვს იგი, აკაკი მუხაშავრია. ის მამაჩემის, შალვა სუპატაშვილის კოლეგა და უახლოესი მეგობარი იყო. მამა მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის სატყეო განყოფილებას ხელმძღვანელობდა, ბატონი აკაკი – აგრონომ-ენტომოლოგად მუშაობდა. 1956 წელს საქართველოს ფლორას – ნიწვოვან ტყეებს განადგურებით დაემუქრა რუსეთიდან გაუქერქავ მორებს შემოყოლილი ლაფნიჭამია. ეს მავნებელი ისეთი სისწრაფით გამრავლდა, რომ განადგურების ზღვარზე იდგა მთელი ბორჯომის ხეობა, საქართველოს ნაძვნარი. სამთავრობო კომისიის გადანყვეტილებით ნალვერში აშენდა სპეციალური დანესებულება, სადაც ლაფნიჭამიას წინააღმდეგ ბრძოლის ლაბორატორიის ხელმძღვანელობა ბატონ აკაკის დაავალეს. დაიწყო ტყის ინტენსიური დამუშავება ქიმიური საშუალებებით, მაგრამ 7-8 წლის შრომამ შედეგი არ გამოიღო ვერა და ვერ განადგურდა მავნებელი. მერე სასარგებლო მწერს – რიზოფაგუსს მიაგნეს, რომელიც ლაფნიჭამიით იკვებებოდა. ნალვერის ექსპერიმენტულ ბაზაზე ხელოვნურად გაამრავლეს რიზოფაგუსი და რეგიონებში გაავრცელეს. ტყეებს სიცოცხლე დაუბრუნდა. ეს პროცესი 18-20 წელი გრძელდებოდა და ამ ხნის მანძილზე ბატონმა აკაკიმ თითქმის ფეხით მოიარა საქართველოს მთა-ბარი. მხარზე ჩანთაგადაკიდული, თავზე ქუდით, ჩქარი ნაბიჯებით მავალი ტყის მასივებში – ასეთი ჩამრჩა გონებაში. მეც ხშირად ჩავდიოდი მამასთან და მახსოვს კარვებში თუ მონადირის ქობებში გატარებული ღამეები. კოცონთან სახელდახელო თუ ტრადიციულ სუფრას ყოველთვის პატივცემული აკაკი (ასე ვეძახდით მას სიყვარულით) ხელმძღვანელობდა. სამამულო ომის დროს ტყვეობაში იყო ნამყოფი და მაშინ ვერ კიდევ გაუხუნარ ამბებს საათობით ვუსმენდით...

აღბათ, დღეს ბევრმა არ იცის, რომ აფხაზეთში, ბიჭვინთის შემოგ-

არენის ჯანმრთელი მწვანე საფარი აკაკი მუხაშავრიას ნაამაგარიც არის. ჯერ კიდევ ორმოცდაათიანი წლებიდან იგი ინტენსიურად მუშაობდა ბიჭვინთის ფიჭვნარის მავნე ენტომოფაუნის შესწავლაზე და გამოვლენაზე. გამოიკვლია ძირითად მავნე სახეობათა ბიოლოგია და ეკოლოგია, რაც საფუძვლად დაედო მის საკანდიდატო დისერტაციას.

იყო შესანიშნავი მეცნიერი და მკვლევარი, ბუნების ღვიძლი შვილი და ქომაგი. მან სამოცდაათზე მეტი ნაშრომი გამოაქვეყნა სხვადასხვა ენაზე და ორი საავტორო უფლებაც ჰქონდა მინიჭებული. აკაკი მუხაშავრიას გარეშე ტყის დაცვის თემაზე რაიმე შეხვედრა ან კონფერენცია არ ჩაივლიდა, უშუალოდ მისი მონაწილეობით ადგენდნენ რეკომენდაციებსა და მეთოდურ მითითებებს. გამორჩეულად ყურადღებიანი იყო, სიხარულით ხვდებოდა ყოველი დაინტერესებული ახალგაზრდის გამოჩენას და გვერდში ედგა მათ სადიპლომო ნაშრომისა თუ პროექტის დაცვისას. დღეს ბევრს შეუძლია გაიხსენოს ბატონი აკაკი, როგორც გულისხმიერი მასწავლებელი, ხელმძღვანელი და უაღრესად კეთილშობილი პიროვნება. მან სიცოცხლის ბოლო წლებში, როგორც თავის საქმეზე შეყვარებულმა ადამიანმა, კიდევ ერთი კარგი სამსახური გაუწია საქართველოში მეტყვეობის განვითარებას – სრულიად უსასყიდლოდ სამთო მეტყვეობის ინსტიტუტის ტყის დაცვის განყოფილებას გადასცა 50 წლის მანძილზე შეგროვებული უნიკალური წიგნების ფონდი. რომელიც ახლა მის სახელს ატარებს. დღეს მე ვხელმძღვანელობ ამ განყოფილებას და ვხედავ, აკაკი მუხაშავრიას სახელი ამ ბიბლიოთეკასთან ერთად როგორ გადაეცემა თაობიდან თაობას. მისი დანატოვარი ყოველი წიგნიც ხომ ისევ სამეგობროდ გამოწვდილი ხელია. ასეა, სიყვარულით და გულითადობით გაკეთებული საქმე არასოდეს მთავრდება.

არჩილ სუპატაშვილი

* * *

1970 წელს მ. ნემიროვასა და ე. კალანდაძის ავტორობით ასი ათასიანი ტირაჟით წიგნი „ვერმანტის საიდუმლო საქმე“ დაიბეჭდა. რომელიც 1941-45 წლებში ქართველ მეომართა ჯგუფის ფაშისტურ საკონცენტრაციო ბანაკებში გატარებულ დღეებზე მოგვითხრობს. ამ ჯგუფის ერთ-ერთი წევრი აკაკი მუხაშავრია იყო და იგი ამ წიგნის ფურცლებზე აკაკი შავრიადაა მოხსენიებული.

ნანყვეტი ნიგნიდან

„დიურთან ყოველდღიურ იდეოლოგიურ ბრძოლაში ასევე ბევრ სასარგებლო საქმეს აკეთებდა აკაკი შავრია. იგი ყველაზე ახალგაზრდა იყო იატაკქვეშელთა შორის. მან ზუსტად ომის წინ დაამთავრა სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი. მისი ერუდიცია ზოგიერთ პროფესორსაც შემურდებოდა. ამასთანავე ენამოსწრებული, ოხუნჯი და მოხერხებულიც იყო. დიურს ეჯავრებოდა იგი! კაკოს რამდენჯერ ჩაუგდია დიურისთვის კოვზი ნაცარში.

ჩვეულებრივ დიურის ლექციებზე კაკო პირველ რიგში ჯდებოდა, თითქოსდა განსაკუთრებული ყურადღებით უსმენდა მას, დაუინებით მისჩერებოდა ლექტორს ირონიული გამომეტყველებით, თუმცა თავს გაღიმების ნებას არ აძლევდა მაშინაც კი, როცა სიცილით ლამის იგუდებოდა. მაგრამ როდესაც ლექტორი ლაპარაკს მოათავებდა, სერიოზული სახით ისეთ რამეს ჰკითხავდა, რომ მთელი დარბაზი ახარხარდებოდა, თვითონ კი ვითომდა გაკვირვებული სახით გადახედავდა ხოლმე გამხიარულებულ მსმენელებს. პირდაპირ შავ დღეში აგდებდა დიურს.

უკაცრავად, ბატონო დოქტორო, მე კარგად ვერ გავიგე, – მეტი სიმეტად თავაზიანად ეკითხებოდა შავრია დიურს მორიგი ლექციის დამთავრებისას, – ეს-ეს არის თქვით, რომ ებრაელები უნდა განადგურდნენ მთელ მსოფლიოში, რადგანაც მათ ძარღვებში არაადამიანური სისხლი ჩქეფსო. მაგრამ მე ვხედავ, რომ გერმანელ ჯარისკაცებს მკერდზე ჯვარი ჰკიდიათ, ეკლესიაში დადიან, იესო ქრისტეზე ლოცულობენ, ხატებს ჰკოცნიან. როგორ გავიგოთ ეს? იესო ქრისტე ებრაელი იყო, მაშასადამე, მის ძარღვებშიც არაადამიანური სისხლი ჩქეფდა. გამოდის, რომ ქრისტიანები ეშმაკს ეთაყვანებიან?

დიური განრისხდა, სიძულვილით მიაშტერდა დამცინავს. იმ წუთას იგი სიამოვნებით გაანწინდა სილას ამ ლაწირაკს, მაგრამ თავი შეიკავა და გაბრაზებით უპასუხა:

– ჩვენ, გერმანელებს, არ გვიყვარს ორაზროვნება და არავის ნებას არ მივცემთ ეჭვი შეეპაროს ჩვენს რწმენაში!

დიურმა თავზე ქუდი ჩამოიფხატა და აჩქარებით გავიდა დარბაზიდან.

მთელი დღე მსჯელობდნენ გერმანელები ამ ინციდენტზე. ემიგრანტები აღშფოთებულნი იყვნენ შავრიას უტაქტობით. აკაკი გაკვირვებისგან მხრებს იჩეჩდა – უსამართლოდ რა ვთქვიო.

– ყოჩაღ, კაკო! – შეაქო იგი ნიკლაურმა, – შენს შეკითხვას დიური კი არა, ათასი გებელსიც ვერ უპასუხებდა.

დიურმა ობერლენდერთან იჩივლა, მან კი ნიკლაური გამოიძახა.

– ჯარისკაც შავრიას მოქმედება ყოველგვარ საზღვარს სცილდება! ჩასვით ათი დღით ჰაუპევახტში! იქნებ ცოტა ჭკუა ისწავლოს“.

დედა

ცხოვრება სამაგალითოდ

დიდი პატივი მხვდა წილად, გავიხსენო ჩემი მასწავლებელი და შემდეგ კოლეგა, იმუამინდელი ფიზკულტურის ინსტიტუტის პედაგოგი, მეცნიერი, ერთ-ერთი პირველი დეკანი ქალბატონი საქართველოში, მრავალი საუკეთესო თვისებით დაჯილდოებული პიროვნება – თამარ კახიძე. ის იმ თაობის წარმომადგენელია, ვის სახელსაც საქართველოში დამოუკიდებელი ფიზკულტურის ინსტიტუტის დაარსება უკავშირდება. 1938 წლიდან იგი სიცოცხლის ბოლომდე ამ ინსტიტუტის ცხოვრებით ცხოვრობდა და გამორჩეული მშობლიური მზრუნველობით თავი დაამახსოვრა თაობებს, ყველას, ვინც ამ კედლებში სტუდენტობა გაატარა.

ქალბატონი თამარი პედაგოგიურ მუშაობასთან ერთად სამეცნიერო-ორგანიზაციულ საქმიანობას ეწეოდა კვლევით ინსტიტუტებში, სპორტისა და ოლიმპიურ კომიტეტებში, სპორტის სახეობების ფედერაციებში, სპორტულ სკოლებში და ყველგან ერთგულებით, პროფესიონალიზმითა და სიყვარულით აკეთებდა იმ საქმეს, რაც საქართველოში სპორტის განვითარებასა და წინსვლას ნაადგებოდა. მან გამოაქვეყნა ოცზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომი სპორტსმენის ორგანიზმში ფიზიკური აქტივობის გაუმჯობესების ბიოქიმიურ რეგულაციებზე და საკავშირო სპორტკომიტეტის გადამწყვეტილებით ერთ-ერთი ნაშრომისათვის ოქროს მედლითაც დაჯილდოვდა. მისი აქტიური მონაწილეობით 1970 წელს შეიქმნა სტუდენტთა სამეცნიერო ლაბორატორია, სადაც ასობით კვლევა განხორციელდა, წლების მანძილზე იყო დეკანი და დედობრივ მზრუნველობას არ აკლებდა ახალგაზრდებს. ალბათ, ამიტომაც იყო, ქალბატონი თამარი ყველაზე გვიან მიდიოდა ინსტიტუტიდან და დილით კი ისევ მოწესრიგებული, ღიმილიანი გვხვდებოდა დერეფნებში.

ასე გრძელდებოდა ორმოცდაათი წელი და ამ ხნის მანძილზე ქალბატონმა თამარ კახიძემ ბევრი ჯილდო და სიგელი მიიღო, მაგრამ ყველაზე დიდი ჯილდო და სიხარული ის იყო ხოლმე, წლების შემდეგ ყოფილი სტუდენტები, უკვე სახელოვანი სპორტსმენები, ჩემპიონები თუ რიგითი ფიზკულტურის მასწავლებლები კაბინეტის კარს რომ შეუღებდნენ და საგანგებოდ მოიკითხავდნენ – როგორ ბრძანდებით ქალბატონო თამარ?

ახლა მე იმ ათასობით სტუდენტისა და კოლეგის სახელით მადლობას ვუხვდი ქალბატონ თამარ კახიძეს, რომელიც ჩვენს საუკეთესო მოგონებებში დარჩა თავისი უშუალოებითა და სიყვარულით.

ბიოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი დურმიშხან ჩიტაშვილი

ბელო

1954 წლის გაზაფხული იყო. ავლაბარში, სომხურ თეატრთან უბნელი ბიჭები აპრილის მზეს ეფიცებოდნენ და ზამთრიდან გამოღვიძებული ქალაქის გამვლელებს ათვალეებდნენ. ჩქარი ნაბიჯით შილიფად ჩაცმულმა გოგომ ჩაიარა, ცისფერთვალეობამ, ქერა თმით, სპორტული აღნაგობით და თვრამეტ ნომერ ტრამვაიში ავიდა. – ეეეე, ვინაა? უკითხავს გელას, მაგრამ ყველამ მხრები აიჩეჩა და ამიტომ თითქმის დაძრულ ვაგონს შეახტა. ტრამვაი ბარათაშვილის დაღმართზე დაეშვა, რაბრაბით გადაიარა მუხრანის ხიდი და კოლმეურნეობის მოედანზე გაჩერდა. გოგონა ვაჩნაძის ქუჩით ზემოთ ნავიდა და გელაც უჩუმრად გაყვა, რუსთაველის პროსპექტი გადაჭრა და პიონერთა სასახლის დერეფნებში გაუჩინარდა, მაგრამ რამდენიმე წუთში ტანმოვარჯიშის ხასხასა წითელ „კუპალნიკში“ გამონყობილი კვლავ გამობრძანდა. უკვე, მთლად ახლოს, ცნობისმოყვარე ბიჭის თვალწინ ისე გაიარა, როგორც არენაზე დიდი ასპარეზობის წინ და სარკეებიანი დარბაზისაკენ ნავიდა. გელა მთელი ორი საათი იდგა კარებთან და ესმოდა ხმები, ბავშვები მეცადინეობდნენ. ამ ლოდინში ერთი კოლოფი პრიმაც მონია და სასახლიდან გამოსულ გოგოს, რომელსაც უკვე ორი ქალბატონი ახლდა, ისევე აედევნა. ცნობისმოყვარეობა არ ასვენებდა, ვინ იყო ეს გოგო და სად ცხოვრობდა, მაგრამ ტრამვაიში ველარ აყვა, – ჯიბეში შაურიანი არ მედო, რომ მათთვის ბილეთი ამელო და გამოვლაპარაკებოდი. ამიტომ იქვე, „პალატონკას“ შევხვტი, ბარათაშვილის აღმართზე ტრამვაისაც ავასნარი და ავლაბარში გაჩერებაზე დავხვდიო – იხსენებს გელა. იმ დღეს უქმად არ ჩაუვლია, ბიჭმა მიაგნო, გოგონა ელიაზე, ნიაბის ქუჩაზე ცხოვრობდა და ნელი ერქვა... ვიდრე სასიამოროსთან, კოლია სხირტლაძესთან გაარკვევდა საქმეს, უბნის ბიჭებთან დაჭირდა პოზიციების განმტკიცება. ნელისთან ყველაფერი ბუნებრივად, განსაკუთრებული ძალისხმევით გარეშე აენყო – კოლია სხირტლაძე გამორჩეული აღნაგობის კაცი იყო, სპორტსმენი, მარუხის ბრძოლების მონაწილე, მის სიტყვას პატივს სცემდნენ. ნელის დედა – ქალბატონი ლილი ჯიშკარიანი კი ერთ-ერთი პირველი ტანმოვარჯიშე ქართველი ქალი გახლდათ. – მივედი ოჯახში და გამოვაცხადე, რომ მათი ქალიშვილი მიყვარდა და ამით ლეგალური ნებართვა მოვიპოვე ნელის მზრუნველობაზე, – იგონებს გელა და ისე ყვება, თითქოს ეს ყველაფერი სულ ახლახან იყო. 1959 წლის პირველ აგვისტოს ხელი მოაწერეს (აბა, ჯვრისწერას ვინ გაგაბედინებდაო), სახლში პატარა სუფრაზე დალოცეს და სალამოს მახარაძის მწვანე მატარებლით გურიამში, სოფელ ძიმითში ნავიდნენ. წლების მერე საქორწილო მოგზაურობების რუკაზე ანტალია რომ გაჩნდა, გელა ხშირად ხუმრობით ეუბნებოდა ნელის – რა მექნა, ჩვენ დროს მარტო „ძიმტალია“ იყო და ხომ ნაგიყვანო?..

ყველაზე ხშირად მერეც ძიმითში დადიოდნენ. ნელი „ანტალიებით“ არასოდეს ყოფილა განებივრებული, თუმცა მოგზაურობები და შთა-

ბეჭდილებები თავიდან იზიდავდა, განსაკუთრებით სტუდენტობისას ჰქონდა საზაფხულო პრაქტიკები სხვადასხვა ქალაქში, მაგრამ რამდენჯერმე უარი რომ მიიღო წასვლაზე, მეუღლეს ანგარიში გაუწია, ბოლომდე მის ნებას დაჰყვა და ასე იყო მთელი ცხოვრება. ოჯახი მისთვის სიმშვიდის, სიყვარულის გალავანშემორტყმული ციხე-სიმაგრე იყო, სადაც ოთხი თაობა ერთჭერქვეშ ურთიერთპატივისცემით ცხოვრობდა და ნელისაც არასოდეს დასცდენია ვინმეზე საყვედური, არავის უნახავს კოპებშეკრული და განრისხებული. არც მაშინ, როცა გელა ხანგრძლივი სუფრების შემდეგ შინ გვიან ღამით ბრუნდებოდა. მხოლოდ თავშეკავებული გულისტკივილით ეტყოდა: სად გაგინვიმდა? – „ყველაფერი ეგ ყოფილა, ეგ იყო დედა და დედაბოძი, ყველაფრის მომვლელი და პატრონი, მეუღლედ დაბადებული. მის სიმაღლეს, სულის სიმაღლეს ჩემთვის ვერცერთი ქალი ვერ შეწვდება, აბა, მე ვინ ვარ უმაგისოდ, აქაურობა მისით სუნთქავდა... ზუსტად ისე წავიდა, როგორც ნატრობდა, არავინ შეანუხა, ერთხელაც დაღამდა და ნელისთვის აღარ გათენდა, ორი წელია აღარაა და ყოველ დილით ვფიქრობ, ნეტავი მისი ხმა გამაგონა“, – გელას თვალეები ცრემლით ევსება ...მერე მახსენდება საფლავის მომვლელი ქალის ნათქვამი – „გელა რომ მოდის, აი, დაბლიდან ისე იძახის – ნელი, ნელიიი, – თითქოს მის გამოპასუხებას ელოდებო. იცი, რამდენი ხანია ამ სასაფლაოზე დამკვრელები არავის მოუყვანია?

ნელი და გია

ბებია და შვილიშვილი ნიკა

ადრე კი იცოდნენ, მგონი, ტრადიციაც იყო მიცვალებულის პატივსაცემად დუღუკები. ახლა მარტო გელას მოყავს ხოლმე. აი, იმას მღერიან „ბინდისფერია სოფელი“... კიდევ იცით, სულ ყვავილები მოაქვს, მაგრამ აუცილებლად საფლავიდანაც აყვავებულ ერთ ტოტს წაიღებს ხოლმე – ეს სახლში უნდა მივუტანო“.

ორი წელი საკმარისი აღმოჩნდა, რომ გელას სიტყვებში გადაეტანა თავისი განცდები და ზოგი ლექსად ეთქვა, ზოგი არაკად:

არსებობს ერთი ასეთი თქმულება – თავდაპირველად ქალი და კაცი ზურგებით ყოფილან მიკრულები, მერე ღმერთს დანანებია, ერთმანეთს ვერ ხედავენო და გაუყვია, დაუცალკევებია, მას მერეა კაცი ქალს რომ ეძებს და ქალი კაცსო და თუკი ერთმანეთს გაუგეს, იტყვიან, დაკარგული ნახევარი იპოვესო. ნელი ჩემი ზუსტად ნაპოვნი მეორე ნახევარი იყო, მაგრამ ყოველთვის მეგონა, რომ ეს იყო ჯილდო, რომელიც მეკუთვნოდა. ახლა უმაგისოდ გასავლელი წლები, ჩემთვის სასჯელია, მაგრამ შეგნებული დროა მოსაბოდიშებლად, რაც მას სიხარული დავაკელი, რაც შემეძლო და ვერ გავუკეთე.

* * *

ქალღმერთი თვითონ გარქმევდა ქალღმერთს,
დაგინახე და გული გაჩერდა,
მზე არ გვტოვებდა გულგრილად არცერთს,
ჩვენ ერთმანეთზე ფიქრი დაგვჩემდა.

დრო სუნთქვასავით უცებ გავიდა,
შენ ერთგულების გამოგყვა ნიჭი,
ეს სად წახვედი, მარტოს რა მინდა?
ჩემში დაბერდა პატარა ბიჭი.

საფლავის ქვასთან აყვავდა ია,
ჩემმა ცრემლებმა მორწყა ეული.
ჩემთვის შენ ისევ ქალღმერთი გქვია,
თუმც მოგონებად გადაქცეული.

2011 წელი, 8 აგვისტო –
წელის მარადიული დაბადების 2 წელი.
გელა

ნელსთან

1938 წელი. ოზურგეთი. ბებია-ბაბუასთან ერთად.

სოფელი

პირველად ჟურნალ „ცისკარში“ ნოდარ დუმბაძის „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“ რომ წავიკითხე, ასე მეგონა, ჩემს სოფელზე წერდა, მაგრამ ასე ჰგონია თურმე ყველა გურულს, რადგან ეს წიგნი მთელ გურიაზეა, ყველა სოფელს ჰყავს თითო-თითო მაინც, ილიკო, ილარიონი და ოლლა ბებია და ვიცი, გურულები სტრიქონებს შორის დატოვებულ ჰაერსაც კითხულობენო, – ამბობს გელა და თავის ძიმი-ითში გვეპატიჟება. აი, აქ კი უკვე გელას მოგონებების კორიანტელი უნდა დავალაგო და დასაწყისში ნოდარ დუმბაძე უნდა მომეხმაროს:

სოფელს მარჯვნივ სუფსა ჩაუდის, მარცხნივ აცაურა, რომელიც სავსეა კიბორჩხალებით, ღორჯობით და შარვალაკაპინებული ბიჭუ-ბით. მდინარის ქვიან ნაპირებს – მერეს, ხოლო სუფსაზე გადებულ ხიდს ბოგას ეძახიან. ყოველ გაზაფხულზე მოვარდნილ წყალს მიქონ-და ხიდი და რჩებოდა ხიდისთავი. მიუხედავად ამისა, გელასთვის ძი-მითი მაინც ყველაზე ლამაზი და მხიარული სოფელია გურიაში. მას ის ყველა სოფელზე მეტად უყვარს, რადგან არ შეიძლება იყოს სხვა სოფელი, რომელშიც ცხოვრობდა ის, ბებია თებრონე, ბაბუა ლავრენ-ტი, ჯაინოზი, ქეთო მამიდა და მთელი მუხაშავრიები. ზურიკელა-სავით მასაც ჰყავდა ძაღლი, ოღონდ კეკულა და ძროხა – კეკანა. შვი-დი თვის იყო ბებია-ბაბუას რომ მიაბარეს და მას მერე მისი ცხოვრე-ბის ყველა არტერია იქიდან იკვებება. დღემდე არ ხუნდება სოფლის ფერები. გათენებას აქ მამლების ყვილი და ძაღლების ყეფა მოაც-ილებდა, დილა შემოიპარებოდა, საკვამურებიდან რძისფერი ბოლი ავარდებოდა, გადანათდებოდა „სიხარულიძნების“ გორი და ჩიტას მთას ჟიჟივით შეესეოდა ფრინველი. რამდენჯერ აურბენია ეს მთა, ზემოთ, სულ წვერზე, ზღვის დონიდან 600 მეტრზე ციხე-გალავნის ნანგრევებია, თამარის ციხეს ეძახიან. იქიდან ხელისგულივით მო-ჩანს შავი ზღვა და აჭარა-გურიის სოფლები. წარსულში აქ ანთებული ცეცხლი განსაცდელის მანიშნებელი ყოფილა დაბლობში დარჩენილ-თათვის და ისინიც მთებში იხიზნებოდნენ.

– ძიმიტი რატომ ჰქვია ჩვენს სოფელს? – უკითხავს ერთხელ გე-ლას ბაბუასთვის.

– ჯარი გადმოსულა, ბაბუა, ნასაკირელზე და დაღლილებს აქანე კარგად გამოუძინიათ და იმიზა, მარა იმასაც ჩივიენ, „ჯიმა“ ძმებს ნიშნავს მეგრულად და ვითამ ძმების სამყოფი ადგილი იყო, რა ვიცი, შენ რაფერც გირჩონია, ისე იყოსო.

გელას თურმე მეორე ერჩივნა იმიტომ, რომ ხედავდა ძმებივით ცხოვრობდნენ უფროსები. აღფესი ყველაზე ასაკოვანი იყო და ჭკუა-

საკითხავ კაცად მიაჩნდათ, ლავრენტი, ბათლომე, ისაკი, გერონტი, ილია მუხაშავრიები, ავთანდილ ანდლულაძე – ამ კუთხის დიდი კაცები. გიზო, შოთა, ჯუმბერი მუხაშავრიები, გიგლა ანდლულაძე – გელას ბავშვობის მეგობრები და სოფლის მეგზურები. ერთად გაზრდილებს ისეთი სიყვარული ჰქონიათ, რომ ერთხელ, დიდობაში, ძიმითში ჯუმბერს დეპეშა მიუღია: „მჭირდები. სასწრაფოდ ჩამოდი თბილისში, გელოდები. გელა“. არაა კაი ამბავიო, უფიქრია და ჯუმბერი თბილისისკენ პირველივე გამელულ მანქანას გამოყოლია. თბილისში გაბარებული გელა რომ დაუნახავს, გაკვირვებია და უკითხავს:

- რა გჭირს, ბიჯო, მშვიდობა ხომაა?
- მშვიდობა კია, მარა ნამეტანი მომენატრეო.

ასეთი გადარეული მონატრებით გარბოდა გელა თბილისიდან, როგორც კი სკოლის არდადეგები იწყებოდა და სჯეროდა, რომ მთელი ქვეყანა ზაფხულობით მარტო სოფელში დადიოდა.

14 წლის იყო, უფროსებს არ დაელოდა, მატარებლიდან ლანჩხუთის სადგურში დილის 5 საათზე ჩამოხტა და მარტო ფეხით დაადგა გზას. ძიმითამდე 10-12 კილომეტრი მაინც უნდა გაეგლო, ლაშისღელეს ბოგასთან სიბნელემ შეაშინა, ჩემოდანზე დაჯდა და გათენებას მოუცადა. ასეთი ხალისით მხოლოდ სოფელში მიდიოდა. მთელი ბავშვობა ბებიას კალთაში გაატარა და დღემდე უჭირს თქვას, რომელი უფრო მეტად უყვარდა – ნენა თუ დედა. ჩავიდოდა სოფელში და თებრონეს და ლავრენტის სასთუმალი აიშლებოდა, ხის დიდ „ქუშეტკაზე“ უკვე თავბოლოშექცეული ბებია-ბაბუას ლოგინში გელას ნენას სასთუმალზე ეძინა.

თებრონე დოლიძის ქალი იყო, ნაგომარიდან. პირიდან სიტკბო ეღვრებოდა და ხელებიდან საქმე ცვიოდა. მის ეზო-კარში კარგი რაც რამე იყო, ყველაფერი მისი ჩაკუნას (დღემდე ასე მოიხსენიებენ გელას მამის სოფელში) და ვასოს შვილებისთვის ემეტებოდა. ვასო ომიდან აღარ დაბრუნებულა და მისი ცარო ბებია – ბაბუის ამარა დარჩა. გელა იგონებს: – სულ მიკვირდა, ქათამს რომ დაკლავდა, მისთვის კისერს, თავს და ფეხებს გადაინყობდა და დამაჯერებლად იტყოდა, მე აგი მიყვარს, ნენა. დიდი ქვის კეციდან მთვარესავით მჭადს გადმოაგორებდა, დერგიდან ჭყინტ ყველს ამოაცურებდა, მჭადის ნატხებთან ერთად მოფშენიდა, მერე საგულდაგულოდ მუჭით შეკრავდა და „ბალნებს“ ხელში მიანოდებდა, აი, კუკუტა დააყოლეთ, ნენა, თუ გიყვართ... ჭადი ახლაცაა და ყველიც, მაგრამ გელამ თურმე რამდენჯერაც სცადა, ისეთი გემრიელი კუკუტა არასოდეს გამოუვიდა.

– სოფელში, ჭიშკარში რომ შევიდოდი, იქიდან ვხვდებოდი, ბებიას რა საჭმელი ჰქონდა გაკეთებული. აბა, ბოსტანში კიტრის ბუსუსებსაც კი სურნელი უდიოდა. დღემდე მახსოვს „ქუხნაზე“ თეთრ ტილოში გამოკიდულ ნადულარას მზე რომ აშრობდა, რძის რა არომატი დაყვებოდა, – გელა თვალებს მოხუჭავს, ცხვირით ჰაერს შეისუნთქავს და რალაცის გახსენებას ცდილობს. იყო კიდეც რალაც სურნელი, რაც ბავშვობის მერე აღარსად შეხვედრია, ეს სურნელი ზაფხულობით ბებიასაც დაჰყვებოდა და ოდაშიც იდგა. მოაგონდა, ეს დაკრეფილი ჩაის ფოთლების სუნი იყო, მძაფრი, ტანინიანი... ასეა, ახლა, სულ იმ ფერებს, სურნელს და ხმებს ეძებს, რითიც ბავშვობა დაამახსოვრდა და გრძნობ, როგორ ენატრება ყველაფერი იმდროინდელი. ახლა იგონებს ჭრიჭინობლებით აკლებულ მთვარიან ღამეებს, ციციანათელებით განათებულ შარას და ცეცხლის პირას ბაბუას მოყოლილ ამბებს. „იცი, რაია სიცოცხლე? – კოჭია ძაფით სავსე. ირლოვა, ირლოვა აი კოჭის ძაფი და ბოლოს – ფშუუუუუკ, გათავდება ძაფი და გაგორდება კოჭი ცარიელ მიწაზე, გეიგონე ბაბუა? ასეა აი და სანამ სავსეა მაი კოჭი, მანამდე ქვეყანა საქმე უნდა მოასწრო, თუ ნახთი და სხვაი აფერი არ შეგილია, ხეი დარგე ეზოში გაზაფხულის მოსვლას გეიგებო... მერე ბუხართან მკლავით შეშას თვითონ შემოიტანდა და დაიბარებდა, ცეცხლი შეინახე, ბაბუა, ნაკვერჩხალს ნაცარი წააყარე და დილას კარგად დეინთებაო“, – გელას ახსოვს დიდი ბაბუა, ჯაინოზი. სხვა არავინ უნახავს ეს სახელი რომ ერქვას და ისე მოსწონს, მისი ნება რომ იყოს, თურმე სიამოვნებით დაირქმევდა. ამ სახელში არის რალაც ხასიათიც და სწორედ ასეთი ყოფილა იგი – მკაცრი, მომთხოვნი, მაგრამ ისეთ „ნადურს“ იმღერებდა, იტყოდი, სხვა არაფერი უნდა გააკეთებინო. ტრადიციების დამცველი იყო და ვაგლახად ვერ გაუშინაურდებოდი. რძალს „მამავ, ბატონოს“ გარდა არასოდეს მიუმართავს მისთვის. ლავრენტი ბაბუა კი უფრო რბილი, თბილი და მოკრძალებული ახსოვს გელას – მისი ხმამალალი სიტყვა არავის გაუგონია, თუ რამე უნდოდა, აუცილებლად თხოვნით გეტყოდა და არა მოთხოვნით, წესიერი და პატიოსანი კაცის სახელი ჰქონდაო. ერთხელ პატარა გელას წენასთვის თავსაფარი უჩუქებია, ჭრელი, ღამაზე ყვავილებით მოჩითული, ანდლულამინების უბანში ვიპოვე შარაზე დაგდებული და შენ წამოგიღეო. ბაბუა გაბრაზებულა – წეილე მაგი და იქინე დაკიდე, საიდანაც წამოიღე და პატრონი გამოუჩნდება, რაც დაგდებულა, ყოლიფერი შენი კი არაა! შენი რაც არაა, ხელი არაფერს მოკიდო, არ მომჯაყო ბაბუაო, – უთქვამს ლავრენტის და ეს შეგონება

1950 წელი. თანასოფლელებთან

დღემდე ახსოვს გელას. ბაბუას დიდი, თეთრი უღვაშები ჰქონდა, საგულდაგულოდ მოვლილი. ერთხელ სამართებლით პირს იპარსავდა და გელას უთქვამს – მოდი, ბაბუა, ნუ წვალობ, მე გაგპარსავ, რა იყო, შენს კისერს არ მანდობო? – შენ, ბაბუა, კისერს კი არა მთელ ცხოვრებას განდობო, – შეუგულიანებია შეთამამებული შვილიშვილი ლავრენტი ბაბუას. სანამ პატარა ჰყავდა შვილიშვილი, გვერდიდან არ იშორებდა, ჩაის პლანტაციის მიც დაჰყავდა და შრომას აჩვენებდა. ბაბუა, რამდენ კილო ჩაისაც მოკრეფ, იმდენ 20 კაპიკს მოგცემო, მაგრამ გელას ჩაის პლანტაციისთვის სადღა ეცალა. სოფელ ლინაურში მარტო შეეძლო წასვლა აჭისწყალზე საბანაოდ, გოგორიკიძის ტბაში მუხნიდან ხტომაში ვარჯიშობდა. ლანჩხუთში სიარულს რომ მოუხშირა, მარტო მამიდის და მამიდაშვილების მონატრება არ იყო მიზეზი. იმ წელს თბილისში დაბრუნებულმა, ლანჩხუთში ასეთი წერილი აფრინა:

„წამნამთ ჩეროში, ჩემო შავთვალავ,
 ნაზი ხოხობი შეგფარებია,
 გულმა მალამო შემოგიტვალა,
 შენდამი ტრფობა შეჰპარებია“.

ასე გადააბრალა და გულს ათქმევინა მისი პირველი ელეთ-მელეთის ამბავი და ამ სტროფში დატოვა.

ძიმიტში ჩემი მასპინძელი გელაა, ჩაკუნას ბიჭის – გელას – მასპინძელი კი მუხამავრების მთელი უბანი. უზარმაზარ მწვანე ეზოში ისევ დგას მსხმოიარე ხეები, ზოგი ლავრენტის დარგულია, უფრო ბევრი კაკოს დამყნობილი. ბადუნია, ცუცუია, ელგუჯა, რაული, ცაცა, კაკო, ნატო, გოჩა, დიდები და პატარები სალამოს ყველა ერთად იყრის თავს და ისევ ხმაურობს ეზო. თითო ამბავი ყველას აქვს მოსაყოლი, ისხენებენ გელას ბავშვობას, როგორ ცეკვავდა სოფლის კლუბში ბებურ გოგუაძის ანსამბლში მაქსი ხინთიბიძესთან, ოთარ პატიეშვილთან, ანზორ სამსონიასთან, როგორ იწვევდა და ჯაბნიდა თანატოლ ბიჭებს სიმძიმეების აწვევაში, როგორ აიძულა უფროსები თბილისის ნაცვლად პირველ კლასში ძიმიტში შეეყვანათ, მაგრამ მერე დედამამას წინააღმდეგობა ველარ გაუნია და ქალაქში გადაიყვანეს, ბებია და ბაბუა გელას არდადეგების მოლოდინში ყველაფერს მისთვის „ჭუ-

ჭკავდენენ“ – „ჯანჯუხას“ და ჩირს, გემრიელს და ლამაზს „ბალანას“ უნახავდენენ. ლავრენტი მშრომელი კაცი იყო და მისი საკმარი ღვინოც სულ ჰქონდა და დასაყოლებელიც, მონუნუნე კაცს რომ ნახავდა, იტყოდა, აგენს ჭკუა მისი მოსწონარიენ, ქონება სხვისიო. ენამოსწრებული კაცი იყო და ერთხელ მეზობლის გოგოსთვის უთქვამს, საბნების კერვას თუ ისწავლი, საჩუქარი ჩემზე იყოსო. ამით შეგულიანებულ გოგოს მალე მისი ნახელავი ლავრენტი ბაბუასთან მიუტანია და დანაპირები შეუხსენებია.

– ბაბუა, ჩემს სიტყვაზე კაი ხელობა გისწავლია და მეტი საჩუქარი რა გინდაო... ხან ბავშვებს შემოიკრებდა, სკოლის ამბებს ჰკითხავდა და უცებ ამოცანას დაუსვამდა: ხუთჯერ ხუთი – ოცდახუთი, თორმეტი და კიდომ ხუთი – აბა, მალე ვინ მეტყვის რამდენიაო და იწყებოდა თურმე თვლა ანგარიში ხელ-ფეხზე, ზოგი მიწაზე ჯოხით წერდა და ანგარიშობდა.

ახლა სახლის გვერდით ლავრენტი ბაბუას, თებრონე ნენას და ქეთო მამიდას საფლავებია, მოვლილი, ბზის მწვანე ბუჩქებით შემოფარგლული. ეს გელას დაჟინებული სურვილი ყოფილა, საკუთარ ეზოში დაესაფლავებინა საყვარელი ადამიანები – თუ ვერ ჩამოვლენ ჩემი შვილები და შვილიშვილები, თუ ამ ეზო-კარს არ მიხედავენ, გაყიდვით ხომ მაინც ველარ გაყიდვიან აქაურობასო, მიმხელს გელა და პირველად ვხედავ, როგორ შეიძლება გარდაცვლილები ცოცხლებს დარაჯად დაუყენო. იქნებ ამ ყველაფერს ბაბუას ბუხრისპირას დაბარებული: „ცეცხლი შეინახე“ ჰქვია.

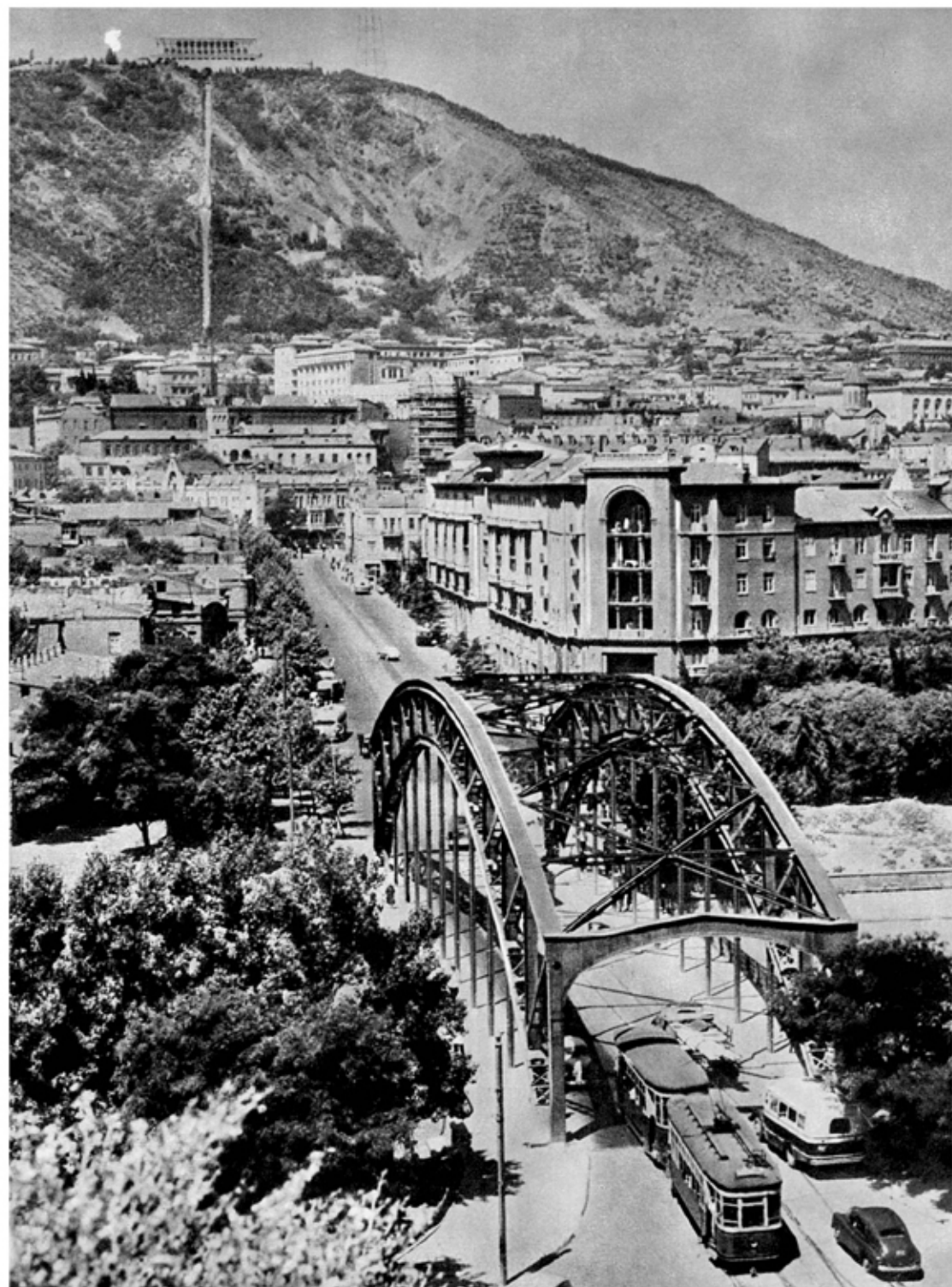
გაზაფხული ამ ეზოში ჯერ ისევ წინაპართა დარგულ ხეებს მოყავს. გელა, გია და კახა თავის დასარგავს ჯერჯერობით დედაქალაქში რგავენ. მომდევნო თაობიდან ნიკა და პატარა გელაც მოდიან მუხამავრიების ფუძეზე.

ბადუნიათ თქვა, გელა მთელი ჩვენი გვარის სიამაყეა, მაგი იქინე იყოს, ქალაქში იმედად გვეგულება, ოღონდ ხშირად ჩამევიდეს და ხეებს ჩვენ დავრგავთო და ერთი წინადადება წამოაყენა, ყოველ ზაფხულს, დავთქვათ დღეის დღე – 23 ივლისი და ჩვენს კუთხეში გელაობა აღვნიშნოთ, მე ჩემი ნაგრამით მოვალ, სხვებსაც შევატყობითო, „ჩამოვლიენ“ და ჩვენი კუთხეც გაცოცხლდებოთ. „ყველა დღეი გელაობა იქნება, როცხა გელა აქანე ჩამუაო“, – ჩაასწორა ჯემალიამ.

გურულებს გვიყვარს მრავალხმიანობა და ამ საქმესაც, ალბათ, მრავალხმიანობით გადაწყვეტენ, მაგრამ ერთ რამეზე უკვე შეთანხმდნენ: გაზაფხულზე მუხაშავრიების დიდ ეზოში მუხა დაირგვება, რომელმაც იმხელა ფესვი უნდა გაიდგას, რომ სოფლიდან ქალაქს მიწვდეს. ჰოდა, ამასობაში გელას უკეთესი იდეა მოუვიდა – შევიკრიბოთ ჩვენებურები, მუხები დავრგოთ და ჩვენს ძირს და ფუძეს – მუხას მუხაშავრიებმა დღესასწაული მოვუწყოთ, ეს იყოს ჩვენი შეხვედრების საბაზი და ტრადიციად დავამკვიდროთო. აბა, ყველანი მუხის დარგვაზე გაზაფხულზე, მუხაშავრიებში!!!

2011 წელი. ელგუჯა და ბადრი მუხაშავრიებთან ერთად, ძიმითში, ლავრენტი ბაბუას, თებრონე ნენას და ქეთო მამიდას საფლავზე.

1955 წელი. მუხრანის ხიდი

ქალაქი

მამა პატიმრობიდან გაათავისუფლეს. შინ დაბრუნებულს გელა 17 წლის დახვდა – გაზრდილი, შეცვლილი, თმებმოშვებული, არეული. ფილმი „ტარზანი“ ახალგამოსული იყო კინოთეატრებში და ქალაქის ბიჭები ზოგი თმის მოშვებით იყო „გამოტარზანებული“, ზოგი ხეებზე ხტუნვით, ზოგი ქართველი ტარიელი თურმე ტარზანსაც ირქმევდა და ყოველდღე მოლარე გადამყიდველებს ანამუსებდა, რომ კინოს ბილეთებს კვლავ შეახვედრებდა. მერე ბირჟაზე იდგნენ ავლაბარში, სომხურ თეატრთან და ჰყვებოდნენ, ხორხოცებდნენ, განიხილავდნენ, გოგოებს ათვალეერებდნენ, ოინბაზობდნენ. ბირჟაზე დგომამ მერე და მერე შეიძინა უარყოფითი კონტექსტი, თორემ იმ თაობისთვის შეხვედრების, ერთად ყოფნის ისეთივე ადგილი იყო, როგორც ახლა „შარდენია“ ან ლიტერატურული კაფე, – ამბობს გელა და იხსენებს რეზო ჭარხალაშვილს, მირანგულ ავსაჯანიშვილს, ალმასხან გუგუშვილს, ზიგმუნდ ჩხაიძეს, ნოდარ მესტვირიშვილს, ნოდარ ფრანგულაშვილს, ჯემალ ფარცვანიას, ჯამბულ სულაძეს და მხიარულ თავგადასავლებს, რომლებსაც ახლა მათი არყოფნის სევდაც ახლავს. თურმე რამდენჯერ ყოფილა სომხური თეატრის ადმინისტრატორს ბიჭებისთვის ბირჟიდან ამფითეატრში გადანაცვლება და ადგილების შევსება უთხოვია. ასეთი თხოვნების ნყალობით გელას მთელი რეპერტუარი ზეპირად სცოდნია.

ერთ წარმოდგენაში სომხური ქორწილის სცენა თამაშდებოდა. ნასვამი ავლაბრელი ნაბადო მაზმანოვი დაგვიანებით შესულა და დოლ-გარმონი რომ დაუნახავს, პირდაპირ სცენაზე აყოლია მუსიკის ხმას, მექორწილებს შეერთებია, მეფეც ჯიქურ გვერდზე გაუნეცია, პატარძალი გამოუცეკვია და ისეთი დიმიპიტაური აუტენავს, რომ დარბაზს ტაში და ოვაციები დაუქუხებია.

ერთხელაც წარმოდგენაზე პიესის მიხედვით კამო ლენინს ხვდებოდა და ესალმებოდა:

– ბარეც, ლენინ!

ამ დროს კი ლენინის ნაცვლად ვილაცამ დარბაზიდან დაიძახა:

– ბაროვც კამო, ბაროვც.

ახლა სცენიდან მსახიობი დარბაზისაკენ შემობრუნებულა და გაბრაზებულს მაყურებლისთვის მიუმართავს:

– ეეეე, ლენინი მე ვარ, შენ ვინ გეკითხება? – და აქაც ისეთი ტაში შემოუკრავთ, კარგ იმპროვიზაციას რომ შემურდებოდა.

თეატრის წინ 18 ნომერი ტრამვაი უზვევდა, სახინკლესთან და კოლმეურნეობის მოედანზეც სახინკლესთან ჰქონდა ბოლო გაჩერება, ამიტომ ამ მარშრუტს „ოტ ხინკალი-დო ხინკალი“ დაარქვეს.

ბარათაშვილის დაღმართზე, მუხრანის ხიდიდან სიჩქარეაკრეფილი ტრამვაის ვაგონიდან გადმოხტომა თბილისურ-ავლაბრული ილეთი ყოფილა, ვისაც „ზადნით“ ჩამოხტომაც შეეძლო, ეს უმაღლეს პილოტაჟად ფასდებოდა. გელას დღეს კი ეცინება, მაგრამ მამინ საკუთარ თავს გამირობად უთვლიდა ვატმანის ნერვიულობისა და პირადი რისკის ფასად რომ ხტებოდა ტრამვაიდან. მუხრანის ხიდი გელასთვის „საგარეო“ ქალაქთან დამაკავშირებელი საშუალება იყო, რადგან ხიდის აქეთ სახლში იყო, იქით კი განსაკუთრებით გაპრიალებულ-გამონწყობილი გადადიოდა. ამ ადგილზე შემდეგ ბარათაშვილის დიდი, ლამაზი ხიდი ააგეს, რომელზეც გელა ყოველდღიურად ახლაც გადადის, სამუშაო კაბინეტში კედელზე კი მაინც მუხრანის ხიდის სურათი უკიდია და ისეთი ნოსტალგიით ყვება ამ ხიდის ამბებს, ხედები, მისთვის მუხრანის ხიდი სიყმანვილის სიმბოლოა. ძველი ქალაქის გაახალგაზრდავებზე ზრუნვამ მტკვარი შებორკა, ჯვბირებში მოაქცია, დაამდორა, თორემ მეტენის დაბლა სუნთქავდა გაშლილი მდინარე და ზაფხულის სიცხით გათანგულებს აგრილებდა, ბევრს ცურვასაც ასწავლიდა. იქვე რიყეზე კი ლოდები საუკეთესო საშუალება იყო, ბიჭებს თავი სიმძიმეების აწევაში გამოეცადათ, თუმცა არა მარტო ეს. ერთხელ გელას მეგობართან კამათი მოსვლია, ხალხს გარიდებიან და რიყეზე ჩასულან, ისე უჩხუბიათ, რომ ერთმანეთი დაუსიებიათ. რიყეზე ქვას რა გამოლევდა, მაგრამ არცერთი არ დახრილა ქვის ასაღებად, – ჩვენი იარაღი მუშტები იყო, სხვა იარაღს ვინ იკადრებდა, – ეს იყო, ტოო, თბილისელობა, უკადრებლობა, თავმდაბლობა, ქალის პატივისცემა, მოკრძალება. თუ მართალი არ იყო, მარტო მეგობრობის ხათრით არავის დაეუდგებოდი, იმიტომ, რომ სიმართლე ყველაფერზე მაღლა იდგა და არავინ დამიჩაგრავსო, – იგონებს გელა.

მამის რეპრესიის გამო თვითონ მთელი ბიჭობა უსამართლობით გულგატეხილმა გაატარა და ღვთის ნებით, სწორედ ისეთ დროს დაუბრუნდა მამა, მამის ხელი რომ სჭირდებოდა. უკვე გელასაც მამის გვერდით ყოფნა და მისი მოსმენა ერჩივნა, მას ხომ კარგი მეხსიერება და ენციკლოპედიური ცოდნა ჰქონდა.

– არ მახსოვს, მამასთვის რამე მეკითხა და უპასუხოდ დავეტოვებინე. რომ გეტყვათ, მარქსს რა ზომის ფეხი აქვსო, უცებ ისე იტყოდა – ორმოცდასამი, ბატონოო, თითქოს წინა დღეს ჰქონდა ნაყიდი მისთვის ფეხსაცმელი. სიტუაციური იუმორი ჰქონდა, პოეზია უყვარდა და მისი თამაშობის ყურებაც ერთი სანახაობა იყო, – იხსენებს გელა.

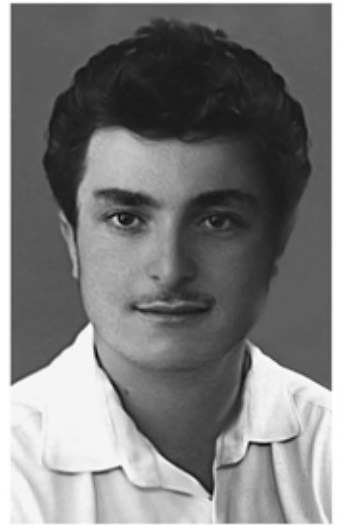
მამის დაბრუნებამ შეცვალა ოჯახის ცხოვრების რიტმი და ახლა გელას სახლი გახდა მეგობრების თავშესაფარი ადგილი, სუფრა სუ-

1939 წელი

1947 წელი

1956 წელი

ფრაზე იშლებოდა, სადაც უკვე დიდი მასპინძელი კაკო ძია და დეიდა თამარა ეგულებოდათ.

გელამ ფიზკულტურის ინსტიტუტში ჩააბარა, ბევრს მეცადინეობდა, კითხულობდა, მაგრამ მამამ რამდენჯერმე გააგონა, როგორ გადარჩა ექიმების წყალობით, ნატვრით იტყოდა ხოლმე, ადამიანისთვის მაგაზე კარგი სპეციალობა რა უნდა იყოსო, გელას უკვე ჰყავდა სამაგალითოდ რაჟდენ ციხისელი და ამ მოწადინებით სტუდენტობდა, განსაკუთრებით ადამიანის ანატომიითა და ფიზიოლოგიით იყო დაინტერესებული, – ლექცია კი არა პრაქტიკული არ გამიცდენიაო, ამბობს. გელა დღემდე ღვთის საჩუქრად მიიჩნევს ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორ სერგო ნარიკაშვილთან და პროფესორ გიგუშა თვალაძესთან გატარებულ დღეებს, რომლებმაც დაინტერესებულ სტუდენტს კიდევ უფრო გაულვივა ჰიპოკრატეს ფიცამდე მისვლის სურვილი. ფიზკულტურის ინსტიტუტის მაშინდელი რექტორი ალექსანდრე ფალავანდიშვილი გელას მხსენელად მოე-

1959 წელი

1979 წელი

2011 წელი

ლინა, საქართველოს ჯანდაცვის მინისტრ დავით მამამთავრიშვილთან უშუამდგომლა, იმან კიდევ საკავშირო ჯანდაცვის მინისტრი კავრიგინა დაარწმუნა, რომ შესაძლებელი იყო ასეთი პრეცედენტის დაშვება და მალე ქალბატონმა კავრიგინამ სპეციალური ბრძანება გამოსცა, მესამეკურსელი გელა მუხაშავრია პირველკურსელი ხდებოდა სამედიცინო ინსტიტუტში.

სასიხარულო სხვაც ჰქონდა ოჯახს – ეს ის დრო იყო, როცა გელას მარცხენა ხელის შუა თითზე უკვე „ნაკოლკა“ ჰქონდა გაკეთებული და „ნელი“ ეწერა. 21 წლის ასაკში გელა მუხაშავრიამ თავისი რჩეული ნელი სხირტლაძე მუხაშავრიების ოჯახში შემოიყვანა. გაიზარდა ოჯახი, პატარა აივანიც მიაშენ-მოაშენეს, მაგრამ რა აივანი ეყოფოდა კუთხეში მიკეცილ „ლეუანკებს“. გურიიდან თუ იმერეთიდან, დედულეთიდან თუ მამულეთიდან ქალაქში სამკურნალოდ ჩამოსულ ნათესავს თუ სტუდენტს, დიდს თუ პატარას, ყველას თავშესაფრად და გულღია მასპინძლად მუხაშავრიები რომ ეგულებოდათ.

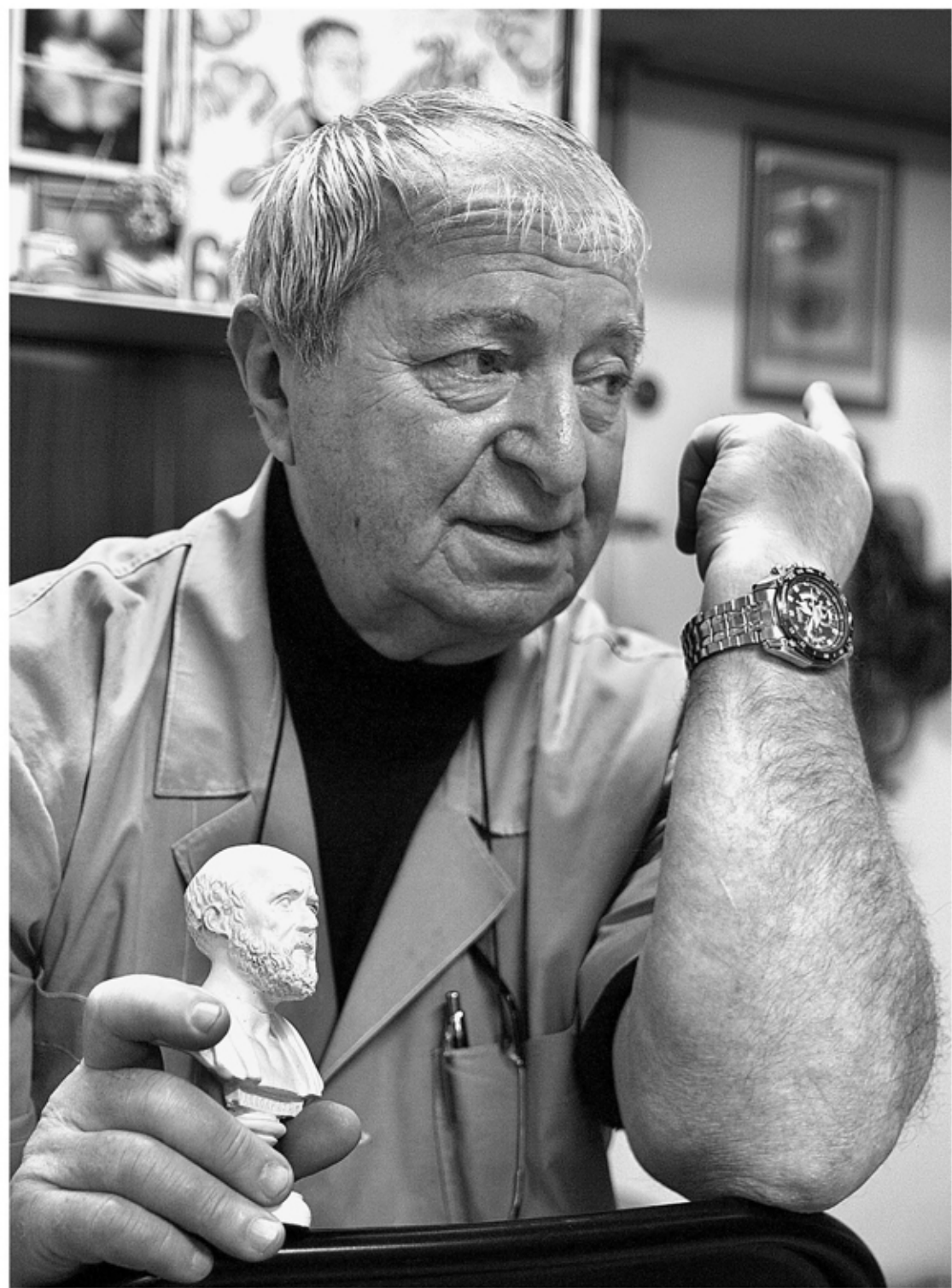
ფოტოისტორია

* * *

1961 წელი. თბილისში ახალი უბანი, საბურთალო ჩნდება. კომინტერნის ქუჩას ვაჟა-ფშაველას სახელი დაერქვა. აქვე დაიწყო მედიკოსთა ქალაქის მშენებლობა და სამედიცინო ინსტიტუტის სტუდენტები ზაფხულის არდადეგებს შრომით სემესტრში მშენებლობებზე ატარებდნენ.

მომავალი ექიმები: გელა მუხაშავერია, ვილგელმ ცინცაძე, გურამ ვასაძე, ნური კომახიძე, დათო კახიანი „საბურთალოს“ მშენებლობაზე.

00000

სტუდენტობის ოდისეის ბედნიერი დასასრულის დამადასტურებელ დოკუმენტში – დიპლომში ჩანერილი „სპეციალობა ექიმი“ ექიმობას რომ არ ნიშნავდა, გელა მაშინ მიხვდა, როცა აგარის საავადმყოფოში მიავლინეს სამუშაოდ. საავადმყოფო ცენტრალურ ავტომაგისტრალთან იყო ახლოს და ამიტომ ავარიებისას დაშავებული ადამიანები ხშირად მიჰყავდათ. სიკვდილ-სიცოცხლის პასუხისმგებლობის პირისპირ დარჩენილმა ახალბედა ექიმმა გადანყვიტა, სპეციალიზაცია ზოგად ქირურგიაში გაეკეთა და თბილისში დაბრუნდა. ქალაქის პირველ საავადმყოფოში, აკადემიკოს ნიკოლოზ ანთელავასთან კლინიკაში 45 დღე და ღამე გაატარა, ისე, რომ საჭმელიც სახლიდან ნელის მიჰქონდა, ეს იყო თავგამეტების და ნებისყოფის გამოცდის უდიდესი ეტაპი. ამ თვენახევარში 102 ასისტენცია მოასწრო და 15 აპენდექტომია დამოუკიდებლად გააკეთა. იქიდან ქარელის რაიონულ საავადმყოფოში ზოგად ქირურგად გადაიყვანეს. ქარელში მასწავლებლად მამობრივი მზრუნველობით ხუტა ბერაია დახვდა. რაიონში გატარებულმა ექვსმა წელმა დიდი გამოცდილება დაუგროვა, ქირურგ გელა ექიმს ექსტრემალურ სიტუაციებში ყველა ტკივილით „ანუხებდნენ“, ერთხელ მშობიარეც მიიღო და ახალდაბადებულს მშობლებმა მადლიერების ნიშნად მისი სახელი დაარქვეს. თუმცა მერე „შემწუხებელი“ სხვაც გამოჩნდა – ახალგაზრდა კაცის აქტიურობა და გამორჩეულობა შეუმჩნეველი არ დარჩენიათ მაშინდელ პარტიულ ფუნქციონერებს და დანიანურებების მოტივით პარტიაში შესვლას სთავაზობდნენ მანამ, ვიდრე გელამ დაჟინებული უარის არგუმენტად მამის პოლიტპატიმრობა არ გამოიყენა. უპარტიობას ხელი არასოდეს შეუშლია მის პროფესიულ წინსვლაში. პირველად 1969 წელს ქარელის რაიონის ჯანმრთელობის განყოფილების გამგემ, არტემ ქუტიძემ მოსკოვში მიავლინა სადისერტაციო თემაზე („ოპერაციის შემდგომი პარეზების და პარალიტიური გაუვალობის მკურნალობა ელექტრო სტიმულატორით“) სამუშაოდ, მაშინ ეს ელექტრო სტიმულატორიც თვითონ შეიძინა, მაგრამ, ახალგაზრდა ექიმი მიხვდა, თემა მისთვის უინტერესო იყო, დისერტაციას დისერტაციისთვის ხომ არ გავაკეთებდიო, სამეცნიერო საქმიანობაც ნაადრევად ჩათვალა და მხოლოდ მას შემდეგ მიუბრუნდა კვლევას, როცა დარწმუნდა, მედიცინაში თავისი პრაქტიკული საქმიანობის საფუძველზე სიახლეს დანერგავდა. 1992 წელს პირადი გამოცდილებებისა და ავადმყოფთა დაკვირვების მაგალითებზე დანერა თემა და ჯერ საკანდიდატო, ხოლო შემდეგ სადოქტორო დისერტაცია დაიცვა. ეს იყო სრულიად ახალი ოპერაციული მკურნალობის მეთოდი პროქტოლოგიაში, რომელიც მთლიანად გამორიცხავდა დაავადების განმეორების შესაძლებლობას. ამიტომ მოინონეს უცხოელმა კოლეგებმაც.

1999 წელს ოპიოს შტატში, კლივლენდის სამედიცინო უნივერსიტეტის კოლოპროქტოლოგიის სამსახურში, კლინიკის ხელმძღვანელმა ვიტორ ფაციომ მიიწვია გამოცდილების გასაზიარებლად. ამერიკულ ჟურნალში გამოქვეყნებული ვრცელი სტატიით მკურნალობის მუხამ-ავრიასეული ეს მეთოდი მედიცინაში ნოვაციად შეაფასეს. ამ აღიარებას წინ უძღვოდა ექიმობის მრავალწლიანი სტაჟი, საოპერაციოებში გატარებული დღეები და გამორჩეული პროფესიონალების: ეგნატე ფიფიას, ოთარ მამამთავრიშვილის, გიორგი ხუნდაძის, საშა ბეთანელის, თენგიზ ახმეტელის თანადგომა და გამოცდილება.

პროქტოლოგიაში გელა მასწავლებლებად რუსული სამედიცინო სკოლის ისეთ კორიფეებს მოიხსენიებს, როგორებიც იყვნენ ალექსანდრე რიჟინი, ვლადიმერ ალექსანდროვი, ვლადიმერ ფიოდოროვი. ჩვენს ქვეყანაში მედიცინის ამ დარგის განვითარება მათ სახელებსაც უკავშირდება. საქართველოში პროქტოლოგიური ცენტრის შექმნის დღიდან, 27 წელია მისი უცვლელი ხელმძღვანელი გელა მუხამავრიაა. თუმცა მისი ყველაზე დიდი თანამდებობა საოპერაციო მაგიდასთან დგომაა. არასოდეს მიუტოვებია პროფესიული საქმიანობა. ათი ათასზე მეტი ოპერაცია აქვს გაკეთებული, მაგრამ ყველა ახალ კონკრეტულ შემთხვევას დაბეჯითებით აანალიზებს, ემზადება, ფიქრობს... დანვრილებით გამოკითხავს პაციენტს და აგროვებს ანამნეზს: საცხოვრებელი პირობები, სამუშაო გარემო, შეძენილი და გენეტიკური დაავადებები – ეს ის საკითხებია, რომელიც შეიძლება ტკივილთან თქვენ არც დააკავშიროთ, მაგრამ ექიმს, სამედიცინო გამოკვლევებთან ერთად, სჭირდება ოპერაციის წინ პაციენტის ზოგადი მდგომარეობის შესაფასებლად. და გელა თუ თქვენს ეკონომიკურ მდგომარეობასაც გამოიკითხავს, ნუ იფიქრებთ, რომ თქვენს ჯიბეში იხედება. არასწორი კვების რეჟიმი და სოციალური გარემო ბევრი დაავადების წინაპირობაა, თორემ უსახსრობის გამო გელა ექიმს კლინიკიდან არავინ გაუბრუნებია, არც ზედმეტი გარანტიების ძებნა დასჭირვებია საკუთარი გასამრჯელოს მისაღებად. – დალხენილი აქ ვინ მოვა? ხშირად გაუსაძლისი ტკივილებით მაკითხავენ და ფულზე ლაპარაკი უზნეობაა, ამიტომ გამოვაკარი კლინიკაში ფასები, მაგრამ ნახეთ, იქვეა მინანერი – „თუ არა გაქვთ, რამდენიც შეგიძლიათ, ისე გადაიხადეთ“. არავის სჭირდება ისე თანადგომა და დახმარება, როგორც ავადმყოფს, მით უფრო, როცა ეს შენი არჩევანია. პაციენტი ჩემთვის ყველაფერია, მე ვარ შუამავალი ავადმყოფსა და ღმერთს შორისო, – ამბობს გელა ექიმი და ყველა ოპერაციის წინ სანთელს ანთებს და პირჯვარს იწერს – ოპერაციის დაწყება არაფერია, მთავარია როგორ დასრულდება და როგორ გამოხვალ მდგომარეობიდანო. ამიტომ ყველა მოსალოდნელი გართულებისთვის ემზადება, ადამი-

ანი სიცოცხლეს ანდობს და იცის, არ არსებობს დიდი და პატარა ოპერაცია, რადგან ნებისმიერი – არაპროფესიულად და უპასუხისმგებლოდ გაკეთებული მანიპულაცია, შეიძლება გართულდეს. ამიტომაც ამბობს: „ექიმი პასუხისმგებელი უნდა იყოს თავისი მოქმედების სისწორეზე და არა დაავადების გამოსავალზე. ექსტრემალური სიტუაციები უფრო განონასწორებულს და მობილიზებულს მხდის. არასოდეს, არცერთი, თუნდაც წარმატებული მონაფისათვის არ მიმიცია უფლება ჩემი დაწყებული ოპერაცია დაესრულებინა, როცა პაციენტმა იცის, ოპერაციას მე ვაკეთებ, მართლა ბოლომდე ვაკეთებ და დაძინებულ ავადმყოფს არასოდეს მოვატყუებ. ჩემმა მონაფეებმა იმდენი კი დაიმსახურეს, რომ საკუთარი ავადმყოფები ჰყავდეთ“. როგორც მასწავლებელი და ხელმძღვანელი, საკუთარ თავს „რბილ ეკალს“ უწოდებს და თითოეულისაგან მოითხოვს იმ ვალდებულებების შესრულებას, რაც პაციენტის ინტერესებისთვის აქვთ დაკისრებული, ყველაფერი ეს ერთ წინადადებად ჩამოაყალიბა და მათთვის კლინიკაში თვალსაჩინო ადგილზე გამოაკრა – „სამსახურში გასართობად ნუ ივლით!“, რადგან ფიქრობს, რომ ქვეყანაში ჯანდაცვის რეფორმამ შეისრუტა დაუტვირთავი თანამშრომლის შენახვის და დაფინანსების შესაძლებლობა. ამ რეფორმამ ბევრი რამ დააღაგა და წესრიგში მოიყვანა. „არასოდეს ვიყავი იმაზე უფრო შეურაცხყოფილი, როცა ვინმე გასამრჯელოს მექისესავით ჯიბეში მიდებდა, ახლა ყველაფერი გამჭვირვალეა და თითოეული კაპიკი აღირიცხება. წარმატებული ექიმის შემოსავალი კი ლეგალურად უფრო მეტი გახდა, ვიდრე იყო, თუმცა ასეთი ოპერაციები რეალურად სხვა ქვეყნებში გაცილებით ძვირი ღირს“, – გელა ექიმს იმედი აქვს, რომ ოდესმე საქართველოშიც გაუმჯობესდება სოციალური გარემო და ექიმის შრომა აქაც ადეკვატურად შეფასდება. ახლა კი დანაწილებით იხსენებს იმ დროს, როცა ქვეყანას უფრო უჭირდა, საავადმყოფოები განადგურების პირას იყო, საოპერაციოები მოთუხთუხე გენერატორებზე მუშაობდა, ზოგიერთები სასახლეებს იშენებდნენ, ათასებს ხარჯავდნენ მოგზაურობებსა და გართობებში, გელა კი ყველას გასაგონად ინტერვიუებში ამბობდა, ერთი სოციალური საავადმყოფო ააშენეთ, თქვენი გვარი და სახელი დაანერეთ, მეტი უკვდავება რა გინდათო და ამერიკელი ქირურგის დებეიკის მაგალითი მოჰყავდა, მაღლიერმა პაციენტებმა კლინიკა რომ აუგეს. ასევე მოქცეულა ცნობილი ფეხბურთელის ბობი მურის მეუღლე, რომელმაც გარდაცვლილი ქმრის პატივსაცემად სოლიდური თანხა გაიღო და დღეს ინგლისში კიბოს ლაბორატორიული კვლევების ერთ-ერთი ცენტრი ბობი მურის სახელს ატარებს.

გელას სამსახურის კარებს კი ჯერჯერობით ასე აწერია – „საქართველოს პროექტოლოგიის ცენტრი, გელა მუხაშავერიას კლინიკა“. ესაა

მისი სახელოსნოც, მუზეუმიც, საგამოფენო დარბაზიც და ბედნიერია, როცა აქედან კმაყოფილი პაციენტები გადიან, არასოდეს, არასოდეს უნანია, რომ მრავალ პროფესიათა შორის, ექიმობა ყველაფერს არჩია!!!

1996-98 წლებში ჯანდაცვის მართვის ნაციონალურმა ცენტრმა საკუთარი სოციოლოგიური კვლევის ლაბორატორიის მონაცემები გამოაქვეყნა და სამივე წელს გამოკითხულთა უმრავლესობამ ქვეყნის პირველ პროექტოლოგად გელა მუხაშავერია დაასახელა.

დღეს გელა ექიმს აქვს ერთი რჩევა მათთვის, ვინც ჰიპოკრატეს ფიცის დადებას გადაწყვეტს: ექიმს საქმე აქვს ბუნებაში ყველაზე რთულ მექანიზმთან – ადამიანის ორგანიზმთან. დრო მკურნალისათვის უდიდესი და მკაცრი მასწავლებელია. მედიცინის სფეროში დაოსტატება პრაქტიკულად უწყვეტი პროცესია. წარმატების მისაღწევად ექიმს ცხოვრების განსაკუთრებული რიტმი და დროის მუდმივად გონივრული გამოყენება სჭირდება.

* * *

აკადემიკოს თამარ დეკანოსიძის წერილი სამედიცინო ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარეს!

ბატონი გელა მუხაშავერია დღეს „ფორმდება“ როგორც დოქტორი, არსებითად კი ის დიდი ხანია არის პროექტოლოგიის თეორიისა და პრაქტიკის პროფესორიცა და დოქტორიც. ვიცნობ მის სადოქტორო დისერტაციას და ყველა მის მიერ გამოქვეყნებულ ნაშრომს, ისინი სრულად აკმაყოფილებს სეს-ის მოთხოვნებს. ბევრი, ვრცლად მსურდა მეთქვა გელასთვის, მაგრამ რა გაეწყობა. ყოველ შემთხვევაში აღვნიშნავ, რომ მას ყველა თვისება – მოქალაქის, ექიმის, მკვლევრის, მეგობრის – აყვანილი აქვს უმაღლეს ხარისხში. ამიტომაც საზოგადოებას ბატონი გელას დიდ პროფესიონალიზმთან ერთად დიდი კაცობაც აზარებს.

25.04.2004 წელი

გელა მუხაშავრიას გამოქვეყნებული ნაშრომები:

1. Гела Мухашавриа. Иссечение анальной трещины с восстановлением слизистой оболочки и кожи. Материалы Научно-практической конференции; Тула, 1986; ст. 78.
2. მუხაშავრია გელა. ქრონიკული ანალური ნაპრალის რადიკალური ქირურგიული მკურნალობა. საქართველოს სამედიცინო მოამბე. 1992, 2:29-32.
3. მუხაშავრია გელა. ქრონიკული ანალური ნაპრალის პათოგენეზი და რადიკალური ქირურგიული მკურნალობა. დისერტაცია მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად. 1992, 106 გვ.
4. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Одновременное и постепенное иссечение наружных и внутренних геморроидальных узлов с фиксацией слизистой оболочки к перианальной коже. Российский журнал гастроэнтерологии, гепатологии, колопроктологии. 1995, 3:87-9.
5. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია, მუხაშავრია გია. ჰემოროიდექტომიის ახალი მეთოდი. საქართველოს სამედიცინო მოამბე. 1994, 3-4:52-6.
6. მუხაშავრია გელა. ჰემოროიდექტომიის ახალი მეთოდის შესახებ. მესამე რესპუბლიკური სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. 1995, 39-40.
7. მუხაშავრია გელა, გრიგალაშვილი მამუკა. ანალური ნაპრალის ქირურგიული მკურნალობის ორი ახალი მეთოდის შესახებ. მესამე რესპუბლიკური სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. 1995, 27-8.
8. მუხაშავრია გელა, მუხაშავრია გია, ქარაბაკი მაია. კუდუსუნის ეპითელიური გზის მკურნალობა. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები. 1995, 164-7.
9. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Оригинальный метод геморроидэктомии. Проблемы колопроктологии. Москва, 1996, 15:143-4.
10. ქარაბაკი მაია, მუხაშავრია გელა. უიშვიათესი ლოკალიზაციის ელევანტიანი. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. თბილისი, 1997, 121-2.
11. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია. შესაძლებელია თუ არა ჰემოროიდული დაავადების რეციდივის აღკვეთა? საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. თბილისი, 1997, 73-4.
12. Мухашавриа Гела. Пластический хирургический метод лечения геморроидальной болезни. International Symposium On Reconstructive And Plastic Surgery. Black Sea Economic Cooperation. 1997, p.50.

13. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია. ჰემოროიდექტომიის ორიგინალური მეთოდი. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები, 1997, 116-8.
14. მუხაშავრია გელა, მუხაშავრია გია, ტლაშაძე ვალიკო. ადამიანის პაპილომაავირუსით გამოწვეული პერიანალური კონდილომების ქირურგიული მკურნალობის თავისებურება. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები, 1997, 94-6.
15. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Оценка нового метода альтернативно-го вмешательства при запущенных формах геморроя. Georgian Medical News, 1998, 5:49-51.
16. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია. პროქტოლოგია. სახელმძღვანელო; 1998, 238 გვ.
17. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია, მუხაშავრია გია, ტლაშაძე ვალიკო, ნითლიძე დიანა. ქირურგიული მკურნალობის ტაქტიკა მწვავე პარაპროქტიტის დროს. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები, 1998, 81-4.
18. ქარაბაკი მაია, მუხაშავრია გელა, ტატიშვილი გიორგი. უიშვიათესი ლოკალიზაციის ელუფანტიანი. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები, 1998, 85-8.
19. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია. ალტერნატიული ქირურგიული ჩარევა ბუასილის შორსნასული ფორმების დროს. თსსუ, ქირურგიის აქტუალური საკითხები, 1998, 89-94.
20. Карабаки Майя, Мухашавриа Гела. Клинико-макроморфологическая классификация геморроидальной болезни. Актуальные проблемы колопроктологии. Иркутск, 1999, 57-9.
21. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Новый метод геморроидэктомии. Актуальные проблемы колопроктологии. Иркутск, 1999, 59-60.
22. Мухашавриа Гела, Мухашавриа Гия, Кевлишвили Бека, Мицишвили Николай. Некоторые аспекты этиологии и комплексного лечения анаэробных флегмон промежности и таза. Georgian Medical News. 1999, 10:68-9.
23. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Ускоренная активная подготовка больных острым геморроем к радикальной геморроидэктомии. International Medical Journal. Москва, 2000, 3:234-5.
24. მუხაშავრია გელა, ქარაბაკი მაია. ექიმთა სასერტიფიკაციო ტესტ-კითხვარი კოლოპროქტოლოგიაში. 2001
25. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Модификация радикальной геморроидэктомии. International Medical Journal. Москва, 2001, 4:358-9.

26. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Подход к проблеме предотвращения рецидива геморроидальной болезни. Проблемы колопроктологии. Москва, 2002, 18:164-7.
27. Мухашавриа Гела, Карабаки Майя. Стратегия радикального лечения запущенных форм геморроя. Georgian medical News. 2002, 10:7-13.
28. Карабаки Майя, Мухашавриа Гела. Эффективность малоинвазивных методов лечения геморроидальной болезни в зависимости от ее стадии. Georgian Medical News. 2002, 11:10-3.
29. მუხაშავრია გელა. ჰემოროიდული დაავადების ქირურგიული მკურნალობა. მონოგრაფია. 2002, 180 გვ.
30. Карабаки Майя, Мухашавриа Гела. Техничко-тактические вопросы рецидивирования геморроидальной болезни. Georgian Medical News. 2003, 3:38-41.
31. Ривкин В.Л., Мухашавриа Г.А., Карабаки М.А. Геморрой и Запор. Глава в книге «Руководство По Колопроктологии», 2004, Москва.
32. მუხაშავრია გელა. ჰემოროიდული დაავადების ქირურგიული მკურნალობა. დისერტაცია მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად. 2004, 190 გვ.
33. Mukhashavria Gela A., Qarabaki M.A. Surgical Technique Tailored to Advanced Hemorrhoids. Techniques in Coloproctology (Italy). 2009, 13(2):151-5.
34. Mukhashavria Gela A., Qarabaki M.A. Circumferential excisional hemorrhoidectomy for extensive acute thrombosis. Disease of the Colon and Rectum (USA). 2011, 54(9):1162-9.

რეცენზია გელა მუხაშავერიასა და მაია ქარაბაჯის ნიგნზე „პროექტოლოგია“

(ამონარიდი)

სარეცენზიო ნიგნი პროექტოლოგიის პირველი სახელმძღვანელოა. მისი ავტორები რესპუბლიკური პროექტოლოგიური ცენტრის პიონერები და დამაარსებლები არიან. 15 წლის მანძილზე 10 000-მა ავადმყოფმა გაიარა ამ მზრუნველი, უანგარო სპეციალისტების ხელში, რომლებმაც არა მხოლოდ განკურნეს ისინი, არამედ შეძლეს თავისი გამოცდილების განზოგადება, ნიგნად ქცევა. ნიგნი კი ცოდნის გაზიარების წყაროა, საზოგადოებრივი მოღვაწეობის უმაღლესი გამოვლინებაა; ხალხს უზიარებს ყველაზე ძვირფასს – ცოდნას. საზოგადოებისაგან კი ყურადღების გარდა სამაგიეროდ არაფერს ითხოვს.

პროექტოლოგიური დაავადებები არა მხოლოდ დისკომფორტის, არამედ ხშირად პიროვნული ტრაგედიის მიზეზი ხდება. ადამიანებს სიცოცხლეს უმწარებს. გავიხსენოთ, რომ გენიალურ კოპერნიკს ჰემოროიდულმა სისხლდენამ მოუსწრაფა სიცოცხლე.

ნიგნის თვრამეტ თავში პრაქტიკოსი პროექტოლოგისათვის საკმარის მოცულობით განხილულია სწორი ნაწლავის ანატომია და სწორი ნაწლავის უზშირესი, შედარებით კეთილთვისებიანი დაავადებების ეტიოპათოგენეზი, კლინიკა, მკურნალობა. დასაბამია, რომ არაფერია ნათქვამი ყითა ნაწლავის ატრეზიის, მსხვილი ნაწლავის დივერტიკულოზის, უცხო სხეულების ჰირსპრუნგის დაავადების და განსაკუთრებით სწორი ნაწლავის სიმსივნეების შესახებ. მკურნალობის მეთოდთა გადმოცემის დროს, ავტორები არ ამძიმებენ ტექსტს ყველა არსებული მეთოდის ჩამოთვლით, არამედ გადმოგვცემენ მკურნალობის უახლესს მეთოდებს, რომლებიც საკუთრივ აქვთ გამოცდილი და გამოიმუშავებული.

ნიგნი შესანიშნავი საჩუქარია არამხოლოდ პროექტოლოგისათვის, არამედ ყველა ექიმისთვის და ალბათ, ბევრი პროექტოლოგიური ავადმყოფისთვისაც, რადგან იგი კარგი ქართულით არის დაწერილი და იოლად იკითხება. ნიგნი ახლახან გამოქვეყნდა და უკვე ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად იქცა. სასურველია მისი განმეორებითი, გაფართოებული გამოცემა კოლოპროექტოლოგიის სახელმძღვანელოს გრიფით.

პროფესორი ალექსანდრე ბეთანელი
1998 წელი

მხატვარი შოთა შანიძე

სახლი

55 ნელია გელა მუნაშავრია ამ მისამართზე ცხოვრობს – თბილისი, გურჯაანის ქუჩა №14. აქ მისი პატარა, ავლაბრული ეზოს სიძველეშე-პარული შუშაბანდიანი სახლია. თუმცა აქაურობა მისთვის ამქვეყნად გადგმული ფესვებია, ესაა მშობლების, ახალგაზრდობის ყველაზე ბედ-ნიერი წლების და იმ ადამიანების მოსაგონარი, რომლებიც დაჩარჩოე-ბულ ფოტოებად თუ ნახატებად მიეკრა ამ კედლებს და ვერასდროს წავლენ გელას ხსოვნიდან. ამ პატარა სახლში ყოველთვის ყველასთვის იყო ადგილი, იმიტომ, რომ სიყვარული იყო დიდი. მერე შვილები ცალ-კე დაბინავდნენ, მაგრამ დღე არ გავიდოდა ვინმეს ნელის ზრუნვა და დაუყვედრებელი ყურადღება არ დასჭირვებოდა. – ხედავ, ყველა სითბო და სინათლე ცივი და ბნელია, თუკი იგი ადამიანისაგან და ადამიანები-სთვის არ მოდისო, – ამბობს გელა, კარადიდან ჭიქას იღებს, ღვინით ავსებს და სვამს – ნასულებს კი არა მისულებს გაუმარჯოთ, ეგენი მივიდნენ, ჩვენ გზაში ვართო და გარდაცვალებას მარადიულ დაბადების დღეს არქმევს. ფულის სადღეგრძელოც პირველად მისგან მოვისმინე – ფული ხელის ჭუჭყი არაა, იგი მისი მფლობელის ხასიათის, შნოს და აზროვნების გამომხატველია. ფულთან დამოკიდებულებაში ბევრის და-ნახვა შეიძლება და ფულიანი ღირსეულიც მაშინ ხარ, თუკი შენს გვერ-დით მყოფ ადამიანებს უფულობას არ აგრძნობინებ. ღირსეული ფუ-ლის ღირსეულ პატრონს გაუმარჯოსო! – თქვა გელამ და მისი მეგობ-რის სიტყვები გამახსენდა, ეგ ფულის შემნახავი კაცი არ არის, მთელი ცხოვრება თუკი რამე ჰქონდა, სხვებს ეხმარებოდა, აბაზს შოულობდა და მანეთს ხარჯავდაო. გელას სიტყვას ფიცის ფასი აქვს. თუ რამეს დაგპირდა, იმას არ გადავა. ერთხელ მეგობარს ქუჩაში უნდა შეხვედრო-და, არადა მისვლას ველარ ახერხებდა. მაშინ მობილური ტელეფონი არ არსებობდა, ტაქსი დაუქირავებია და ბოდიში შეუთვლია. პირგატეხილ და ტყუილში „გამოჭერილ“ ადამიანებს დღესაც აღმაცერად უყურებს და ამბობს, გულწრფელობისთვის კაცს ყველაფერს ვაპატიებ! ბუნებით ალტრუისტია და ქვაზე დადებული – შეფუთულ სიკეთეს ურჩევნია.

სუფრები ყოველთვის უყვარდა, ოღონდ პატარა, კამერული, ერთმანეთის ხმაც რომ ესმოდათ და გულისთქმაც. ერთი ასეთი ან-ლანდელი მეტრო „ავლაბრის“ ადგილზე იყო, რესტორანი „ისანი“. ბი-ჭები მედუქნის გამო „ნიკრიკოლას“ ეძახდნენ, იქ სპარტაკა უკრავდა აკორდეონზე, ბრმა იყო, მაგრამ ხელის ცეცებით არჩევდა კუპიურებს, გელას ემეგობრებოდა და ფეხის ხმაზეც ცნობდა.

მოგვიანებით გელამ სასტუმრო „საქართველოს“ რესტორანში დასარ-ტყამ ინსტრუმენტებზე სლავა კარჩი რომ ნახა, „გლიჯავსო“ ასე შეაფასა და იქ დაყავდა ბიჭები საქეიფოდ. უყვარს ქართული მრავალხმიანობა, ხან რომელიმე ხმას დაიჭერს, გაყვება, გაყვება, შეეპარება სიმღერას და

კარგადაც გამოსდის, თუმცა გელა მაინც სპარტაკას აკორდონის და თბილისური მეზურნეების დასტის ერთგული დარჩა, რადგან ეს მუსიკა მისთვის ყველაზე ახლობელია. იგი ბუნებით ესთეტიკა. ექსტრავაგანტულობით ყოველთვის გამოირჩეოდა და ეს გარეგნულადაც ეტყობოდა. პირველად ახალთახალი პიჯაკი ატელიეში რომ მიიტანა და სახელოების მოჭრა მოითხოვა, მკერავს გაკვირვებია და უთქვამს, აქამდე სახელოს ვაკერებდი და ვამთელებდი, რას აღარ მოიფიქრებს კაციო. მას მერე გელა უფრო ხშირად უსახელო პიჯაკს ატარებს და ამბობს – ეს ჩემი სტილია. ტრადიციული ჰალსტუხი არასოდეს კეთებია. პერანგის შიგნით, შიშველ კისერზე გამოკვანძულ ფერად-ფერად ყელსაბამებს ატარებს. უყვარს მაისურები და შეუძლია ყველა აკადემიური სამოსი თავის გემოზე „გადაასპორტულოს“, ამიტომ უყვარს მკერავი და ატელიე. არ იცის სახელობითი მაღაზიები და მის ყველა ჩასაცემელს და სტილს „გელას ბრენდი“ ჰქვია. ორმოცდაათიან წლებში, პირველად, რუსთაველზე, საბაგიროს ასასვლელთან გურამ რჩეულიშვილი დაუნახავს, უცნაური, მაღალყელიანი ფეხსაცმელი ეცვა, ძალიან მოენონა და დღემდე თუკი სხეები ფეხსაცმელს სიმსუბუქის გამო ირჩევენ, გელას პირიქით, მძიმე და ყელიანი ურჩევნია. არ ეზარება ყველგან ატაროს დიდი და მძიმე, შავი საკვიაყი და პატარა ხელჩანთა.

– რა დააქვს? – წიგნები, სათადარიგო კაშნეები, საკუთარი ჯანმრთელობის გამოკვლევის დასკვნები, თაბახებად აკინძული ტელეფონის ნომრები, პირადი დღიური, მედიკამენტები, ფანარი, გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების ნივთები, წნევის აპარატი და ერთი ბოთლი ნატურალური ღვინო. გელა ჩანთით თანამედროვე პარფიუმერიას ატარებს და ამჯერად „ნარცისო როდრიგესს“ ალიარებს, თუმცა სახლში „კრასნაია მასკვას“ და „პოდაროჩნის“ ანდობს ყნოსვის რეცეპტორებს. არა, აქ თურმე ნამდვილად არ ექსტრავაგანტობს. ეს ის სურნელია, მშობლებს რომ ახსენებს და ყოველდღე ცოტ-ცოტას, მხოლოდ ნესტოებთან მოისვამს ხოლმე, სხვა რომ არ გააღიზიანოს. არ უყვარს მოვარაყებული და დეკორატიული ნივთები, არასოდეს უყიდია ძვირადღირებული ფაიფური და ლარნაკები. ამბობს, რომ ნივთი იმით ფასობს, თუკი იგი ვინმეს ხსოვნას ატარებს ან გულითადობის საჩუქარია. ასეთები კი ნამდვილად მოეპოვება. სამკაულსაც ატარებს, მაგრამ არა სიმდიდრისმოყვარეობის ნიშნად. ახლახან გიორგი ღუდუშაურს საგანგებოდ ამეთვისტოს თვლიანი ბეჭედი დაამზადებინა, ორივე მხარეს მისი უპირველესი პროფესიული იარაღი – საჩვენებელი თითია ამოტვიფრული. ალიარებს, რომ ჯერ კიდევ ორმოცდაათიან წლებში პედიკურისთვის თეთრხალათიან ქალბატონს დაუჯდა. არაფრად ჩააგდო სალონიდან გამოსულს გაკვირვებული, დაეჭვებული

თვალი რომ გამოაყოლეს. მეტი სხვა საეჭვო არაფერი ჩამიდენიაო, ახლა მიზუსტებს და მთანხმდება იმაზე, რომ დღიურები წამაკითხოს – ძველი და ახალი. ვისთვის წერს? – მეხსიერებისთვის, ამ ფურცლებზე ალაგებს დღეებს, ემოციებს, რომელიც არცერთ ასაკში აკლდა. მაგრამ ეს შთაბეჭდილებები უფრო ადამიანური ურთიერთობებიდან მოდიოდა და არასოდეს მოგზაურობებიდან. არ იტაცებდა სტუდენტური ალპინ-იადები და ექსკურსიები, არ უყვარს აეროპორტები და ფრენა, ხუმრობს, რომ მსოფლიოს კარგად იცნობს წიგნებით და გადაცემა „კლუბ კინოპუტეშესტივით“. წერს თავისთვის და იმისთვისაც, რომ უფიქრია, რაც ერთ წელიწადში არ ხდება, ერთ წამში შეიძლება მოხდესო. რას წერს? – ყველა ასაკს თავის პოეზია აქვსო და

„ეჭვებს რომ შევეჭიდები,
ამ იდუმალ ხმას ვისმენ,
ღმერთს რალაცაში ვჭირდები,
არ გამაჩენდა ისე“.

ერთგან გადმოუწერია, „მე არავინ გამინირავს, რომ მე გადავრჩენილიყავი, მაგრამ არც მე გამინირავს თავი, რომ სხვა გადამერჩინა დალუპვისაგან“. გელა კი აგრძელებს ამ სიტყვებს: მე კი გამინირავს თავი, მაგრამ გადავრჩი, ყველაფერი ღვთის ნებითაა... სხვაგან თვითონ მიუგნია აფორიზმებით ფრაზებისთვის:

„ყველა კანონის მორჩილება, ეკლესიური, მართლმადიდებლური, უფლის მორჩილებით იწყება“.

„ვალი არ მიყვარს არც კაცის და არც ბანკის...“

„მე ოცნებას კი არა ღმერთს მინდობილი კაცი ვარ“

ეს ფრაზები გელას დღიურს ამ წიგნისთვის ამოვარიდე. წერს, როცა მოიწყენს:

„მე გავეხვე ფიქრის ძონძებში
ასე ყოფილა ბედსანიერი,
კანონმორჩილი ველი მოვლენებს
რასაც ინებებს ღმერთი ძლიერი“.

დღიური გვიჩვენებს, რომ გელას გაზაფხული უყვარს, აპრილ-მაისის განწყობა, თუკი წერს, ხვდები, რომ დარდის მიყურებასაც ცდილობს და ხვალინდელ დღეზე ფიქრობს. მერე საკვოიაჟიდან ერთ-ერთი პაციენტის „საოპერაციო ადგილის“ სურათებს იღებს და მაჩვენებს: ნახე, რა დღეშია, ისეა გადაგვარებული, შეიძლება არც დაიჯერო, რომ ეს ადამიანის ორგანოა, ოპერაცია ხუთშაბათს დავნიშნე, ამისგან იცი რას

გავაკეთებ? – დავხატავ. ამ დახატვის გამოა, რომ მოდიან ოპერაციების მერე და ეუბნებიან, შენ გაიხარე ექიმო, ტულეტში შესვლის აღარ მეშინია, სულ თქვენ ხსენებაში ვართო. – კარგ ადგილზეც მახსენეთო, სიცილით პასუხობს გელა და მიუღიქსებს „ჩემი ცხოვრება ტრაგიკულია, რამეთუ ზოგჯერ ტრაკიც გულია!“ სამსახურში დრო მალე გადის. ხანდახან დღე ისე მთავრდება, რომ კაბინეტში შესვლას ვერ ახერხებს, არც ოპერაციებისთვის ზოგავს თავს, თვალის მიჭრის და არც ხელი მიკანკალებსო, ამბობს, მაგრამ ხმა კი ეზარება და უკანკალებს, როცა მეგობრის გარდაცვალებას აგებინებენ და აცრემილებული საკუთარ თავს ეკითხება, ვინლა დავრჩით? ახლახან კოსტა ნულაძე მოუკვდა, ბათუმელი ძმა და მასპინძელი. გამოსამშვიდობებლად ვერ წავიდა, იდარდა... მერე ბლოკნოტში კოსტას ტელეფონის ნომერს დააცქერდა, შემოხაზა, პატარა ფვარი მიახატა და მიანერა „ფიგარი“. კალამს კი ისე უსვამდა, თითქოს ფურცელზე კი არა ქვაზე წერდა.

გელა ხსოვნის შემნახავი კი არა, უფრო გამფრთხილებელი კაცია. იგონებს, როგორ დადარდიანდა პეტრე-პავლეს სასაფლაოზე მიტოვებული საფლავეები რომ ნახა, იმ წელს აღდგომა დღეს წავიდა, რასაც მოერია, ბალახები დაგლიჯა, გადათელა, წითელი კვერცხები გადაუგორა, უპატრონო არავის ეგონოსო. ახლა როცა თავისიანებთან, საბურთალოზე გადის, თუკი ახლო-მახლო აბალახებული ვინმეს საფლავი ნახა, მომვლელ ქალბატონს სთხოვს, ისიც განმინდოს.

სახლი ახლა გელასთვის სასთუმალია. მისთვის აქ დრო ყველაზე ნელა გადის. არაფრის შეცვლას არ აპირებს, ეს ბზარებიც ამ კედლების ნაოჭებიან და კოსმეტიკაზეც უარს ამბობს. როგორც ყველაფერი მისი, სახლიც მას ჰგავს, უბრალოა, სუფთა, თბილი და მონესრიგებული. მეტის სურვილი არც არასოდეს ჰქონია, ვის რა ნაუღია ამ ქვეყნიდანო, ისე კითხულობს, რომ პასუხიც ზუსტად იცის. შემთხვევით, არც ეს იგავი გადაუწერია თავის დღიურში:

კაცს სამი მეგობარი ჰყავდა, პირველი ძალიან უყვარდა და მისთვის ყველაფერს აკეთებდა, მეორეც უყვარდა და ემსახურებოდა, მესამეც უყვარდა, მაგრამ იშვიათად იგონებდა. ერთხელ კაცი ხელმწიფემ დაიბარა. შეეშინდა კაცს და პირველ მეგობარს სთხოვა, გაყოლოდა, ვერსად ვერ წამოგყვებო რომ უპასუხა, მეორეს მიადგა. მეორემ უთხრა, კარგი, წამოგყვები, ოღონდ მარტო ხელმწიფის კარამდეო. მესამე კი მაშინვე დათანხმებულა – ხელმწიფესთან კი არა, სადაც გინდა იქ წამოვალ და მე ისედაც სულ შენთან ვიქნებიო. ხელმწიფე უფალი იყო, პირველი მეგობარი – ფული და სიმდიდრე, მეორე – ოჯახი, მესამე მეგობარი კი – სიკეთე, კაცი კი კაცი იყო!

ფოტოისტორია

* * *

1959 წელი. აგვისტო. გელას საქორწილო მოგზაურობა ძიმიტში. მახარაძიდან საგანგებოდ ჩამოყვანილმა ფოტოგრაფმა ლავრენტი მუხაშავერიას ეზოში ლამაზი პატარძლის – ნელი სხირტლადის გასაცნობად მისულ ნათესაებს მოუხმო – აბა, აქით მოდით, ზოგი ჩამოჯექით, პატარები დადექით... მერე ფოტოაპარატს შეკრული სამფეხი შეხსნა, გაშალა, პატარა ყუთში შეძვრა, თავზე შავი ქსოვილი გადაიფარა და დაიძახა: აბა, ყველამ აქეთ იყურეთ, ვიღებ!

დგანან: ცუცუ ანდლულაძე, ცარო მუხაშავერია, ნელი სხირტლაძე, ლილი ანდლულაძე, მადონა მუხაშავერია.

სხედან: თებრონე დოლიძე, ქეთო, გელა, გოგი, გიზო და ნორა მუხაშავერიები.

გელას აფორიზმები

- *
მთელი ცხოვრება საკუთარ ავტორიტეტზე ვმუშაობდი, ახლა ავტორიტეტი მუშაობს ჩემზე.
- *
საქართველო მეძვე ქალს ჰგავს, რომელიც მდიდარ საყვარელს ეძებს.
- *
ვებრძოლოთ ცოდვებს და არა ცოდვილებს.
- *
როგორც განვლილი წლები მკარნახობს, ჩემი დაცვის მექანიზმი სიმართლეს.
- *
ცხოვრება დროში გაგორებული კამათელია, სადაც იშვიათად ჯდება დუ შაში.
- *
ყველაფერი ბრძნული სადა და მარტივია.
- *
ისწავლე ფულის კეთება და დანარჩენს ფული გასწავლის.
- *
ქალზე უკეთესი ისევ ქალია.
- *
ტყუილი საკუთარი ცხოვრების გაუკუღმართებაა.
- *
სიკვდილი სიცოცხლის ნაწილია, სირცხვილი სიცოცხლეშივე საკუთარი სიკვდილის ხილვაა.
- *
ადამიანის პროდუქტიულობა მისივე ყოველდღიური ცხოვრების თვითანგარიში უნდა იყოს.
- *
ჭეშმარიტი პასუხისმგებლობა ნიშნავს შენი ავტორიტეტის, სახელისა და გვარის ღირსეულ დამკვიდრებას.
- *
ვისაც საქართველო უყვარს, საქართველოსავით შეჭირვებული უნდა ცხოვრობდეს.
- *
რაც უფრო დიდ სკამს მოირგებს ადამიანი დაუმსახურებლად, მით უფრო პატარა ხდება თვითონ.
- *
სხვის შეცდომებზე ისწავლე და შენს შეცდომებს არ მიეჩვიო.

*

ვისაც სამშობლო უყვარს, ის პირადულზე მეტად ერის და ქვეყნის წარუმატებლობას განიცდის.

*

წარსულის მოგონება ჩემი დარჩენილი სიცოცხლის საგზალია.

*

ჩემი პროფესია ჩემთვის სულია, მთელი შინაგანი სამყაროა და არა მდიდრული ცხოვრების თუ ფუფუნების მომტანი საშუალება; იგი ჩემი პურია და არა ტკბილეული.

*

ყველა წარმატებულ ოპერაციას ჩემთვის დიდი დადებითი, თვითრწმენის მუხტი მოაქვს. უარყოფითი შედეგით დამთავრებული კი მუდმივად მანვალებს და არასოდეს მავინყდება.

*

პროექტოლოგია, მე შენი მუდმივი ტყვე ვარ. ჩემი ახალგაზრდობა და ტალანტი სწორი ნაწლავის კედელში მყუდრობს და ბერდება.

*

საკუთარი თავის სწორად დანახვა შემოქმედებაა.

*

სხვისთვის მორალის კითხვას მორალურად სიარული სჯობს.

*

დრო ყველაზე კარგი შემფასებელია.

*

გაუფარჯიშებელი სხეული მოკლე გზას ირჩევს სიკვდილისკენ.

*

უშეცდომო ცხოვრება არ არსებობს. სხვათა შეცდომის გაანალიზება კი საკუთარი თავდაცვის ერთგვარი ხერხი უფროა, ვიდრე სხვების განსჯა.

*

როგორი კარგიც არ უნდა იყოს წარსული, ყოველთვის უნდა ცდილობდე მომავალი იყოს უკეთესი.

*

ნახატის ბოლო ლურსმანია.

*

ფულმა არ დაგიმონოს, კარგია, თუ ფულს შენ დაიმონებ.

*

ნახერხი ხელმეორედ არ დაიხერხება.

*

ყველა ხეს და ყვავილს თავისი მგალობელი ჰყავს.

*

ყველაზე დიდი ცენზორი შენი საკუთარი თავია.

*

შენს თავმოყვარეობას შენი თავმდაბლობა განაპირობებს.

*

[შინაბერა] იცი რაფერია? – ქალიშვილზე ქალიშვილი.

*

შენ იყავი ჩემზე კარგად, ჩემზე უკეთესად.

*

მთელი ცხოვრება იფიქრე საკუთარ ფიზიკურ და სულიერ ჯანმრთელობაზე.

*

ღირსებას ვერასოდეს იყიდი, ვერც ვერავინ მოგცემს და ვერც ვერავინ წაგართმევს.

*

რადგან თვალისგან დაფარულია, ტრაკი ყოველთვის დაჩაგრულია.

*

წლების მომატებით თუ შენს პროფესიონალიზმს აქტუალობას არ უკარგავ, არ ბერდები, პირიქით – ბრძენდები.

*

გაიმარტივე ცხოვრებას თუ მარტივად იტყვი სიმართლეს.

*

მედიცინაში უნდა დაიფერფლო, გიყვარდეს მედიცინა და არა საკუთარი თავი ამ ასპარეზზე.

*

ადამიანი ბოლომდე მაინც არასდროს იხსნება.

მარსელ პრუსტის ანკეტას ავსებს გელა მუხაშავრია

- თქვენი აზრით, რა არის უკიდურესად გაჭირვებული მდგომარეობა?
- უიმედობა და სასონარკვეთა.
- სად ისურვებდით ცხოვრებას?
- საქართველოში (დაუფიქრებლად).
- რა არის უმაღლესი ბედნიერება?
- უმაღლესი ბედნიერება ჩემთვის არ არსებობს. ბედნიერი ხან ხარ, ხან არა.
- თქვენი საყვარელი ლიტერატურული პერსონაჟები?
- დათა თუთაშხია.
- თქვენი საყვარელი ისტორიული პერსონაჟები?
- დავითი, ცოტნე, თამარი, ერეკლე მეორე, მღვდელი თევდორე და ასე შემდეგ.
- თქვენი საყვარელი მხატვარი?
- ფიროსმანი.
- თქვენი საყვარელი კომპოზიტორი?
- რევაზ ლალიძე.
- რომელ თვისებებს აფასებთ ყველაზე მეტად მამაკაცში?
- მამაკაცობა ბევრს მოიაზრებს, რაც, ალბათ, ჩამონათვალს ვერ დაიტევს.
- რომელ თვისებას აფასებთ ყველაზე მეტად ქალში?
- ერთგულებას.
- რომელი ადამიანური სათნოებაა თქვენთვის უფრო მომხიბლავი?
- სიკეთის კეთება.
- თქვენი საყვარელი საქმიანობა?
- რასაც ვემსახურები - ექიმობა, კერძოდ, ქირურგია.
- თქვენთვის ნაცნობი რომელი ადამიანი გინდოდათ ყოფილიყავით?
- თუ გინდა იყო რაც გსურს, იყავი ის, რაც ხარ.
- თქვენი ხასიათის მთავარი თვისება?
- მოჭარბებული კომპრომისი.
- რას აფასებთ ყველაზე მეტად მეგობრებში?
- გულწრფელობას.
- თქვენი მთავარი ნაკლი?
- ფეთქებადი ხასიათი მაქვს, როგორც გურულს.
- თქვენი წარმოდგენა ბედნიერებაზე?
- ხან რა და ხან რა, სრული ბედნიერება არ არსებობს.
- რა იქნებოდა თქვენთვის ყველაზე დიდი უბედურება?
- რწმენის დაკარგვა.

- როგორი გინდოდათ ყოფილიყავით?
- ზუსტად ისეთი, როგორიც ვარ.
- თქვენი საყვარელი ფერი?
- ახალგაზრდობაში - ცისფერი, ახლა უფრო მუქი მწვანე მომწონს.
- ყველი, რომელიც ყველაზე მეტად გიყვართ?
- ისამანი.
- თქვენი საყვარელი ფრინველი?
- შაშვი.
- თქვენი საყვარელი მწერალი?
- ილია ჭავჭავაძე, ნიკო ლორთქიფანიძე, ნოდარ დუმბაძე, ჭაბუა ამირეჯიბი.
- თქვენი საყვარელი პოეტები?
- გალაკტიონი, მუხრანი, მურმანი, შოთა ნიშნიანიძე, ლადო ასათიანი, ტერენტი გრანელი...
- საყვარელი ლიტერატურული გმირი ქალები?
- ზურიკელას ოლლა ბებია.
- საყვარელი გმირი ქალი ისტორიაში?
- ქეთევან წამებული.
- საყვარელი სახელები?
- ნიკა, თამარი, ცოტნე, თამთა, ლუკა, ჩემი დიდი ბაბუის სახელი ჯაინოზი.
- რას ვერ იტანთ ყველაზე მეტად?
- ტყუილს და მლიქვნელობას.
- საომარი მოქმედება, თქვენი აზრით, ღირსი მეტ-ნაკლები ალტაცებისა?
- დიდგორის ომი.
- ისტორიული პიროვნება, რომელმაც თქვენი ზიზღი დაიმსახურა?
- ჯალალ ედ დინი, ჩვენი ამაოხრებელი...
- რეფორმა, რომელსაც თქვენ განსაკუთრებით მაღალ შეფასებას აძლევთ?
- ბატონყმობის გაუქმება საქართველოში.
- ნიჭი, რომელსაც გინდათ რომ ფლობდეთ?
- მხატვრობის ნიჭი.
- როგორი გინდოდათ რომ მომკვდარიყავით?
- შეურცხვენელი.
- თქვენი სულიერი მდგომარეობა ამჟამად?
- აფორიაქებული...
- ქმედებანი, რომლებიც თქვენს შემწყნარებლობას იმსახურებენ?
- ყველაფერი ღალატის და ტყუილის გარდა.
- თქვენი დევიზი?
- სიყვარული.

„დილის გაზეთი“, 1998 წ.

Handwritten notes on the left side of the page, including the date "04.05.11" and various illegible scribbles.

Handwritten text in the center-right area, starting with "მეტიმ დასაწყისში" and ending with "მეტი იმის ნახევარი".

Handwritten notes at the bottom left, including "P.S." and "სიბერეში" (in old Georgian script).

Handwritten notes at the bottom right, including a signature "ქვიციანი" and the date "7.04.2010".

პოლიფონური ანამნეზი

ჭაბუა ამირეჯიბი, ბერი დავითი ვაჟკაცი

ყველა სადღეგრძელოს მირჩევნია გელა მუხაშავრიას სიცოცხლისა და მომავალი ცხოვრების, უდარდებლობისა და სიხარულისა – ამჯერად და მუდამ, რადგან გელა მთელი თაობის განსახიერებაა! – ეს აღდგომა დღეს ჩემს დაფაზე დაგინერე (ვერ ვლაპარაკობ და ეს დაფაა ჩემი ხსნა). ახლა კი შემდეგს დავამატებ: ქართველებს ერთი კარგი სიტყვა გვაქვს „ვაჟკაცი“. „ვაჟი“ ყველამ ვიცით რაც არის, აი, „კაცი“ – ის არის, რაც ჩვენს ენაში სიტყვა „კაცობრიობას“ უდევს საფუძვლად. აქედან ერმა შექმნა ცნება „ვაჟკაცი“. ბედნიერია ის, ვისაც ამ სიტყვით მოიხსენიებენ.

ჩემო გელავ, შენ სწორედ ერთი ამათვანი ხარ, რადგან გამშვენებს შენი ღვანლი და რაც მთავარია, გული – სიკეთითა და სიყვარულით სავსე! სიჭაბუკიდანვე მოგდევს ეს თვისება, ეს ხიბლი: ნიჭი სიყვარულის, ძმობის და თანადგომის, ამიტომ უყვარხარ დიდსა და პატარას, უფროსს და უმცროსს. შენ ძალიან უყვარდი ჩემი ჭირისა და ლხინის მოზიარე სათაყვანებელ ძმაკაცს, ჩემს ამირან მორჩილძეს. ღმერთმა აცხონოს! ის გაფასებდა როგორც ნიჭიერ პროფესიონალს, გულმზურვალე მამულიშვილსა და ვაჟკაცს. არაერთხელ მოუყვანიხარ ჩვენს „კატორღულ“ თავყრილობებზე, იქ ყველას არ მოესვლებოდა, შენ კი ლამაზი შეხვედრების მონაწილე ხშირად ყოფილხარ. აკი, გამახსენე ამასწინათ ამირანის დაბადების დღის ამბავი – მესამე სართულის მეზობლიდან მეექვსე სართულზე პიანინო როგორ ამოიტანე იმისთვის, რომ ცინუკი დადიანს ჩვენთვის ემღერა... გამორჩეული კაცი ხარ-მეთქი, აბა, ჩვეულებრივი ვინმე ამას როგორ იზამდა?!

მადლობელი ვარ, რომ არ მივინწყებ. ორჯერ ულამაზესი ჯვარი მისახსოვრე. წმინდა ჯვრისა და ჯვარცმული იესოს მაღლი გფარავდეს შენ და შენს ნაგრამს და ჩვენს ტანჯულ სამშობლოს!

2011 წელი, 5 სექტემბერი

ირინე აბაშიძე დასტაქარი

დასტაქარი სპარსული სატყვა და ქართულად „ოსტატს“, „დაბ-ელოვნებულ ქირურგს“ ნიშნავს. საქართველოში არაერთი დასტაქარის სახელია ცნობილი, ზოგიერთი ლეგანდადაც კი იქცა. გელა მუხაშავერია ცნობილ დასტაქართა სახელისა და საქმის ერთგული გამგრძელებელია. მის სახელთანაა დაკავშირებული საქართველოში პროქტოლოგიური ცენტრის ჩამოყალიბება, რომელიც ახორციელებს სამკურნალო, სადი-აგნოსტიკო, სამეცნიერო და მეთოდურ-ორგანიზაციულ საქმიანობას, მაგრამ მის სახელს უპირველესად ათასობით გამოჯანმრთელებული, სიცოცხლის ხალისს დაბრუნებული ადამიანი უკავშირდება. დაულალავი შრომით, საქმისადმი ერთგულებით გელამ პაციენტთა დიდი ნდობა და სიყვარული კარგა ხანია მოიპოვა.

საქართველოში დამსახურებული დასტაქარის ნოდება რომ შემოი-ღონ, ვიცი, ეს ჯილდო გელა მუხაშავერიასთვის ზედგამოჭრილი იქნება!

ვაჟა აზარაშვილი სიყვარულის დაკვეთით

ასეა ნათქვამი – სადაც მთავრდება სიტყვები, იწყება მუსიკაო. მე კომპოზიტორი ვარ და მთელი ჩემი დამოკიდებულება გელა მუხ-აშავერიასადმი სიმღერით გავაცხადე, როცა ამ რამდენიმე წლის წინ „ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარა“ დავწერე და მას მივუძღვენი. გელა დიდი სიყვარულის მატარებელი და უანგაროდ გამცემია კაცია, მუდამ სალხენად და სასიკეთოდ გინვევს. იგი ტრადიციული ავლაბრელია და ქალაქურ მოტივებზე შექმნილი ჩემი სიმღერაც ამ განწყობითაა ნაკარ-ნახვევი. ამას წინათ ერთმა ჟურნალისტმა მკითხა, შეკვეთით სიმღერა თუ დაგინერიათო. რა თქმა უნდა, მე კი არა, უდიდეს კომპოზიტორებს დაკვეთით შეუქმნიათ გენიალური ნაწარმოებები-მეთქი, ვუპასუხე.

„ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარა“-ც დაკვეთით შეიქმნა, მაგრამ დამ-კვეთი დიდი მეგობრული სიყვარული იყო და ამ სიყვარულს გელა მუხ-აშავერია ჰქვია.

მირიან ანდრიაძე

მისი ერთადერთი კანონი მარადისობის კანონია

თბილისში, ბარათაშვილისა და მშრალ ხედებს შორის, მადათოვის კუნძულია მტკვარში შემოჭრილი. იქ წლების მანძილზე ჩოგბურთის კლუბ „დინამოს“ კორტები იყო, რომელიც თბილისში ტრადიციულად ჩოგბურთის მოყვარულთა შეკრების საყვარელი ადგილი იყო. გელაც იქ გავიცანი წლების წინ. იგი ყოველ დილას ბაღის მხრიდან გამოჩნდებოდა ხოლმე თავისი „საკვიაჟით“, შევეხუმრებოდი ერთი ქართული სიმღერის მოტივზე – „შენი მოსვლა მზის ამოსვლა მგონიაააააააა“. მერე გელა „საკვიაჟიდან“ 10-კილოიან ჰანტელებს ამოიღებდა, თამაშის დაწყებამდე მოთელვას გადიოდა და ხმამაღლა იძახდა: მოვიგებ, ნავაგებ – ვკისრულოოოოოოოო!!! თუ არადა, ისე ომანიანად, გაგრძელებული ი-თი შემოსძახებდა „აბა, მოვიდა ხაშურის გუფეტიიიიიიიი“, ძველ მატარებლებში მოსიარულე წვრილი მოვაჭრეების ხმა გაგახსენდებოდა. როგორც წესი, ასეთი განწყობა ავლაბრის „ვახტანგურში“ მიპატიჟებით მთავრდებოდა. სხვა შემთხვევაში კი გელას თეთრი მერსედესის საბარგულში მუდამ ჰქონდა „მირონივით“ სუფთა ღვინო და ხშირად სახელდახელოდ, იქვე, მანქანის საბარგულზე დავილოცებოდი. ამ რიტუალის გამო გელას თეთრ მერსედესს ბიჭებმა მარანი ბორბლებზე შევარქვით.

აღნაგობით ათლეტი, ძველი სპორტსმენი საოცარი სიმსუბუქით იდგა კორტებზე და ვეტერანთა შორის ერთ-ერთ ლამაზ, ტექნიკურ ჩოგბურთს თამაშობდა. ასე იყო მანამ, სანამ ამქვეყნად ერთი უნიჭიერესი ქართველი კაცი, ცნობილი ქირურგი დათო გოცაძე ცოცხლობდა. იგი კორტებზე ჩვენს საძმოში გელამ მოიყვანა. დათოს რამდენჯერ ხუმრობით უთქვამს გელასთვის „ერთი მამა ქუთაისში მყავს, ტოგო და თბილისში შენ ხარ მამაჩემი“. დათოს გარდაცვალების შემდეგ, გელა კორტებზე აღარ მოსულა და ამით ერთგვარად გააპროტესტა დათოს მოულოდნელი წასვლა ამ ნუთისოფლიდან.

გელასაგან ყველანი გაჭირებაში ნუგემისცემითა და უდიდესი თანადგომით ვართ განებივრებულნი. რესპუბლიკურ საავადმყოფოში, სანამ მასთან მეთერთმეტე სართულზე ავიდოდი, კარისკაციდან დაწყებული ლიფტიორით დამთავრებული, მას ყველა ისე ახსენებდა და ლოცავდა, ვამაყდებოდი, რომ გელას მეც ვიცნობდი. გელა საკუთარ ტვირთთან ერთად ჩვენს ტვირთსაც აზიდავს ხოლმე და გაგრძნობინებს, რომ „მარადისობის კანონით“ აგერ, შენს გვერდითაც დგას და ცხოვრობს ადამიანი... მიუხედავად მისი შეუდრეკელი, ვაჟკაცური ბუნებისა, მის თვალზე სიხარულის თუ მწუხარების დაუფარავი ცრემლიც მინახავს... ერთი სასულიერო პირის სიტყვები მახსენდება: ვის ცრემლსაც მაღლი აქვს, ის ღმერთის შვილია და ნურაფრის შეეშინდებაო... გელას ცრემლსაც მაღლი

აქვს, სიტყვასაც, ნუგეშისცემასაც და გატეხილ ლუკმასაც, იმიტომ, რომ არაფერს აკეთებს იძულებითა და მოჩვენებით...

საქართველოს სულიერი მამა უწმინდესი და უნეტარესი, ილია მეორე თავის საშობაო ეპისტოლეში აღნიშნავს: „ადამიანებს უნდა გვასოვდეს, რომ ღვთის გზით მავალმა კაცმა ამქვეყნად სამი საფეხური უნდა გაიაროს – მონობის, დაქირავებული მსახურის და შვილობის. მონაა ის, ვინც ემორჩილება უფალს შიშის გამო. დაქირავებულია ის, ვინც შრომობს და მორჩილებს უფალს სანაცვლო ანაზღაურების იმედითა და სურვილით. შვილია იგი, ვინც ცხოვრობს და მოქმედებს სიყვარულის კანონებით. ვფიქრობ, გელა მუხაშავერია ღვთის გზაზე დგას და თავისი ცხოვრების წესით სამივე საფეხურს ღირსეულად გადის...

გელა მუხაშავერია, აგული სოხაძე, ფელიქს ჯანაშია, გეიდარ ფალავანდიშვილი, თამაზ გამყრელიძე, ჟანი გოგინაშვილი, გრიგოლ შონია, თემურ კვესიტაძე

კორტებზე

პროფესორი ამირან ანთაძე ვოლგოგრადიდან თბილისამდე

1983 წელს ვოლგოგრადაში საბჭოთა კავშირის პროექტოლოგთა შეკრება იმართებოდა. იმ დროს ამ ქალაქში ვმუშაობდი და ქართულ დელაგაციას ვმასპინძლობდი. თავიდანვე შევნიშნე გელა მუხამაჯირია, მერე კონფერენციაზე საინტერესო მოხსენებით გამოვიდა, სადაც ამ დარგის პრობლემებზე და გადაჭრის შესაძლებლობებზე ისაუბრა. ამხელა ფორუმზე სიტყვას არავინ გათქმევინებს, თუ პროფესიონალად არ მიგიჩნევენ, შენგან რაიმე ახალს და საინტერესოს თუ არ მოელიან. მახსოვს, გელას გამოსვლამ როგორი მონონება დაიმსახურა. შეხვედრა სულ 5 დღე გაგრძელდა, მაგრამ მივხვდი, რომ გელა მუხამაჯირიას სახით ერთი კარგი კოლეგა და მეგობარი შევიძინე. რამდენიმე წელიწადში მეც თბილისში დაებრუნდი და გელა იყო ის ადამიანი, ვინც უზრუნველყო ჩემი ადაპტაცია მაშინდელ რესპუბლიკურ საავადმყოფოში, როგორც კი დავმეზობლდით (იგი მეთერთმეტე სართულზე იყო, მე – მეშვიდეზე), ჩვენს შორის ახლო პროფესიული ურთიერთობა ჩამოყალიბდა. ჩვენ ერთად საათობით ვიდევით ოპერაციაზე და ხშირად ექსტრემალურ ვითარებაში გვიხდებოდა მუშაობა. ამ დროს კარგად ჩანდა გელას გურული ხასიათი – სიფიცხე და სისწრაფე, რაც უზრუნველესად ავადმყოფის ინტერესებით იყო ნაკარნახევი. პაციენტი მისთვის ყველაზე ახლობელი ადამიანია და ისე ექცევა მას, როგორც მას უნდა რომ მოექცნენ პაციენტობისას. გელას აქვს არაჩვეულებრივი განათლება და გამოცდილება, ამიტომ რთულ კატეგორიად შეფასებულ შემთხვევებშიც პაციენტს მინიმალური გართულებები და რეციდივი აქვს ხოლმე ოპერაციის შემდგომ. ჩვენ ერთად ხუთასზე მეტი ოპერაცია გავაკეთეთ და შემოიძლია ვთქვა, გელასთან მუშაობა საინტერესოა, მან იცის მოსმენა, ანალიზი, კოლეგის აზრის გათვალისწინება და ერთი მთავარი – მას არ უჭირს ექსტრემალურ სიტუაციაში პასუხისმგებლობის აღება. მახსოვს, კლინიკაში ერთი პაციენტი ჰყავდა, შორისის ანაეროზული განგრენა ჰქონდა, სულ რამდენიმე საათში შორისისა და სათესლე პარკის დანეკროზება დაეწყო, ყველაფერი გაუკეთდა, მაგრამ ეს ის შემთხვევაა, როცა უძლიერი ხარ. ავადმყოფი გარდაიცვალა. გელამ ეს პირად ტრაგედიად აღიქვა და ყოველ დღე უბრუნდებოდა და აანალიზებდა ამ შემთხვევას, ცდილობდა ეპოვა მიზეზი, მისი ბრალეულობა. ესაა ექიმის პასუხისმგებლობა და შინაგანი ხმა, რომელიც გელას მოჭარბებულად აქვს. გარდა ამისა, გელა არაჩვეულებრივი ადამიანური თვისებებით გამოირჩევა და ამაზე საუბრისას ნამდვილად ვერ ვიქნები ორიგინალური, იგი ისევე მეგობრობს ჩემს შვილებთან, როგორც ჩემთან, მას შეუძლია მეგობრისათვის ყველაფერი გააკეთოს, უკან დამხვევი კაცი არ არის და არასოდეს მიგატოვებს. გელა მუხამაჯირია თავისი ერის საუკეთესო შვილი, მოქალაქე, პროფესიონალი, სამიედო და ერთგული კაცია, ის ღირსეულობით სავსე პიროვნებაა!

იუსტინე (კიჭა) არველაძე დაუსრულებელი აბრა

გელა მუხამაზრიას ისე ვიცნობ, რომ ბევრი შემოძლია ვთქვა და გავიხსენო, მასთან შეხუმრებულიც ვარ და ერთმანეთისთვის ბევრი ექსპრომტი მიგვიძღვნია, ბოლო-ბოლო, ისეთ ორგანოს მკურნალობს, რომ კაცი ოემორის საბაბს ყოველთვის იპოვი. მასაც არაჩვეულებრივი ოემორის გრძნობა აქვს და არც პასუხს დაგიგვიანებს, მაგრამ ახლა თუ ვიტყვი, რომ გელა სულ სხვისი ტრ...ით გახდა პოპულარული, ოემორით კი არა, პირდაპირი მნიშვნელობით ნათქვამი გამომივა. მე ვიცი, გელა როგორი ორგანიზატორია, როგორი ხელმძღვანელი, მაგრამ გელა უპირველესად არის ექიმი კლინიკისტი, ყველა საქმეს გადადებს ავადმყოფისთვის, არ შეყოვნდება, თუკი პაციენტი ელოდება. მე ვყოფილვარ მის დაბადების დღეზე, სადაც იყო ყველა – მეგობრები, ახლობლები, მუსიკოსები და ოუბილარი ლამის 12 საათზე მოსულა – ავადმყოფი მყავდა და ვერ დავტოვეო. მარტო ასეთები უნდა იყვნენ ექიმები – ავადმყოფებისთვის თავგადადებულები. გელა საოპერაციო მაგიდასთან მეორე კაცად დაუდგება სხვას და სხვასაც დაიყენებს გვერდით, სხვისგანაც ისწავლის და სხვასაც ბევრს ასწავლის იმისთვის, რომ პაციენტი გადაარჩინოს, სასურველი შედეგი მიიღოს. ჩვენ ერთად 7 წელი ვიმუშავეთ რესპუბლიკურ საავადმყოფოში. არ მახსოვს მისთვის მეკითხოს – როდის იქნები სამსახურში? – რადგან ვიცოდი, რომ გელა, პრაქტიკულად, სულ სამსახურშია, თითქმის იქ ცხოვრობს, მაგრამ მიუხედავად ასეთი რეჟიმისა, არასოდეს დაკლებია სამეგობროს ჭირსა თუ ლხინს. გელამ თავისი შრომით, ერთგულებით, პასუხისმგებლობით, კაცთმოყვარეობით თავის საქმეს და სახელს ყველა ეპითეტი დამსახურებულად მოარგო – აღზარდა ექიმები, ჯერ კიდევ გასული საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში შექმნა საქართველოს პროექტოლოგიის ცენტრი, რომლის აბრას მარტო სამი სიტყვა უნდა დაემატოს – „გელა მუხამაზრიას სახელობის“ საქართველოს პროექტოლოგიური ცენტრი და ეს სრულიად დამსახურებული იქნება.

თენგიზ არჩვაძე

შემკული ყოველთა სიკეთითა

ჩემო გელა! შენზე რაიმეს თქმა ერთდროულად ძნელიცაა და ადვილიც. ადვილია იმიტომ, რომ ჩვენს მაღლიან ენაში უამრავი სიტყვაა ისეთი, შენ რომ შეგეფერება, ჩამოვთვლიდი და შენი პორტრეტიც მზად იქნებოდა. ძნელი კი იმიტომაა, რომ შეიძლება რამე გამომჩრეს და რალაც დაგაკლო ან ისე ვერ ვთქვა... მხოლოდ ერთს გეტყვი და ვიცი, ამითაც არ ვიქნები ორიგინალური – ძალიან მიყვარხარ და ვამაყოფ შენით. ღმერთმა არ მოუშალოს ამ ქვეყანას შენი ღვთით კურთხეული მარჯვენა და სიკეთით ანთებული დიდი გული, რადგან შენა ხარ სანიმუშო ადამიანი, კაცური კაცი, უბადლო პროფესიონალი და როგორც ადრე იტყოდნენ „შემკული ყოველთა სიკეთითა!“

ჯანო ბაგრატიონი ჩემი საპატიო თბილისელი

ახლა ჩემი თაობა იმ ასაკშია, დღეები რომ არ ეყოფა მოგონებებს. ვინ იცის, ამ 70 წლის მანძილზე რამდენ ადამიანს შეგვახვედრა განგებამ, რამდენი ლამაზი დღე შემოინახა ჩვენმა მეხსიერებამ?! გელა მუხაშავერიას როცა ახსენებენ, თვალწინ დამიდგება მასთან გატარებული მთელი ორმოცდაათწლიანი ურთიერთობა. ათლექტური აღნაგობის, მოხდენილი და კოლორიტული – ასეთი მახსოვს იგი ყმანვილკაცობიდან და ვიცი, ასეთია ახლაც, რადგან სპორტული ცხოვრებით გაატარა წლები. ახალგაზრდობაში აკრობატიკით იყო გატაცებული და როგორც ვიცი, ამ სახეობაში პერსპექტიული იყო, საკმაოდ კარგი მიღწევები ჰქონდა, მაგრამ მერე თავი მთლიანად მედიცინას მიუძღვნა, სპორტში კი ჩოგბურთი არჩია. 40 წელი ვეტერან ჩოგბურთელთა კლუბის წევრი იყო, სანაპიროს კორტებზე თითქმის მასპინძლის პოზიცია ეკავა. თუმცა, ერთი აკრობატიკული ნომერი ჰქონდა, რომელიც შეეძლო მისალმების ან ხელის ჩამორთმევის მსგავსად გამოეყენებინა, აი, ვთქვათ, მოდიოდა ქუჩაში და შორიდან შეგნიშნავდა, გამოქანდებოდა, ჰაერში სალტოს გააკეთებდა და უცებ ნამოიმართებოდა. ერთ ხანს ქუჩაში მის შეხვედრას ყველა ამ სალტოთი ველოდით, მაგრამ გუნება-განწყობის ბიჭი იყო და არავინ იცოდა როდის აგიფრინდებოდა თვალწინ.

გელას არაჩვეულებრივი დედა ჰყავდა, ქალბატონი თამარ კახიძე, ფიზკულტურის ინსტიტუტში მიკითხავდა ლექციებს, გამოცდაც ჩავაბარე მასთან, დედობრივი მზრუნველობით ეპყრობოდა ყველას, ყურადღებიანი და გულისხმიერი ადამიანი იყო, გელაც დედას ჰგავს ამ თვისებებით. გარდა ამისა, გელა მუხაშავერია ნიჭიერი კაცია თავის პროფესიაში, ოხუნჯობაში, ლხინში, თანადგომაში, მოკლედ, კარგი ვინმეა, მეგობრობაში – ყველაფერზე „სპასობნი“, თხემით ტერფამდე თბილისელი, ღირსებებით სავსე მოქალაქე და მე თუ მკითხავთ, ახლავე, დაუფიქრებლად შემიძლია წარვადგინო საპატიო თბილისელის წოდებაზე.

ჩემო გელა, თუ ამ წარდგენას სხვებიც მხარს დაუჭერენ, „დოკუმენტურად“ გაღიარებენ, თორემ ჩემთვის და ჩვენი თაობის ბევრი ადამიანისთვის – ვინც შენი განვლილი გზა იცის, ვინც შენ კარგად გიცნობს, იმათთვის ნაღდად საპატიო თბილისელი ხარ.

აკადემიკოსი ილია ბაქრაძე არასტანდარტული

არასტანდარტული – ეს ის სიტყვაა, რომელიც ყველაზე მეტად უხდება გელა მუხაშავერიას. იგი არასტანდარტულია ქცევით, ჩაცმით, საუბრით, ურთიერთობით, მეგობრობით... მე მას 50 წელზე მეტია ვიცნობ და არა ვარ გადაჭარბებული შეფასებაში – იგი ნამდვილად კოლორიტული თბილისელია.

მახსოვს, მოსკოვში ასპირანტურაში ვსწავლობდი. საკავშირო პროექტოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორი ვლადიმერ ფიოდოროვი იყო, სიმკაცრითა და უშეღავათობით ცნობილი ქირურგი და მეცნიერი. ერთ დღესაც შევედევარ მის ოპერაციაზე და ვხედავ, გელაც იქაა. ძალიან გამიხარდა, რადგან უცხო ქალაქში გელასნაირი ადამიანი ყოველთვის სანატრელია. ფაქტობრივად, მაშინ დავმეგობრდით. თავიდან ფიოდოროვი აღმაცერად გვიყურებდა ქართველებს, მერე მიხვდა მონდომებულები რომ ვიყავით და ბევრსაც ვშრომობდით, ხან რას გვავალებდა, გვაკითხებდა და ხან რას. არ მახსოვს მე და გელას რამე „გაგვენ-ალტურებინოს“. ამ ინსტიტუტში ჩვენ პირველი ქართველები ვიყავით და მახსოვს, ფიოდოროვმა გვითხრა, თავდაპირველად მე დროისმატარებელი ბიჭები მეგონეთ, მაგრამ რაკი ამდენი იშრომეთ და უკვე გამოცდილებაც მიიღეთ, მომავალშიც ვითანამშრომლოთო. ეს მაშინ ასეთი აღიარებული ექიმისაგან უდიდესი შეფასება იყო და წლების მერე სწორედ ფიოდოროვის თაოსნობით საქართველოში პროექტოლოგიურ სამსახურს ჩაეყარა საფუძველი, რომლის ხელმძღვანელი დღემდე მისი ნამონაფარი გელა მუხაშავერიაა, მე კი ონკოპროექტოლოგიაში ვმუშაობ და ყმანვილკაცობაში დანყებული ჩვენი მეგობრობა პროფესიული კუთხითაც გრძელდება. გელა სამაგალითოა თავისი შრომისმოყვარეობით, ნებისყოფითა და მიზანმიმართულებით. დიდია გელა მუხაშავერიას დამსახურება საქართველოში პროექტოლოგიის განვითარებაში. არსებობს ოპერაციული მეთოდი, რომელიც მან დანერგა და მის სახელს ატარებს. მამის კვალზე ღირსეულად დგას მისი უფროსი ვაჟი გია.

გელა არასტანდარტული კაცია-მეთქი, ვთქვი და ამის დასტურია მისი სამუშაო კაბინეტიც, ესაა პატარა პროექტომუზეუმი, სადაც ექსპონატებით გამოუფენია ყველაფერი, რაც პირდაპირ თუ ირიბად მის საქმიანობას უკავშირდება.

...დღეს ძველებურად ხშირად ერთმანეთს ველარ ვნახულობთ, მაგრამ გელა მუხაშავერია მუდამ მახსოვს და მეიმედება პროფესიულ საქმეშიც და მეგობრობაშიც.

უშანი ბეღიაშვილი 5 ჩვენება 60 წლის მერე

გელას კაბინეტში ერთი სურათი კიდია, რომელიც, თუ კარგად მახსოვს, 1950 წელს გადავიღეთ. მაშინ მე და გელა 42-ე სკოლის მოსწავლეები, თანაკლასელები ვიყავით და ჩვენი მეგობრობაც იმ დროს დაიწყო. ვინ მოთელის, რამდენი თავგადასავალი დაგვიგროვა ერთად გატარებული 60-მა წელიწადმა, რამდენის მოგონება შემიძლია, მაგრამ ახლა შანსი მომეცა და რადგან გელა მუხამავერიას ბავშვობის და ყმანვილობის ერთ-ერთი მოწმე ვარ, მოწმის საქმეც სხვა რა არის, ჩვენება უნდა მისცეს. ჰოდა, თანახმა ვარ, მოწმის სტატუსით დავიკითხო.

ჩვენება №1

გელა ბავშვობიდან გამოირჩეოდა სპორტული აღნაგობით, იყო მოქნილი, სწრაფი, უშიშარი. ფეხბურთს თამაშობდა კარგად, მაგრამ შეუდარებელი მეკარეობა იცოდა, ახლაც მახსოვს რა თავგანწირული, ვეფხვივით ნახტომებით იცავდა კარს ქალის კაპრონის „ჩულქებისგან“ გაკეთებული ბურთის მოსაგერიებლად. „არჩევანი-არადანით“ დაკომპლექტებულ გუნდში, ყველას მასთან ყოფნა გვინდოდა, რადგან ვიცოდით, გამარჯვების მეტი შანსი გვექნებოდა.

გელამ ამ მიმართულებით აღარ გააგრძელა კარიერა, „ჩულქის“ ბურთიდან აღარ მივიდა ტყავის ბურთამდე, რითაც ქართულმა ფეხბურთმა დაკარგა შესანიშნავი მეკარე, რაც შემდგომში მათი წარუმატებლობის მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს.

ჩვენება №2

ჩვენს სკოლას შესანიშნავი სპორტული კომპლექსი ჰქონდა და გვყავდა ფიზკულტურის ძლიერი მასწავლებელი, კუნთმაგარი, მხარბეჭიანი შოთა კაკაურიძე. სკოლა წარმატებით გამოდიოდა მოსწავლეთა რესპუბლიკურ და საკავშირო სპარტაკიადებზე. გელა მუხამავერია აქტიურად ჩაება სპორტულ ცხოვრებაში და არაჩვეულებრივი შედეგები ჰქონდა აკრობატიკაში, ბატუტზე ხტომაში, სიმძიმეების აწევაში. საერთოდ, მიდრეკილება ჰქონდა სპორტის სხვადასხვა სახეობებისადმი – ცურვის, ჩოგბურთის... მაყურებელთა აღტაცებას იწვევდა მისი სალტოები, ყირამალები, გადაბმული და მრავალჯერადი „ფიფლიაკები“, აღმატრიალები, გრძელ ტაიფზე ტრამპლინითა და მის გარეშე ხტომები.

გელა მუხამავერიას პასიურობით ქართველ მძლეოსანთა ანგარიშმა დაკარგა ის ქულები, რომლითაც ოქროს, ვერცხლის და ბრინჯაოს მედლები უნდა მიგველო. მის კისერზეა ქართველების გარეშე დარჩენილი კვარცხლბეკები და გაუშლელი ქართული დროშები.

ჩვენება №3

ერთხელ, გაკვეთილებს შორის შესვენებაზე, მეცხრეკლასელი გელა უფროსკლასელ ბიჭს შეეკამათა. მოგეხსენებათ, მაშინ მანდატურები არ ჰყავდა სკოლას და ეს კამათი ჩხუბში გადაიზარდა. მონინაალმდეგეს თვალი დაუზიანდა. დირექტორთან საქმის განხილვის დროს გელამ თავი იმართლა, მე ხელი მოვიქნიე, თვალი მაგან შეუშვირა და ხელს ჰაერში ხომ ვერ გავაჩერებდიო.

ასე რომ, გელამ არ იცოდა „ჰაერში გაჩერება“ და მისი მოქმედი ხელი ფიზიკურ ზიანს აყენებდა მონინაალმდეგე მხარეს და „სინიაკე-ბად“ რჩებოდა სხეულზე.

ჩვენება №4

ქართულ ენასა და ლიტერატურას გვასწავლიდა სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგე, დავით მეგრელიძე, რომელსაც გრძელი ცხვირის გამო „კოდალას“ ვეძახდით. ძალიან განათლებული, მკაცრი და მომთხოვნი იყო და მის გაკვეთილზე ბუზის გაფრენის ხმა ისმოდა, მაგრამ ხუთი-ანებს იშვიათად თუ დანერდა. ერთხელ გელა დაფასთან გაიძახა, საშინაო დავალება შეუმონმა, გაკვეთილი გამოკითხა და დინჯად უთხრა, დაბრძანდი, მუხამავრია, შეფასება – 4.

გელა ნამოენტო, გაბრაზებულმა მუშტი მაგიდაზე დაჰკრა და მთლად განითლებულმა მასწავლებელს უთხრა:

- ხუთი მეკუთვნოდა და რატომ არ მიწერო?
- ხუთი ასე არ იწერება, ჩამობრძანდი ჩემთან კაბინეტში, ყველაფერს გამოგკითხავ და ნიშანს სხვა მასალების ცოდნით დაგიწერ!

მთელი კლასი ერთი საათი კაბინეტის კართან ვიდევით და, რალა თქმა უნდა, გელას ვგულშემატკივრობდით. მოსწავლე-მასწავლებლის ბრძოლა ჩვენი მეგობრის გამარჯვებით დამთავრდა. მას შემდეგ ყველამ ვიცოდით, რომ თუ რამე გვჭირდებოდა „ქართულში“, გელასთვის უნდა გვეკითხა.

ასეთი კატეგორიულობით მიაღწია გელა მუხამავრიამ გამხდარიყო ხუთოსანი.

ჩვენება №5

ბავშვობიდან ხუთოსანი და წარჩინებული გელა ექიმობაშიც წარჩინებულია. ერთხელ მის კაბინეტში კაცი შემოვიდა – შენი მეზობელი ვარ ელიადან, მეთევზე ტიგრანა, საჭმელს ველარა ვჭამ, ყოველდღე 3 კილოსა ვიკლებ, ბიჭებმა მითხრეს, გელასთან მიდი და გიშველისო.

გელამ გასინჯა და უთხრა, მე პროქტოლოგი ვარ, შენ სხვა ექიმი გჭირდებაო.

- გელაჯან, მე „პროფსოიუზი“ ვიცი და „პროფილაქტიკა“, პროქტოლოგი არ ვიცი და შენ უნდა მიშველო, რამე ნამალი მამე შენი გამონერილი, – დაიჟინა ტიგრანამ და წასვლას არ აპირებდა. გელა გვერდით ოთახში გავიდა და რალაც ვარდისფერი სითხე გამოიტანა, ერთი ჭიქა

იქვე დაალევიან. ტიგრანა გაგიჟდა, ვააა, რა კაიარო. გელამ ბოთლი სახლში გაატანა და დაარიგა, ყოველდღე ნახევარი ჭიქა დალიე და რომ გათავდება, ჩემთან მოდიო. 20 დღის მერე, ტიგრანა ისევ მივიდა, მოვრჩი გელა ექიმოო და სევანის თევზი და სომხური კონიაკი მოუტანა.

რითი მოარჩინე-მეთქი, ვკითხე გელას, – პანა ხვანჭკარას გაზიანი წყალი შევურიე, მაგრამ მაგან კი არა ჩემმა იმედმა მოარჩინა, ცოტა ნევროზული ამბები ჰქონდა და დაწყნარდაო.

ასე უშველა გელა მუხაშავრიამ ტიგრანას.

ესეც ჩემი მეხუთე ჩვენება და ახლა დროზე თუ არ გავჩერდი, განუცხადებლობისა და თანამონანილეობისათვის შეიძლება მონშიდან განსასჯელის სკამზე აღმოვჩნდე.

გელა მუხაშავრიასთან ერთად გატარებული წლები ჩემი ბავშვობაცაა, სიჭაბუკეც და სიბერესაც ერთად არ ვნებდებით. ოლონდ ეგაა, ნელიკოს სიკვდილმა ყველანი დაგვამწუხრა, აგვაფორიაქა და გული ჩაგვწყვიტა. მინდა, ასეთი ტკივილიანი დღეებისაგან უფალმა დაგვიფაროს და ცხოვრების ხალისი დიდხანს შემოგვინახოს.

ჩვენებები დანერილია ჩემი ხელით და პასუხს ვაგებ ყოველ სიტყვაზე!

1956 წელი. ვაჟთა 87-ე საშუალო სკოლა

გურამ ბენაშვილი ღვანღმოსილი

გელა მუხაშავრისას სახელი ჩვენი საზოგადოებისათვის თხემით ტერფამდე ქართველი ინტელიგენტის წარმოდგენასთან ასოცირდება. მისთვის, როგორც ღირსეული მოქალაქისა და ბრწყინვალე დასტაქარისათვის, უპირველესი და უმთავრესი პიროვნული დიდსულოვნება და მორალური სრულყოფილებაა.

მისი ალტრუიზმის დიაპაზონი, ანუ ადამიანებთან დამოკიდებულების ემოციური პათოსი, საოცრად მიმზიდველია თვით ურთიერთობების ტრადიციულ კულტურას გადაჩვეული სოციუმისთვისაც კი...

აქედანაა მისი, როგორც დიდი პროფესიონალის მიმართ მაღლიერებასთან ერთად, საერთო მონინება და სიყვარული.

მე, ძველ მეგობარს, მისი სიჭაბუკე მახსოვს... თბილისის უნეტარესი წლების ტკბილ მოგონებებში მისი შთამბეჭდავი სილუეტიც იკვეთება... ძლიერი და ენერგიული სილუეტი, ანუ ისეთი, არასოდეს რომ არ გავიწყებს თავს და შენი მუდმივი თანამგზავრია.

მიზანმიმართული და ლოგიკურად ზეალმავალი იყო ბატონი გელას ცხოვრებისა და მოღვაწეობის გზა, განონასწორებული და ამალღებული სულის ნებით იყო გაკვალული მისი ყოფიერების ბილიკები.

რაოდენ სამუნხაროა, რომ სულ ახლახან, დიდმა პირადმა ტკივილმა კიდევ შეახსენა მას ამქვეყნად არსებობის წამიერება და უშუალოდ აგრძნობინა უძვირფასესი სიცოცხლის ჭკნობისა და გაქრობასთან შერიგების სევდა...

საგულისხმოა, რომ ამ ოჯახური ტრაგედიის შემდეგ კიდევ უფრო იმძლავრა მასში ადამიანურ სათნოებათა გამოსხივებამ. მრავლისმეტყველია მისი ან უკვე სევდანარევი ღიმილიცა და შუქჩრდილებით „მონატული“ სიხალისეც. გრძნობ, რა დიდია მასში საკუთარ ფიქრებთან განმარტობისა და მისთვის საკრალურ ლანდებთან „ლაციცის“ წადილი.

ვერაფრით ასცდები და ვერც ჩამორჩები იმ დროსა და სინამდვილესაც კი, რომელიც შინაგანად ჭეშმარიტი სულიერი იმპულსებისაგანაა გამოფიტული, რომელიც თითქოს არის, ხმაურობს, ანუ მიმდინარეობს და იმავ დროს, არც არის, ანუ გაქვავებულია...

ამგვარი საყოველთაო სიბერწით შეპყრობილი ჟამიანობის პერიოდში კიდევ უფრო აქტუალიზდება იმ ცალკეულ ადამიანთა ყოფი-

ერების მნიშვნელობა, რომელთა გარეშე მთლად არარაობად იქცეო-
და ჩვენი ნუთისოფელი...

სწორედ ამ „ოაზისებად“ ქცეულ ადამიანთა შორის ვიგულისხმებ
ჩემს ძვირფას გელა მუხაშაერიასაც.

დრო ვერაფრით ნაშლის და დამავინწყებს მის უსათნოეს პიროვნე-
ბას, მის ღიმილსა და დამატყვევებელ კეთილგანწყობას, რომელსაც
აშკარად გრძნობ და გულწრფელი სიყვარულით ითავისებ.

P.S. „სიბერეში ისე უნდა შეხვიდე, როგორც დღესასწაულში“-
ო, ასეთი რამ „უბრძანებია“ ერთ დროს დიდ მარკუს ავრელიუსს –
რომის იმპერატორსა და ფილოსოფოსს.

დღესასწაულად ქცეულიყოს შენთვის, ჩემო ძვირფასო გელა,
მოახლოებული „ბერიკაცობის“ ნეტარი ჟამი!

პროფესორი ივა ბერაძე სხვებს გადაყოლილი

თვრამეტი წლის ვიყავი, გელა რომ გავიცანი, სამედიცინო ინსტიტუტში, პირველ კურსზე. თავიდანვე გამორჩეული იყო და ზუსტად იცოდა, რომ ექიმობის გარდა სხვა პროფესია არ უნდოდა და ბეჯითობდა კიდევ. იგი სამედიცინო ინსტიტუტში ფიზიკულტურის ინსტიტუტიდან გადმოვიდა და უკვე გავლილი ჰქონდა ანატომიის პრაქტიკული კურსი და თეორიაც ცნობილ პროფესორებთან, ამიტომ მე, ბიძინა მინდაძე, ვიყავი მათეშილი და ვიყავი გოკიელი გელასთან ვმეცადინეობდით ანატომიაში. ყველამ ჩათვლა მივიღეთ, გელა კი ხელმეორედ დაიბარეს – შენ უფრო მეტი შეგიძლია, ამ ცულუტების ყურება არ გამოგადგებაო... გაგიჟდა გელა, ეს რა სამართალიაო.

თუ ოდესმე გელაზე რაიმე უნდა ვთქვა, გვერდს ვერ ავუვლი ერთ ეპიზოდს ჩემი ცხოვრებიდან, როცა ყმანვილკაცობაში მეგობრის გულისთვის რალაც უსიამოვნება შემემთხვა, გელა გვერდიდან არ მომშორებია, ღვიძლი ძმასავით დამიდგა. ერთი მხრივ, ეს იყო განსაცდელი, მაგრამ მეორე მხრივ, მეგობრობის გამოცდა და ადამიანური თანადგომის დიდი გაკვეთილი.

მერე რამდენიმე წელი კიევში ვიყავი სასწავლებლად, მაგრამ ერთი დღითაც არ გამინყვეტია გელასთან ურთიერთობა, მაშინ არ ვიყავით განუყოფელი ტელეფონით და ინტერნეტით, მაგრამ ჩვენ საკუთარი, უზარმაზარი საკომუნიკაციო ქსელი გვექონდა და ამას სიყვარული ერქვა. ერთმანეთის თვალწინ გაიარა ჩვენმა ცხოვრებამ – დავოჯახდით, გაგვიჩნდა შვილები, ერთმანეთის მთელი სანათესავო ვიცით და ერთად ვართ ჭირსა და ლხინში.

მე მახსოვს პატარა სახლი ავლაბარში დიდი აივნით. გამოთბებოდა თუ არა, ეს აივანი ჩვენი შეკრების ადგილი ხდებოდა. აქ ყველაფერი განსაკუთრებით გემრიელი იყო, დეიდა თამარა და ძია კაკო ჩვენი მასპინძლებიც იყვნენ და მეგობრებიც, მხიარულებისა და ქეიფების მიზეზებს კი რა გამოლევდა – ძია კაკოს დაბრუნება გადასახლებიდან, ულამაზესი ნელიკოს შემოსვლა ამ ოჯახში, გიას და კახას დაბადება, დღეობები და, ბოლო-ბოლო, ერთად ყოფნის სურვილიც საკმარისი იყო ხოლმე... ასე მოვდივართ 50 წელზე მეტია, გელამ ყველა გამოცდა პირნათლად ჩააბარა, გელას არასოდეს არსად მივუტოვებია, მის გვერდით ყოფნა ბედნიერებაა, ესაა ადამი-

ანი, რომელიც სხვებისთვის უფრო მეტს აკეთებს, ვიდრე თავისთვის, მიდით მის სახლში და ნახავთ, მას სასახლეში შეეძლო ეცხოვრა, მაგრამ სხვებს გადაყოლილი კაცია და არასოდეს უფიქრია ფუფუნებაზე, მისთვის ყველაზე დიდი ბედნიერება სხვების გახარებაა და ესაა მისი ხელწერა, მისი ხიბლიც და საზრუნავიც.

მადლობელი ვარ, განგებამ ასეთი ადამიანი რომ მომივლინა ძმად და მეგობრად.

პირველ რიგში: თინა (კუკა) ბულუსაშვილი, ზაურ გიგიაძე, ბიძინა მინდაძე, უცნობი გოგონა, ლადო აბაშიძე.

მეორე რიგში: ნუნუ გეგეშიძე, გულსუნდა ქორიძე, ჩიტო გრიგორაშვილი.

მესამე რიგში: ივა ბერაძე, თამაზ (მაცკო) კაციტაძე, მერაბ თვალაძე, გელა მუხამავერია

მერაბ ბერაძე

**დიას, პროფესორი გელა მუხაშავერია რამდენჯერმე
შეეცადა ჩემთვის მოეცა**

ეს აღიარებითი ჩვენება დავწერე ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე. თუმცა აქვე უნდა გითხრათ შემდეგი: მიუხედავად იმისა, რომ სრულად ვგრძნობ ჩემი დანაშაულის სიმწვავეს, ვერ გაძლევთ იმის გარანტიას, რომ თუკი ცნობილი დასტაქარი, ერთი უხერხული ადგილის პროფესორი, კვლავ შეეცდება ჩემს ცდუნებას და ფულის მოცემას, მე მას წინააღმდეგობას გავუწევ...

ზემოთ ხსენებული კრიმინალური ისტორია კი ასე დაიწყო: წელიწადში ორჯერ, მეგობრებთან და ახლობლებთან ერთად, ჩემი თითქმის უახლოესი ნათესავის, რუსუდან გუჯეჯიანისა და მისი დიდებული ქალიშვილის ნესტან ნიკლაურის თაოსნობით, გავდივართ მუხათგვერდის სასაფლაოზე, ჩვენი დაუვინყარი ანდრო ნიკლაურისთვის სანთლის დასანთებად. ერთ მშვენიერ დღეს, მეგობრის ხსენებისა და აქეთურ-იქეთურის შემდეგ, ჭიჭა ავნიე და ასეთი რამ ვთქვი: „მთელი ცხოვრება, არის ნვალება და მერე მოდის გარდაცვალება“. უნდა ითქვას, რომ ეს სიტყვები ბევრმა გაიგო, მაგრამ პროფესორი გელა მუხაშავერია დამაკვირდა დაჟინებით, აშკარად შეეეცოდე, ხელმკლავი გამიკეთა, გვერდზე გამიყვანა და ჩუმად მკითხა:

- შენი ლექსია?
- კი! - ველარ დავმალე მე.
- დიდი ხანია, რაც წერ?
- არც ისე...
- რა გაგიჭირდა ასეთი?
- რა ვიცი...
- ვინმესთვის ხომ არ გაგიმხელია?
- არა! - გულწრფელად ვუპასუხე.

- ჰოდა არც უთხრა, ცოდვები არიან, თავისი გაჭირვება ეყოფათ. ისე კი, ნუ გეშინია, რადგან დიდი ხანი არ არის, რაც ეგ დაგემართა, მე მგონი ჯერ კიდევ შეიძლება შეეღა... ხვალ მოდი ჩემთან საავადმყოფოში...

მინდა იცოდეთ, რომ „პროფესიონალი“ ობოლი ვარ, უმამოდ გავიზარდე და მეტისმეტად მესიამოვნა ასეთი ცნობილი პიროვნების თანაგრძნობა. ამ სიტყვების შემდეგ, პროფესორმა, ისე, რომ სხვებს არ დაენახათ, თავისი მკლავმიუკერებელი პიჯაკიდან თუ ჟილეტიდან, რომლის მსგავსი არ მინახავს არც ამერიკაში, არც ინგლისში და არც საბურთალოზე,

რალაც ამოიღო და ჯიბეში ჩამიცურა. გულმა რეჩხი მიყო. აშკარად ჩანდა, რომ დასტაქარი რალაც შარში მხვევდა. ჩემი ჯიბიდან მისი ხელის ამოცურება და ჩემი ხელის ჩაცურება ერთი იყო. მოკლედ, ისარგებლა რა ჩემი გულუბრყვილობით, ბატონმა გელამ 100-დოლარიანი შემომაპარა. ისე კი, მართალი გითხრათ, შემეშინდა, რადგან ჩვეულებრივად, ასეთ დროს, ორგანოს თანამშრომლები მონაწილეობენ ხოლმე დასაჯერო ოპერაციაში და ფულს უნომრავენ ხალხს, მაგრამ ეტყობა, იმ დღეს სხვა უფრო მნიშვნელოვანი ღონისძიება იყო დაგეგმილი და ჩემთვის ვერ მოიცალეს...

სახლში რომ მივედი, თავი მეტად ცუდად ვიგრძენი და ისლა დამრჩენოდა, ლექსისთვის მიმემართა. დავჯექი და უცებ გამოვაცხვე:

საბედნიეროდ, ჩვენს ძველ ქალაქში
მეცენატები ისევ დადიან.
გელა, ძვირფასო, გულწრფელად მითხარ,
ეს დახმარება ერთჯერადია?

სხვისი არ ვიცი, მაგრამ მე პირადად მომეწონა ჩემი შემოქმედება, გულმა აღარ მომითმინა, მობილური ავკრიფე და ბატონ მუხაშავერიას ნაეუკითხე. მოგეხსენებათ, ტელეფონში ადამიანის სახე არ ჩანს, მაგრამ აშკარად ვიგრძენი, თუ როგორ მოეღრიცა ყბა ბატონ გელას და მხოლოდ ეს მითხრა: – ეტყობა, ეგ თანხა არ არის საკმარისი შენს გონზე მოსაყვანად და ხვალ აუცილებლად მოდი ჩემთანო!

მე კარგ ოჯახში ვარ გაზრდილი და როცა პროფესორი გიბარებს სამკურნალოდ, ამაზე უარს როგორ ვეტყვი; ნავედი და თან გზაში იმას ვფიქრობდი, რადგან სერიოზულად ვარ ავად, ალბათ, უფრო დიდ ფოსტას გამოვა-თქო, მაგრამ ვაი შენ, ჩემო თავო უბედურო... მედიცინის დამსახურებულმა მუშაკმა, რომელმაც თურმე ელემენტარული არითმეტიკა არ იცის, გინდ დაიჯერეთ გინდ არა, ასი დოლარის ნაცვლად, ყოვლად უსინდისოდ, ასი ლარი ამოიღო და ვითომ აქ არაფერიო, მაგიდაზე დამიდო (ესეც შენი პროფესორი. იმ დროის კურსით, – „ნაგლად“ მომიტება მინიმუმ 75-80 ლარი!). გული თუ არ გამისკდებოდა, არ მეგონა... უარის თქმას აზრი აღარ ჰქონდა, რადგან ამასაც დაეკარგავდი და...

გამოგიტყდებით, იმ დღიდან მოყოლებული, ასეთი რეციდივები, საკმაოდ ხშირი იყო, რადგან როგორც ჩემი, ისე ბატონი პროქტოლოგის გაჩერება უკვე აღარ შეიძლებოდა....

აი, აქ მთავრდება ჩემი კრიმინალური ისტორია და ვისაც როგორ უნდა, ისე განსაჯოს...

ჩემო გელა! ბოლოს ჩვენი საერთო მეგობრის, მართალაც განუმეორებელი მიშიკო შენგელიას დაკრძალვაზე შევხვდით ერთმანეთს. თვალები

ცრემლით გქონდა სავსე. ბავშვობა და ყრმობა ამ უნიჭიერეს, კოლორი-
იტულ კაცთან გქონდა გატარებული და იმდენად ცუდად გრძნობდი თავს,
ქელეხზე წასვლა არც გიფიქრია. მეც არ ვიყავი ხასიათზე. ხელი გადამხ-
ვიე და დამემშვიდობე: აბა, კარგ ამბავში მენახეო! – მაგის ჩიტი ვიყავი,
ვერ მივხვდებოდი, რომ შენი ნელის საფლავისკენ გექაჩებოდა გული.
გთხოვე, მეც მივინდა წამოსვლა და უარი არ მითხრა-მეთქი... ეჭვიც არ
მეპარებოდა, რომ საფლავი დიდებულად იქნებდა მოვლილი... იქ კიდევ
ერთხელ დაიტირე შენი არაჩვეულებრივი მეუღლე და ძლივს გამოსცერი
კბილებში: – მერაბ, დამიჯერე, ყველაფერმა დაკარგა ფასი ჩემს ცხოვრე-
ბაში და სიცოცხლე აღარ მინდაო!

სასაფლაოზე არაფერი გითხარი, მაგრამ შენ რომ დაგშორდი, ჩემთვის
ვიფიქრე: ეს ჭკვიანი კაცი რამხელა ცოდვას აწერს-მეთქი ხელს.

დიახ, ცოდვას, ჩემო გელა, რადგან ეტყობა, არ გიფიქრია იმაზე, რა
ლამაზად დადინარ ამ ქვეყანაზე, რამდენ ადამიანს უყვარხარ, რამდენი
გაჭირვებულისთვის გაგინვდია ხელი, რამდენი კაცია შენს იმედად, როგო-
რი დიდი სკოლის თავკაცი ხარ, ქალაქელობის მუხტის შემნახავი კაცი ხარ,
ჩემო და ბევრი ადამიანის საყვარელო, მუხამავრია. შენ დიდხანს, დიდხანს
უნდა იცხოვრო, რომ აქ შვილებმა იამაყონ შენით და იქ – მშობლებმა!

ისე, რომ იცოდე, ეს თხოვნა კი არა, მოთხოვნაა. აი, მაშინ იყო, ნელის
სასაფლაოდან დაბრუნებულმა, კიდევ ერთ კრიმინალზე რომ მოვანერე
ხელი და შენ მოგიძღვენი:

სიკვდილო, არ მომაკითხო, ჯერ არ მცალია შენთვის,
გადავდოთ ეს პროცესია, პატივცემულო, მერმის.
ჩემი იმედის შემყურე, გრძელი დავენერე სია,
ზოგს მეტისმეტად სწყურია, ზოგს მეტისმეტად შია.
გაჭირვებული ბევრია, ვიცი ყველას ვერ შევწვდები,
მაგრამ იცოდე, ოხერო, აუცილებლად ვეცდები.
და თუ შევთანხმდით კაცურად და არჩევანსაც მარგუნებ,
როცა ყველაფერს მოვრჩები, მე თვითონ მოგიკაკუნებ!

ცნობისათვის: ამ სტრიქონების ჰონორარი, ბატონ გელას უკვე
გადახდილი აქვს, ოღონდ ლარებში!

იცოცხლე და გაიხარე!

თბილისი, აპრილი, 2011 წელი

პაატა ბურჭულაძე ღონე ქვეყნისა

ჩემი ცხოვრების მანძილზე ძალიან ბევრ საინტერესო ადამიანს შევხვედრივარ – ქართველსაც და უცხოელსაც, მაგრამ იშვიათად მინახავს ისეთი ყურადღებიანი, გულისხმიერი და უშუალო ადამიანი, როგორც გელა მუხაშავერიაა. მასთან ერთი შეხვედრაც საკმარისია, რომ თავი დაგამახსოვროს. არა აქვს მნიშვნელობა ეს შეხვედრა რა მიზეზით იქნება გამონვეული. თუკი მისი დახმარება დაგჭირდათ, დარწმუნდებით, რომ მართლაც პროფესიონალთან მოხვდით. წლებია მას ვიცნობ და ვიცი, ეს ავტორიტეტი ექიმობასთან ერთად გულისხმიერებით, კაცთმოყვარეობითა და ქველმოქმედებით აქვს მოპოვებული. ამიტომაც გამახსენდა სიტყვები: ყველაზე დიდი ფუფუნება ადამიანთა ურთიერთობებიაო. ილია ჭავჭავაძე წერდა, ღონე ქვეყნისა მარტო ნიჭიერი და მხნე კაციაო, გელა მუხაშავერიას კი არცერთი არ აკლია...

ღმერთმა უმრავლოს ჩვენს ქვეყანას ასეთი მამულიშვილები.

არმინე გალუსტიანი გურჯაანის ქუჩა #14

ჩვენ ერთად ვცხოვრობთ პატარა, ავლაბრულ ეზოში, ეს იცით, რას ნიშნავს? – ეზოში ტრადიციულად სომხები და ქართველები ვართ, მაგრამ ჩვენს ეზოში რვა ოჯახია და აქედან ქართველი მარტო მუხამაშვილების ოჯახია, მაგათ სახლში ყველა კარგად ლაპარაკობს სომხურად, ქართული კი ჩვენ მაგათგან ვისწავლეთ. აი, მართალს გეუბნებით, ესაა განსაკუთრებული ოჯახი, აქ უკეთილშობილესი ხალხი ცხოვრობდა – ძია კაკო, დეიდა თამარა, ნელიკო... ამ ეზოში ოჯახი არაა, ვისაც მაგათი სიტბო არ ახსოვს. მე პატარა ვიყავი, ვილაცამ ქუჩიდან ანთებული სიგარეტი ფანჯარაში გადმოაგდო, ხანძარი გაჩნდა და სახლი დაგვეწვა. დავრჩით ქუჩაში. იმ წელს პირველ კლასში მივდიოდი, დეიდა წელიწადში წამიყვანა, ფორმის კაბა, თეთრი წინსაფარი, ჩანთა, წიგნები, რვეულები მიყიდა, უბედნიერესი ვიყავი და დღესაც მახსოვს ის სიხარული. მაშინ ძია გელა ოჯახს მატერიალურად დაეხმარა და ახლიდან დავინწყეთ ცხოვრება.

მუხამაშვილებს თავიდან პატარა ბინა ჰქონდათ, მაგრამ დიდი, ღია აივნით, ხშირად დაგვიოდი დეიდა თამარასთან ქიმიკ-ბიოლოგიაში სამეცადინოდ. მაგათ ყოველთვის ბევრი სტუმარი ჰყავდათ და სამზარეულოდან სულ გემრიელი სუნი გამოდიოდა. ბავშვებს ხშირად დაგვიძახებდნენ ხოლმე და გვიმასპინძლებოდნენ ხილით, ტკბილეულით... კაცები ნარდის თამაშით ერთობოდნენ, ქალები ერთმანეთის გარეშე „კოფეს“ არ ადულებდნენ, დილით ვინც ადრე დარეცხავდა, სარეცხის თოკის რიგიც პირველი მისი იყო და არასოდეს არავის უჩნუბია, ამ ეზოში არავინ კეტავდა კარს, მიუხედავად იმისა, რომ ხალხმრავალ ადგილზე, მეტროს უკან არის ჩვენი ეზო. იცით, ახლა უკვე სხვანაირადაა, კარებიც იკეტება, ქიშკარიც, „ჟალუზებიც“, თითქოს სიყვარული აღარ ყოფნის უბანს... აი, ძია გელა კი ყოველ დილით ისევ ისე დაგვიძახებს, გვესალმება, მოგვიკითხავს – ვინცეს, არმინე? მერე საღამოს სამსახურიდან მოდის და ისევ ახმაურდება ეზო, ხუმრობს, გვიმასპინძლობს, ჩვენც გვიხარია და ველოდებით, ბავშვს ვეტყვი ხოლმე, გაიხედე, ფანჯარაში შუქი თუ აინთო, ესე იგი, გელა მოვიდა და ვიდრე ჩვენ ეს მოლოდინი გვაქვს და ამ ეზოში გელა შემოდის, ჩვენი პატარა ავლაბრული ეზოც, გურჯაანის ქუჩის №14, სიკეთით სავსე იქნება.

ნუნუ გეგეშიძე ჩვეულებრივად არაჩვეულებრივი

1959 წელს როსტოვიდან თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტში გადმოვედი და მოვხვდი ჯგუფში, რომელსაც პროფესორების ჯგუფს ეძახდნენ, რადგან ბევრი პროფესორის შვილი სწავლობდა – გია მათეშვილი, მერაბ თვალაძე, ბიძინა მინდაძე, ივა ბერაძე, ნუცა ტატიშვილი. გელა მუხაშავერიაც ამ ჯგუფში დამხვდა და რომ გამიცნო, მითხრა – ოოოო, შენც ჩემსავით ჩვეულებრივი (არა პროფესორის ოჯახისშვილი) ყოფილხარო, თუმცა გელა ჩვეულებრივი კი არა, მართლაც არაჩვეულებრივი ბიჭი იყო თავისი გარეგნობით, იუმორით, გამოსატყუელი ყურადღებითა და უშუალოდ. ძალიან მალე დავემეგობრდი, ერთად ვემზადებოდით სესიებისთვის. გელას არაჩვეულებრივი ნიჭი ჰქონდა ახსნის, გადმოცემის, თან დაუზარელი იყო და ყველა „ვეტუნებოდით“, გვიხაროდა მის აივანზე მეცადინეობა. ავლაბრის ბაზარი იქვე იყო და დეიდა თამარა არაფერს გვაკლებდა, ოღონდ გვემეცადინა. ჩემს ოჯახში გელას გამოჩენა უსათუოდ მეცადინეობასთან იყო გაიგივებული და დედაჩემისთვის გელას ფასი არავინ იყო. ჯგუფში ყველაზე ადრე გელა დაქორწინდა, ისეთი ნელიკო შეირთო, რომ ჩვენთვის კიდევ უფრო ხალისიანი და სასურველი გახდა მუხაშავერიების ოჯახი. მერე გია – ჩვენი ჯგუფის პირველი შვილი – დაიბადა, დაიწყო ჩვენი დედობა-მამობის ხანა და ერთმანეთს მერე ნათელმჩინობითაც დავუკავშირდით – ჩემი ნინიკო გელას ნათლულია... ორმოცდაათ წელზე მეტია ერთად მოვეყვებით ცხოვრებას და დღეს გელა, ისე დამიძახებს ხოლმე – ნუნუია, რომ ის წლები დამიდგება თვალწინ, საგამოცდოდ რომ ვემზადებოდით, გადაღლილობისგან ნავთვლემდი თუ არა, რომ შემოსძახებდა, მეც პასუხს ახლაც ისევე ვუბრუნებ, როგორც მაშინ – რა იყო, გელაია? – და ამ სიტყვებში განსაკუთრებული სითბო, სიყვარული და მოგონებაა.

გივი გელაძე ქველმოქმედი

გელა მუხამაზარიასადმი მიძღვნილ წიგნში ვიცი, ბევრი დაინერება იმ-
აზე, თუ როგორი ქირურგია გელა, როგორი მოქალაქე, როგორი მამა და
მეგობარი.

მე გიამბობთ ერთ ტიპურ ეპიზოდს გელას ცხოვრებიდან.

ეს იყო ჩვენი სამშობლოსთვის და კერძოდ თბილისელებისათვის იმ
ავადსახსენებელ ოთხმოცდაათიან წლებში. შეგახსენებთ, არ გვექონდა
ელექტროენერგია და სანვაგი, თითქმის არ მუშაობდა ტრანსპორტი, სამ-
სახურები მეტწილად არ ფუნქციონირებდნენ, სამოქალაქო ომის შემდეგ
დათარეშობდნენ დამნაშავეები, მუდმივად ისმოდა სროლის ხმა, ხელ-
ფასებს თუ იძლეოდნენ, დიდი დაგვიანებით, ფულმა ფასი დაკარგა. გან-
საკუთრებით მძიმე მდგომარეობაში ჩაცვივდა ინტელიგენცია. სწორედ
ასეთ ვითარებაში დამირეკა ჩემმა კოლეგამ და მითხრა, რომ ერთ ჩვენს
მეგობარს დახმარება სჭირდებოდა, მას გადაუდებელი ოპერაცია გელა
მუხამაზარიას კლინიკაში უნდა გაეკეთებინა.

წავედი ავლაბარში. ვენვიე მუხამაზარიებს. გელა და ნელი პატარა
სამზარეულოში დამხვდნენ შეყუყულები, მბჟუტავი ნავთის ლამპა ერთით.

ნელი გამასპინძლების სამზადისს შეუდგა. მეძლევა შესაძლებლობა
და უნდა ვთქვა, რომ ნელი სხირტლაძე, პროფესიით პედაგოგი, უაღრე-
სად სათნო მანდილოსანი გახლდათ. მას შესანიშნავი ზოგადი განათლება
ჰქონდა. შეეძლო ჩანვედომოდა საერთო საჭირბოროტო საკითხებს, ამიტო-
მაც ნებისმიერ შეკრებას მისი დასწრებით ხიბლი ემატებოდა. სუფრასთან
სამნი შევიკრიბეთ. გელამ ასეთ დროს მისვლის მიზეზი მკითხა. ავუხსენი,
რომ ოპერაცია სჭირდებოდა გეოფიზიკის ინსტიტუტის თანამშრომელს,
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორს, რომელიც სრულიად უს-
ახსრობის გამო, ვერ შეძლებდა შეეძინა საოპერაციო მასალები, გადაეხადა
ის თანხა, რაც კლინიკაში მკურნალობას სჭირდებოდა, ბევრი აღარ გავა-
გრძელე, მშვიდი ბრძენია, ვუთხარი და გელამაც ზუსტად გამიგო.

მეორე დღესვე პაციენტი მიფუყვანეთ, მას იმდენად მძიმე მდგომარეო-
ბა აღმოაჩნდა, რომ სასწრაფო ოპერაცია გაუკეთდა და ორ თვეზე მეტი
კლინიკაში გაატარა. ამ ხნის მანძილზე გელამ სრულიად უსასყიდლოდ
ისე მოუარა და გამოაჯანმრთელა, რომ თავი თბილ, უნებ ოჯახში ეგონა,
აღტაცებას ვერ მალავდა, ეს რა ხალხი შემახვედრეო.

ეს შემთხვევა გელას საექიმო პრაქტიკაში არც პირველი იყო და არც
ერთადერთი. იგი ბუნებით, თავისი საქმიანობით ქველმოქმედი კაცის
სახეა და თავს არ ზოგავს ადამიანების ტკივილებთან გასამკლავებლად.

პროფესორი გია გოკიელი კიდევ ბევრს მოველით

გელა მუხაშავერია სიყვარულისთვის და ადამიანური ურთიერთობებისთვის გაჩენილი კაცია. გულისხმიერება, გვერდში დგომა და თანაგრძნობა მისი ცხოვრების კრედო. გულუხვობა და უშურველობა მას ყველასაგან გამოარჩევს და საერთოდ, ღვთისგან ადამიანური თვისებებით განებივრებული დადის ამ ქვეყანაზე. ჩვენ ერთად ყოფნის ორმოცდაათ წელზე მეტი გვაკავშირებს და მოსაგონარიც ბევრი მაქვს, მაგრამ ბევრს არ ემახსოვრება, გელა იმდენად მონადინებული და მოტივირებული იყო ექიმობისთვის, რომ 1959 წელს საკავშირო ჯანდაცვის მინისტრმა კავრიგინამ საგანგებო ბრძანება გამოსცა და გელა სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტზე ჩაირიცხა. ასე რომ, კავრიგინას დამსახურებაცაა გელას ექიმობა და ჩვენი მეგობრობა.

გელა სხვებზე მზრუნველი და გამორჩეულად ყურადღებიანი ადამიანია და ვფიქრობ, მას ეს დედისგან, თამარა დეიდასაგან უნდა მოსდგამდეს. მუხაშავერიები ჩემს ახალგაზრდობაშიც ავლაბარში ცხოვრობდნენ, ბაზართან ახლოს. მახსოვს დეიდა თამარა სამსახურიდან რომ მოვიდოდა, საგანგებოდ ჩემთვის თევზს მოიტანდა – „შამაიას“, იცოდა, ძალიან მიყვარდა და იტყოდა, ეს გიას მოვუტანე, გოკიელს და შეუნახეთო...

კაკო ბიძია თუ სახლში იყო, ვინ მოგანყენდა, ეს ტყვეობაში ნამყოფი კაცი ოუმორით გვიყვებოდა ყველა ამბავს, ერთხელ ტყვეობაში ყოფნისას გერმანულად გადაუთარგმნია „სამი ძმანი გურულები მუშაობდნენ ყანასაო“... და ლამის მთელი ბანაკი აუმღერებია. კაკო ბიძია შესანიშნავი თამადა და მჭევრმეტყველი იყო და ჩვენც გვიყვარდა მასთან ქეიფი, მოლხენა. დიდი ბედნიერება იყო, ამ ოჯახში წელი სხირტლადე რომ შემოვიდა – ყოველმხრივ შემკული უმშვენიერესი გოგო, შემოვიდა და 50 წელი ამ ოჯახის ქუდი დაიხურა და უპრეტენზიოდ, ღირსეულად ატარა. მე არასოდეს მინახავს იგი წარბშეკრული და ვინმეზე აუგის მთქმელი. ამ ფუძეს ორი შესანიშნავი ვაჟკაცი – გია და კახა გაუზარდა და შვილიშვილებსაც თავი კდემამოსილებითა და ზრუნვით დაამახსოვრა. გელასთვის წელი გაუნელებელ ტკივილად იქცა...

გელას ცხოვრებაში მორთმეული არაფერი ჰქონია – ყველაფერს დიდი შრომითა და მონდომებით მიაღწია, დიდი გამოცდილება დააუნჯა. მე სადოქტორო დისერტაციის დაცვაზე მისი ოპონენტი ვიყავი და მახსოვს, როგორი სერიოზული ნამუშევრით წარსდგა იგი სამედიცინო საზოგადოების წინაშე, ყველამ აღიარა, რომ თემა იყო საკუთარ, ნოვაციურ მეთოდოლოგიაზე აგებული და უმაღლესი შეფასებაც დაიმსახურა. დღეს გელა მუხაშავერია თავისი პროფესიონალიზმით დარგის განვითარებას უდგას სათავეში და მისგან კიდევ ბევრს მოველით.

რუსუღან გუჯუჯიანი იღეღიანი აღამიანი

იგი ამ ოცი წლის წინ გავიცანი, ჩემი ახლობლის ოპერაციას დამასწრო. საკუთარი მეთოდით ჩატარებული ოპერაციის შედეგი იმდენად წარმატებული იყო, რომ დავრწმუნდი, თამამად შემეძლო სხვა დროსაც მეშუამდგომლა ახლობლებისთვის. მერე მახსოვს, რამდენი ისტორია მოვისმინე გელას ყურადღებისა და გულისხმიერების შესახებ, რამდენს უფასოდ გაუკეთა ოპერაცია და წამალიც თვითონ უყიდა, დააპურა, მოუარა... ყველაფერ ამას იგი დიდი გულწრფელობით და უანგაროდ აკეთებს. ბევრი ლაპარაკი არ სჩვევია, მაგრამ მისი გამოჩენა ყოველთვის იმედით გავსებს.

გელა ჩემი მეუღლის, ანდრო წიკლაურის მეგობარი იყო და დღემდე ამ მეგობრობის ერთგული და დამფასებელი დარჩა. მას სამუშაო ოთახში ახლაც უკიდია ანდროს სურათი და ყოველ წელს დაბადებისა თუ გარდაცვალების დღეს ამოდის საფლავზე, გულისხმიერია ჩვენს მიმართაც. როგორც გავიგე, ეს გელას თვისება ყოფილა – განსაკუთრებული სიყვარულით ინახავს და უფრთხილდება მეგობრების ხსოვნას.

გელა მუხაშავრია ღირსებებით სავსე ადამიანია, იგი ქართველი კაცის შესანიშნავი სახეა თავისი კაცთმოყვარეობით, ერთგულებით, სილალით და უანგარობით, ასეთი ადამიანი ქირში გამაგრებს, ლხინს გიხანგრძლივებს და ყოველდღიურობას გილამაზებს. ღმერთმა ამრავლოს გელას მსგავსი ადამიანები ჩემს ქვეყანაში.

სოსო ებრალიძე

„რა დაგიშავე“ - ეძღვნება „მუხას“

ჩვენი ნაცნობობა 50 წლის წინ დაიწყო – მერე დავმეგობრდით და ახლა ერთად გატარებული ბევრი ლამაზი დღე მაგონდება.

გელას ყველაზე დიდი და განუმეორებელი სიყვარული მისი მეუღლე – ნელიკო სხირტლაძე იყო. ჩვენ ერთ დღეს გვექონდა დაბადების დღე და მახსოვს, გელამ რამდენჯერ მოგვიწყო არაჩვეულებრივი დღესასწაული, საერთოდაც, გელა ზეიმების, სხვების გახარების დიდოსტატია... მხიბლავს მისი მასშტაბურობა, გულუხვობა, ნიჭიერება, ეს კაცი ერთდროულად მკაცრიცაა და გულჩვილიც – კარგი ლექსის, სიმღერის მოსმენის ან ახლობლის მოგონებისას ცრემლით ევსება თვალი, თუმცა ზოგიერთები მისი ახალგაზრდობის მუშტი-კრივის „საგმირო“ ამბებსაც ყვებიან... საოცრად თბილი, მოსიყვარულე ბუნების ბიჭია. კარგი სიმღერის ფასიც იცის და თავადაც შეუძლია მოგიმღეროს. მართალია, ეს დაახლოებით 40 წლის წინ იყო, მაგრამ კარგად მახსოვს, გელა ერთხელ ოჯახში მესტუმრა შამპანურებით, დავსხედით, ვისაუბრეთ, რა არ გავიხსენეთ, მერე გელამ თავისი სიყვარულის ამბავი ისეთი გულითადობით მომიყვა, რომ როიალთან დავჯექი და მაშინ დაიბადა ჩემი ერთ-ერთი ცნობილი სიმღერა „რა დაგიშავე ქალო“, რომელიც ჩემს „მუხას“ (ასე ვეძახდი გელას ახალგაზრდობიდან) სიყვარულმა შთამაგონა და მას მივუძღვენი. სიმღერა ისეთი ლამაზი და გულწრფელი იყო, რომ დღემდე პოპულარულია საქართველოში, ბევრი მღერის, ბევრს უყვარს და ჩემო „მუხა“, მომავალი თაობებიც ისევ იმღერებენ, მე და შენ ერთად რომ ვუძღვენით სიყვარულს, ვიცი, აუცილებლად იმღერებენ და მჯერა, ჩვენც სულ მათთან ერთად ვიქნებით ...

იური ელიაშვილი მუხა გელას!

ამ წერილის გულისთქმას გელას ტელეფონით შეხმიანება უძლოდა წინ, დამირეკა და მითხრა, ჩემზე წიგნი იწერება, თუ გინდა „ისტორიაში შეხვიდე“, რამე დაწერე ჩვენი მეგობრული ურთიერთობიდან... გამეცინა, „ისტორიაში შესვლის“ ამ შანსს ხელიდან როგორ გაუშვებ-მეთქი...

ადამიანს სიბერე რომ გაიხლოვდება, მოგონებები გიმძაფრდება. ჩემი ძალზედ მძიმე და რთული ცხოვრებიდან გამომდინარე, ვცდილობ, წარსული გონებაში დაებინდო...

გელას ზარის შემდეგ მოგონებები სხვაგვარად, კეთილად მომეძალა. გელა არა მარტო ცნობილი ქირურგი და ავტორიტეტული პიროვნებაა, არამედ მეგობრობაშიც გამორჩეული და ადამიანურ ურთიერთობაშიც განსაკუთრებული ფენომენია. ჩვენი მეგობრობა ნახევარ საუკუნეზე მეტს ითვლის და მაღლობა განგებას, რომ იგი ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდას შემახვედრა, შემდგომში კი ძმისტოლ მეგობრად გამიხადა.

გელა მუხაშავრია არაორდინარული პიროვნებაა, ბუნებით რაინდი მკაცრად იცავს კაცობის კოდექსს, არასოდეს ღალატობს თავის ცხოვრების წესს, უაღრესად გულწრფელია ურთიერთობაში და მისი პიროვნული არსის განმსაზღვრელია ადამიანის სულიერი ფასეულობები და არა მატერიალური კეთილდღეობა. მისი ცხოვრების კრედოა სიკეთისა და სიყვარულის უშურველად გაცემა, სხვისი ტკივილის გულთან მიტანა და გაჭირვებულის ნუგეშისცემა. შემართება და რწმენა ეზმარებოდა გელას ცხოვრებაში ნამოჭრილ კითხვებზე სწორი პასუხები გაცემა. პიროვნულად ძლიერი, არასოდეს დაეჭვებულა თავისი მოქმედების სისწორეში, მუდამ ენდობოდა შინაგან ხმას. მეტამორფოზებით შექმნილ რთულ სიტუაციებშიც არ უღალატა მას ინტუიციამ და შეაძლებინა, გადაერჩინა და შეენარჩუნებინა ის, რაც დაუღალავი შრომითა და საკუთარი მარჯვენით შექმნა წლების განმავლობაში. დარწმუნებული ვარ, ამას ჯეროვნად აფასებს გელა მუხაშავრიას მიერ გამოზრდილი უაღრესად კვალიფიციური, პროფესიონალ მედიკოსთა თაობა.

გელა ბუნებით ქრისტიანია – მიმტყეველი. სულ სხვაა ჩვენი დამოკიდებულება, ერთმანეთთან შეზუმრებული ვიყავით ყოველთვის, წყენა არასოდეს გაგვივლია გულში, ხინჯადაც არაფერი დაგვრჩენია.

თუ ვინმესგან ცხოვრებაში სითბო და სიყვარული მახსოვს – განსაკუთრებულად გელას დედისაგან, ქალბატონი თამარ კახიძისაგან. უკეთილშობილესი და უსაყვარლესი ადამიანი იყო – ჩვენი საძმოს დამრიგებელი და დამპურებელი. ლექტორი და პედაგოგი ქიმიასაც გვასწავლიდა და კაცობასაც. ყველას გვიყვარდა სტუმრობა მის ოჯახში, სა-

დაც, ფაქტობრივად, მთელი სტუდენტური წლები გავატარეთ. დღე არ გავიდოდა, გელასთან 5-6 ბიჭი არ მივსულიყავით. პედაგოგებისა და მეცნიერების ოჯახს თავზე არასდროს გადასდიოდა, მაგრამ როგორც წესი, ჩვენთვის სუფრა ყოველთვის გაშლილი იყო. არ მახსოვს, როდესმე შუბლშეკრული დაგვხვებდოდეს ქალბატონი თამარი. ლექციებიდან მისულებს ჩვენს დანახვაზე სახე უნათებოდა. ქალბატონი თამარი ჩემს მენსიერებაში დედობის განსახიერებად დარჩა.

ოჯახის თავკაცის, გელას მამის, ბატონი კაკო მუხაშავრიას განვლილი ცხოვრება მაგალითი იყო ჩემთვის ცხოვრების ყველაზე მძიმე ნუთებში. იგი საოცარი ოუმორით გვიყვებოდა იმ ტანჯვა-წამებაზე, რაც მან გადაიტანა, თავისი ბედით უკმაყოფილებას არასოდეს გამოთქვამდა და სადაც შედიოდა, სიხარული და სითბო შეჰქონდა მუდამ, ლხინი უყვარდა და უებრო თამადა გახლდათ.

მუხაშავრიების ამ ცნობილი და ტრადიციული ოჯახის მშვენება და გვირგვინი იყო გელას მეუღლე ნელი სხირტლაძე.

ნელი სრულიად ახალგაზრდა შევიდა ამ ოჯახში. ფერიასავით ნაზი და სათნო, საოცრად ლამაზი, უაღრესად მშვიდი იყო, რაღაც განსაკუთრებული შინაგანი ძალის მქონეს შეეძლო უდიდესი ზემოქმედება მოეხდინა ადამიანებზე. ყოველთვის იგრძნობოდა მისი უსაზღვრო სიყვარული მეუღლისა და შვილების მიმართ. მოუხედავთ გელას ამაყი, მომთხონი და ბოჭემური ცხოვრებისა, ნელი ყოველთვის ახერხებდა მასთან მშვიდი ურთიერთობის შენარჩუნებას, თვითონ არასდროს ყოფილა პრეტენზიული და უშურველად გასცემდა სითბოს და სიყვარულს. ნელი იყო ოჯახის ინტერესების გამაერთიანებელი და თითოეული წევრის პასუხისმგებელიანი ურთიერთობით დაამკვიდრა კიდეც ოჯახური ცხოვრების განსაკუთრებული კულტურა.

ისე მშვიდად წავიდა მარადიულობაში, როგორი მშვიდიც თავად იყო ცხოვრებაში...

გელამ ცხოვრებაში უამრავი მეგობარი შეიძინა, ყოველთვის კარგი კაცის მძებნელი და დამფასებელია, საოცრად პოპულარულია მთელ საქართველოში.

ახალი ჩასული ვიყავი თბილისში, სამედიცინო ინსტიტუტში ჩასაბარებლად გვამზადებდა ქალბატონი თამარი. ავლაბარში, სადაც გელა ცხოვრობდა, სომხური თეატრის წინ ბირჟა იყო, იქ ძალიან ბევრი „ძველი ბიჭი“ და ყოჩი იყრიდა თავს, როცა გელა ბირჟაზე გადიოდა და მეც მივყვებოდი, მიკვირდა, როგორი რიდიტა და პატივისცემით ექცეოდნენ. მუდამ კარგად ჩაცმული გელა, ერთი შეხედვით „დედიკოს ბიჭის“ შთაბეჭდილებას რომ ტოვებდა, თურმე არა მარტო კარგი სპორტსმენი, კარგი დამრტყმელიც იყო, მაგრამ ჩხუბი არ უყვარდა. ავლაბარში მას „მუხა გელას“ ეძახდნენ.

არ შემიძლია, არ აღვნიშნო ჩვენი სამეგობრო სამედიცინო ინსტიტუტიდან. ყველანი ცნობილი ოჯახის შვილები იყვნენ. განათლებული, ზრდილობიანი, ფიზიკურად და სულიერად ძლიერები. განსაკუთრებული მონინებით ექცეოდნენ ქალს და უფროს თაობას.

გელა ჩემთვის უახლოესი და უსაყვარლესი ადამიანია.

საამაყოა შენი გავლილი გზა, ჩემო გელა. ტკივილის და მწუხარების მოუხედავად, მაინც ბედნიერი კაცი ხარ, რადგანაც უმეგობროდ ერთი დღეც ვერ წარმოგიდგენია და მეც ბედნიერად ვგრძნობ თავს შენს დიდ სამეგობროში.

ანზორ ერქომაიშვილი **ჩემი სასურველი სტუმარი!**

მე და გელა ერთი თაობის ადამიანები ვართ და ერთმანეთი კარგა ხნის წინ აღმოვაჩინეთ. ჩვენს მეგობრობას შუაკაცი და შუამავალი არ ჰყოლია, ერთმანეთთან მისასვლელი გზა თვითონ გვაპოვნინა იმ ადამიანურმა გრძნობამ „გულს გული იცნობს და ღონეს – ღონე“ რომ ჰქვია. იგი გამორჩეული კაცია თავისი კეთილშობილებით, ალაღმართლობით, უანგარობით. მას დიდი სამეგობრო ჰყავს და ანდამატივით იზიდავს ყველას, გელა ბევრი სასიკეთო საქმის ინიციატორი და თავკაცია, ყველაფერს გულითადობით აკეთებს და კარგადაც ამიტომ გამოსდის. მე იშვიათად მინახავს ქართული ტრადიციების ასეთი დამცველი და ერთგული პიროვნება – საუკეთესო თამადა, მომლხენი, კარგი ლექსის და სიმღერის მოტრფიალე, იუმორის ნიჭით დაჯილდოებული. როცა მის გვერდით ხარ, გრძნობ, სიყვარულით და სიცოცხლით ავსებს იქაურობას, დადებითად გმუხტავს, პირადად მეც არასოდეს მომკლებია მისი სიტბო, გულისხმიერება და კეთილგანწყობა, როცა შემხვდება, იმ დღეს კარგ გუნებაზე ვდგები, მეამაყება, რომ მისი მეგობარი ვარ. გელა მუხამავრია ჩემი ოჯახის მუდამ სასურველი და საყვარელი სტუმარია!

ლაშა თაბუკაშვილი როცა ახლოა მზე შემოდგომის!

ათლეტის გემრიელად ჩატყვიებული სხეული, ღონიერი ტორები, მრგვალი, უნაოჭო სახე და თაფლისფერი თვალები, ხან მოცინარი და ალერსიანი, ხან გაკვირვებული, ხან რისხვით საფხე... მეტწილად ფიქრიანი! განწყობილებებს არ მალავს, მიუხედავად ბუნებრივი სიღარბისლისა, ანდა რა აქვს დასამალი, არდამალვის ფუფუნება გელა მუხამავრიამ მთელი თავისი უზადოდ განვლილი ცხოვრებით მოიპოვა!

ომისშემდგომი მშვიერი, მაგრამ ბედნიერი წლები, პოლიტპატიმარი მამის ოჯახში დაბრუნება, ქუჩა, სადაც მხოლოდ ჯანით და სიმამაცით ვერ გაიტან თავს, სხვა თვისებებიცაა საჭირო... სკოლის შემდეგ ალექსანდროვთან, ფიოდოროვთან მიღებული გამოცდილება, წარმატებული ოპერაციები...

დღეს კი სამედიცინო პროფილის ამერიკულ თუ ევროპულ ჟურნალებში წერენ „მუხამავრიას მეთოდზე“, როგორც საკუთარი გამოცდილებით მიღწეულ წარმატებაზე და ამ მეთოდის უპირატესობას უკვე სპეციალისტები აღიარებენ.

გელას სამუშაო ოთახში გვარიანი ეკლექტიკაა, კონცეპტუალისტ მხატვრებს ტონინო გუერას „ჩიტები“ ენაცვლებიან, კედელზე გაკრულ ლექსებს, ფანტასტიკური კარიკატურა უმშვენებს მხარს. თვითონ გელას აფორიზმები კლინიკის დერეფნიდან შემოგიძღვებიან კაბინეტში, სადაც გალერეაა სახეებისა, რომელთა გარეშე, მეოცე საუკუნის თბილისს ვერც წარმოიდგენ კაცი... კლასიკოსებს არ ვგულისხმობ (ფიროსმანი, ვაჟა, გალაკტიონი) არამედ სხვადასხვა თაობის ჭეშმარიტ პიროვნებებს, ვის ცხოვრებასაც უკვალოდ არ ჩაუვლია. რამდენიმე ახალგაზრდა კოლეგის ფოტოცაა, ლექსები, ნახატები, ხატები, მაგრამ ამ გადატვირთული კედლების ყველა კუთხე-კუნჭულიდან უმშვენიერესი ქალბატონი ნელი შემოგვცქერის ღმობიერი, დიდრონი თვალებით. კედელზე განფენილი ხატებიდან კი კანდელი არ ქრება. გელასაც, ამ ბუბუნა, უებრო ვაჟკაცს, მხოლოდ მეუღლის ხსენებაზე მოეხრება ხოლმე ოდნავ ღონიერი ქედი და ფართო ბეჭები.

არსებობენ ადამიანები, ვინც დარდასა და სევდას თვითონვე ფუთავენ საკუთარ თავში და არავის აყვედრიან ამ ტვირთს – არც გამჩენს, არც გარშემომყოფთ, არც ბედისხერას. დარტყმა მიღებულია, ცხოვრება გრძელდება და რაც მტკივა, ჩემია და ჩემი სატარებელი!...

ლომები ასაკში შედიან, მაგრამ არ ბერდებიან, ჩემო ალერსიანო, ვაჟკაცო ძმაო! შენ გამხნევება არ გჭირდება, აქეთ გვამხნევებ...

გელა მუხამავრია გრდემლზე უროს დარტყმასავით ჟღერს, გრდემლზე, რომელზეც ქართული სული იჭედება!

პროფესორი ილია თავზარაშვილი უბრალოდ, გელა მუხაშავრია

კოლოპროექტოლოგია მედიცინის ერთ-ერთი რთული დარგია და, ალბათ, ამიტომაც ამ მიმართულებით მაღალპროფესიონალ ექიმად ჩამოყალიბება დიდ ცოდნას, გამოცდილებას, პასუხისმგებლობას და განსაკუთრებულ შრომისმოყვარეობას მოითხოვს. ქართულ სამედიცინო სკოლას კი ამ დარგში შესანიშნავი წარმომადგენელი, გელა მუხაშავრია ჰყავს. უფრო მეტიც, იგი შემოქმედებითად მიუდგა ამ დარგის განვითარებას – საკუთარი ოპერაციული მეთოდი შექმნა და დაამკვიდრა, რომელსაც გამოეხმაურა საერთაშორისო სამედიცინო საზოგადოება და საყოველთაოდ მოიწონეს იგი.

მეცნიერულ და პრაქტიკულ საქმიანობასთან ერთად გელა შესანიშნავი მასწავლებელია, ყოველთვის მზრუნველობითა და გულისხმიერებით ხვდება ახალგაზრდებს, მომავალ თაობას, ვინც ამ დარგით დაინტერესდება. ასე აღიზარდა მის კლინიკაში ბევრი ექიმი პროექტოლოგი. უფროსი ვაჟი გიაც, დღეს მის გვერდით დგას და ღირსეულად მიჰყვება მამის პროფესიას.

გელასთან ურთიერთობა რთული არაა, თუკი შენში გულწრფელობას, პროფესიონალსა და ინტელექტუალს დაინახავს. ჩემთვის იგი უაღრესად პატივცემული და ანგარიშგასაწიფი ადამიანია, როგორც სამედიცინო სფეროში, ასევე ყოველდღიურ ურთიერთობაში. მის დასახასიათებლად ბევრი შედარება და ეპითეტი მეგულება, მაგრამ მის პიროვნებაზე ყველაზე მეტად მისი სახელი და გვარი ლაპარაკობს – უბრალოდ, გელა მუხაშავრია.

გოგი თოფაძე ჩემი ქალაქის ბრენდი

დღეს საქართველოში რამდენიმე ისეთი დასტაქარია, რომელთა არსებობაც უფლებას არ გაძლევს, უცხოეთის კლინიკებში სამკურნალოდ წასვლაზე იფიქრო. ერთ-ერთ ასეთად გელა მუხაშავერია მიმაჩნია. მართალია, პირადად არასოდეს დამჭირვებია, მაგრამ ბევრის შუამავალი და მეგზური კი ვყოფილვარ. გელა მიგიღებს, გულისყურით მოგისმენს და დაგაკვალიანებს, კონკრეტულ დახმარებას გაგიწევს. გელა საიმედო კაცია პროფესიაშიც და მეგობრობაშიც. იგი ჩვენი ქალაქის ბრენდია.

ჩვენ ერთი თაობის ხალხი ვართ და მემამაყება, რომ გელა მუხაშავერია დღეს ჩემს საახლობლოში მეგულება. ადრე ხშირად ვხვდებოდით ერთმანეთს, ყოველთვის ხალისი, იუმორი და კარგი განწყობა მოჰქონდა მის გამოჩენას, ახლა ცრემლი მოეძალა – მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ ძველებურად ვეღარ ხმაურობს. გელა, სადაც კი მახსოვს, ყველგან გამოჩნეულია – სუფრაზე, ლხინში, თავყრილობაზე, ვინც მას კარგად იცნობს იცის, რომ იგი სიკეთით გატენილი კაცია.

მანანა კარტოზია

ადამიანთა ურთიერთობის მონოპოლისტი

ყველაზე ტრივიალური განაცხადი იქნება, თუ ვიტყვი, რომ გელა მუხაშავერიასთან ახლობლების ჩარევით მივედი. საქართველოში, ალბათ, არ არსებობს ადამიანი, ვისაც მასთან მისასვლელად ახლობლის მოძებნა გაუჭირდეს, გელა მუხაშავერია საახლობლოდ დაბადებული კაცია. მასთან მისვლამდე ქირურგებთან ურთიერთობის მწარე გამოცდილება მქონდა და ოპერაციისთვის თავის არიდებას ვაპირებდი, მაგრამ გელასთან შეხვედრისთანავე ეს გულში კი არა, თავშიც აღარ გამივლია... რომ გაიგეს გელასთან ნევსო, მნახველები არ დამკლებია. გელა მუხაშავერიას „სალონში“ სტუმრობა არავის დაზარებია. გელას საქმიანობის პროფილიდან გამომდინარე, თითქოს გარკვეულ უხერხულობებს უკავშირდება მისი პაციენტების მონახულება, მაგრამ გელა იმის დიდოსტატიცაა, რომ ეს უხერხულობები თავისი იუმორითა და სილალით მოხსნას და პიროვნული ქარიზმით მაქსიმალური კომფორტი შეგიქმნას. გელა ის კაცია, ვინც ერთ რიგით პაციენტად არავის აღიქვამს, თავს არ ზოგავს, რომ მიიღო, დაინახო, მიენდო.

კარგად ვიცი სიტყვა „მოღვაწის“ მნიშვნელობა და ჰაიპარად ამ სიტყვის გამოყენების წინააღმდეგი ვარ. გელა მუხაშავერიას დასახასიათებლად კი მინდა სწორედ ეს სიტყვა მოვიშველიო და ვთქვა, რომ მისი საქმიანობა, მოღვაწის რანგში აიყვანა მისმა პიროვნულმა თვისებებმა, მისმა მოქალაქეობრივმა სულისკვეთებამ, მისმა არტისტიზმმა და კეთილშობილებამ.

მივესალმები ამ წიგნის შექმნის იდეას, რადგან სიამოვნებით გავეცნობი იმ დეტალებსა და ნიუანსებს, რომლითაც თავის ცხოვრებას ქარგავდა და ქარგავს გელა მუხაშავერია.

ფოტოისტორია

* * *

1945 წელი. ვაჟთა VII სკოლა ბარნოვის ქუჩაზე (ახლანდელი 53-ე სკოლა). მასწავლებელმა პირველკლასელები სკოლის კედელთან ჩაამწკრივა და დირექტორ პარმენ ქაჯაიასთან სურათი გადაიღო. კუთხეში გელა დგას. გვერდით ერთი თანაკლასელი ბიჭი უდგას.

ამ სურათის გადაღებიდან 60 წლის მერე ეს ბიჭი აკროსტიხს მიუძღვნის გელას და ავლაბრის ჰიმნი გახდება. „ეს ბიჭი“ და ამ ლექსის ავტორი ალკაზარ კაკულიაა.

ალეკო (ალკაზარ) და ეთერ კაკულიები ჩვენი მეგობარი გელა!

ერთმანეთთან ქალაქურმა ცხოვრებამ დაგვაკავშირა და თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დღემდე მეგობრებად ვრჩებით. შეხედე, რაცაა, ესაა რაცაა! – ვინც გელა მუხამაღვრიას კარგად იცნობს, დაგვეთანხმება, რომ ეს ფრაზა ზუსტად შეეფერება მის პიროვნებას.

ახლოს თუ გაიცნობთ, დარწმუნდებით რომ კეთილშობილი სულის კაცია – საკუთარი ოჯახისა და ნაცნობ-მეგობრების მოსიყვარულე, გვერდში მდგომი, სხვისი გამარჯვებით გახარებული...

მოხდა ისე, რომ ჩვენ, დაძმა კაკულიები და კომპოზიტორი ვაჟა აზარაშვილი ბატონი გელას დაბადების დღეზე შევიკრიბეთ. ეს იყო დაუფიქრარი საღამო, ისეთი სითბოთი და სიყვარულით სავსე, რომ გადავწყვიტეთ მისთვის სიმღერა მიგვეძღვნა. სურვილიც მალე განვახორციელეთ და სულ რამდენიმე დღეში დაიბადა ახალი სიმღერა – „ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარავ!“ ტექსტი აკროსტიხია და გელა მუხამაღვრია იკითხება.

მას შემდეგ თითქმის თხუთმეტი წელი გავიდა, სიმღერა ისეთი გულწრფელი და თბილი გამოვიდა, რომ ალბათ, კიდევ დიდხანს იმღერებენ და დღეს, როცა გელა მუხამაღვრიაზე წიგნი იქმნება, ვფიქრობთ, იქვე უნდა იყოს ტექსტი და ნოტები იმ სიმღერისა, რომელიც მას მეგობრებმა დიდი სიყვარულით და ერთგულებით მივუძღვენით.

ჩვენ, როგორც საზოგადოების ერთ რიგით წევრებს, თბილისზე უზომოდ შეყვარებულ ადამიანებს, თუკი გვეკითხავდნენ, საპატიო თბილისელის წოდებას ვინ იმსახურებსო, დაუფიქრებლად დავასახელებდით გელა მუხამაღვრიას და ეს მისთვის ყველაზე ღირსეული და შესაფერისი ჯილდო იქნებოდა.

გალა პუხჩეჟნიკის
ავლაბარო, ავლაბარო

რუს. ვაჟა ავარაქაძის
სქმ. ალექსო კაპულნიას

Allegro

ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარავ!

გ აზაფხული ჩემს ქალაქში ნავარდობს,
 ე ფერება და სიყვარულს უმღერის,
 ლ ხინის სუფრას საიათნოვა თამაძობს –
 ა მ ცხოვრებით ხარობს ძველი უბნები.

მ იყვარს ჩემი მტკვრის დუდუნი მეტეხთან,
 უ ბნელ ბიჭებს ხელის გულზე ვატარებ,
 ხ ან წარსულის ნაცნობ ჰანგებს ვეძებ და
 ა ვლაბრისკენ ავუყვები აღმართებს.

მისამღერი:
 ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარავ!

შ ენ თბილისის ძველისძველო ფიქრებო,
 ა ზარფეშად ქება მითქვამს, შარი-შური შენი მიყვარს,
 ვ იდრე შენ ხარ, მოდი ერთად ვიმღეროთ;
 რ ოგორ მინდა გაგახარო, ჭარმაგო და ამაგდარო,
 ი დღეგრძელეთ, ავლაბრელო ბიჭებო!
 ა ნდამატის ხმებით გლოცავს ხარფუხი,
 ორთაჭალა მუხამბაზით აგავსებს,
 შენ ხომ სომეხს შეაყვარე ქართული,
 ქართველ კაცს კი „ცავატანემ“ ასწავლე.
 დილის საარს დაუპყრია თბილისი,
 ქუჩაბანდებს გადაურბენს ხანდახან,
 ყარაჩოლელ იეთიმ გურჯის ხმა ისმის,
 ჩვენ ვერასდროს შეველევით ავლაბარს!

მისამღერი:
 ავლაბარო, ავლაბარო ჭალარავ!

მედიკო კარტოზია ჩემი გზის თანაზიარი

ცხოვრება გზაა, რომლის გასავლელადაც მოვდივართ ამქვეყნად. ეს გზა განიერი შარაა, ზოგან კი ოკრო-ბოკრო და დიდი სიფრთხილით გასავლელი – ფეხი რომ არ გადაგიბრუნდეს... უნდა მიაგნო იმ ერთადერთ მიმართულებას, რომელიც ტაძართან მიგიყვანს. ჩვენს მიერ გაკეთებული საქმეებიც ხომ ამ გზას ალამაზებს და ხშირად, მერე უკვე სხვას უადვილებს გავლას...

ამ გზაზე სხვადასხვანაირი ადამიანები გვხვდებიან – ზოგი ძალიან სწრაფად ქრება ჩვენი ცხოვრებიდან, მაგრამ ხან განგება და გასაჩუქრებს და ისეთ ადამიანს შეგახვედრებს, რომელიც ცხოვრებას გაგილამაზებს, შენს ტკივილს გაიზიარებს და შენი სინარულით გაიზარებს. ყველაფერ ამას კი ნიჭი, ერთგულება და სულიერი სისადავე სჭირდება. ასეთი ადამიანია გელა მუხაშავერია – ჩემი ქვეყნის, ჩემი ქალაქის გამორჩეული ვაჟკაცი, კარგი ოჯახის შვილი, კარგი მამა, ბაბუა და არაჩვეულებრივი მეგობარი.

აგერ უკვე მესამე ათეულმა წელმა ჩაირბინა, რაც ჩემი სიმღერებისა და ლექსების ერთ-ერთი პირველი შემფასებელი ჩემი გელაა. მისი აზრი ჩემთვის ყოველთვის მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ვიცი, ზედმინვნით პირდაპირი ადამიანია, ამიტომ არამარტო შემოქმედებაში, არამედ ცხოვრებისეულ საკითხებშიც მისი აზრი ჩემთვის ძალიან ფასეულია. ვლოცავ ყველა დღეს ერთად გატარებულს და გასატარებულსაც, ღმერთმა შენი თავი არ მომიშალოს, ჩემო გელა, ტაძრისკენ მიმავალ გზაზე.

თენგიზ კიკალიშვილი ყველაზე დიდი ქონება

ჩვენ ერთად გავაცილეთ ბავშვობის ხანა, ყველაზე გულწრფელი და ბედნიერი დღეები, რომლის გახსენებითაც დღესაც საზრდოობს ჩვენი ყველა დღესასწაული. დიდი მადლობა ღვთიურ საჩუქარს – მეხსიერებას! ერთ უბანში ვცხოვრობდით და იმ სკოლაში ვსწავლობდით, დღემდე რომ კობახიძის სახელით იცნობენ. ეს იყო დისციპლინითა და სწავლების ხარისხით ცნობილი სკოლა – საუკეთესო პედაგოგებითა და პირობებით, ლაბორატორიებით, კაბინეტებით და დიდი სპორტული კომპლექსით. ჩვენი გელა ამ სკოლის კარგი მოსწავლე იყო და ასევე საუკეთესო სპორტსმენი აკრობატი გახლდათ, მეხუთე სართულიდან რომ გადმოვარდნილიყო, ზურგზე არ დავარდებოდა. უნდა გენახათ, ასეთი აკრობატი, მეკარეც როგორი იყო და მას საერთოდ, მწვრთნელები დიდ სპორტულ კარიერას უწინასწარმეტყველებდნენ. მაგრამ ბედისწერა ყურთან თვლემს და წინასწარ არავინ იცის, საით წავიყვანს. თვალდახელშეა გადიოდა წლები, თვალეები უკვე ქალთა სკოლისკენ გავიწვინებოდა, მაგრამ ამ „ყურუმსალ“ (როგორც ჩვენი დირექტორი გვეძახდა ხოლმე) გელას უკვე ელიელი ცისფერთვალეა ნელიკო სხირტლაძე შეყვარებოდა, რომელსაც ბევრი უთვალთვალეებდა თურმე და ერთ დღესაც გზაზე გადადგომიან ნელის უბნელი ბიჭები და მუშტი-კრივი გამართულა, არც გელას მიუშვერია სახე, „რადგან არ იყო ჯაბანი“ ... სიყვარულს როგორ დასთმობდა, ქალიშვილს რაინდ კოლია სხირტლაძისასა... მუხამაზარიების კერას ნელი შეედუღება, რომელიც მთელი სამეგობროსთვის თვალისჩინი და სიხარული იყო... და ის დღესაც ჩვენთანაა. ამქვეყნად არც მოსვლას გვეკითხებიან და არც წასვლას გვეკითხავენ. მაგრამ ბედნიერი ხარ, თუკი ნამდვილი სიყვარული განიცადა... კიდევ ერთ ზეიმს გაჩუქებს განგება, თუკი შეპყრობილი იქნები იმ საქმით, რომელიც ყველაზე ძალიან გიყვარს. ჩვენი გელა ორივე შემთხვევაში ღვთის რჩეული აღმოჩნდა. მისი დიდოსტატობა და ავტორიტეტი საქვეყნოდ ცნობილია.

გელა თვითნაბადი კეთილშობილებაა. ყოველთვის წინააღმდეგი იყო რაიმე ნიშნით დაპირისპირებისა, რაც სამშობლოს საკეთილდღეოდ არ იყო მიმართული. მართალია, გელა პროქტოლოგიის დიდოსტატია, მაგრამ ვინც თავისი საქციელით ამ ორგანოს სახელით მოიხსენიება, მისგან უარყოფილია.

გელა მუხამაზარია მარტო გვართ კი არა, ცხოვრების წესითაც ნამდვილი ქართველია – უყვარს კამერული სუფრა, ლექსითა და სიმღერით შემკული, სადაც ერთმანეთს ყურადღებით უსმენენ... მახსოვს,

ერთ სუფრაზე სიკვდილ-სიცოცხლეზე ვსაუბრობდით. გელამ მუხრან მაჭავარიანის ლექსი თქვა:

სულ რამდენიმე – ორი თუ სამი –
იმედად ჩემდა არსებობს სახლი,
სადაც მე ძალმიძს, ყოველთვის ძალმიძს
მოულოდნელად დავრეკო ზარი.
ერთ-ერთი მათგან, სახლია შენი,
რომელიც მელის, ყოველთვის მელის.
და ერთხელ, როცა
და ერთხელ, როცა
ეს სახლი შეწყვეტს ჩემდამი ლოდინს,
მე ისევ მოვალ,
კვლავ შენთან მოვალ
მხარზე ჩემივე საფლავის ლოდით.

...ყველა ისეთი დამაჯერებლობით საუბრობდა იმქვეყნიურობაზე, თითქოს ერთხელ უკვე იქით ნამყოფებიც კი იყვნენ. მერე გელა შემომინყრა, რას გაჩუმებულხარ, ხმა ამოიღეო. მაცადე, ლექსად ვამზადებ სათქმელს-მეთქი და ექსპრომტად წარმოთქვი:

წვათასოფელი განვლიე,
წამების დარჩა წილია,
ერთ საიდუმლოს მივაგნე,
სათქმელად ცოტა ძვირია –
ყველაზე დიდი სიმართლე
კარგად ნათქვამი ტყვილია!

დრო და მეხსიერება არის ადამიანის ყველაზე დიდი ქონება და თუ ამას ღირსეულად იყენებ, ესე იგი, ღირსეულად გიცხოვრია. ღირსეული ცხოვრება უმეგობროდ აზრს მოკლებულია. გელა მუხანაშაურია დღემდე მეგობრობით ცხოვრობს და ერთი ხალხური ლექსიც ჩემი პასუხი იყოს მის სიყვარულზე:

შირაქში ვიყავ, ძმობილო,
მზე წითლად ამოდიოდა,
მე იქ რა გამაძლებინებს
შენი ხმა არ მამდიოდა!

პროფესორი გია მათეშვილი ღიაგნობი გადამონმების გარეშე

ადამიანთან მეგობრობაში ნახევარ საუკუნეზე მეტს რომ გაატარებ, დამეთანხმებით, გასახსენებელი და მოსაყოლი ბევრი იქნება. ჩვენ სამედ-იცილო ინსტიტუტმა დაგვაკავშირა და სტუდენტობით დანყებული ურთი-ერთობა დღემდე გრძელდება. მოგეხსენებათ, ახალგაზრდობას რა ხალ-ისი და თავგადასავლები ახლავს და არც ჩვენ ვიყავით გამონაკლისები. თავი იმითიც მოგვწონდა, რომ იმ დროს ქალაქში სულ რამდენიმე „პოზე-და“ დადიოდა და აქედან ერთი ჩემი, ანუ ჩვენი სამეგობროსი იყო. გელა მუხაშავერიაც ამ სამეგობროს წევრი გახლდათ ავლაბრიდან. აი, ახლა ვი-ტყვი, რომ სწავლაში ხომ ბევრითობდა და ბევრითობდა, მაგრამ ფიზიკურა-დაც ვარჯიშობდა, აკრობატობდა და სულ ამ თავისი ფიზიკური ძალის დემონსტრირება უყვარდა და გვჯაბნიდა კიდევ. გადაენწყობით სამაგი-ერო გადაგვხანდა. ერთხელ, კუს ტბაზე ავედით ბიჭები ჩემი ცისფერი „პოზედით.“ უკან გზაზე გელას ვუთხარი, შენ ყველაზე ღონიერი ხარ, მანქანა არ იქოქება და მოანეკი-მეთქი. გელას ყურადღებაც არ მიუქცე-ვია, რომ მანქანა დაღმართში იდგა და ეჭვიც არ შეპარვია ჩვენს გასაჭირ-ში. ტრუსებისამარა გადმოხტა მანქანიდან და მოანვა, მეც სიტუაციის დასაძაბად მუხროუქს ვანვებოდი, გელას რაც ძალი და ღონე ჰქონდა თავს არ ზოგავდა, მანქანა დაღმართზე დაეშვა, ფანჯრიდან თავი გამოყვავი – დიდი მადლობა, მანქანას ველარ ვაჩერებ-მეთქი და დაბლა დავეშვი. მალევე მოსახვევში მივიმალეთ და დაველოდეთ გელა რას იზამდა. ცოტა ხანში დავინახეთ, ტრუსებიანი გელა დაღმართზე ისეთი სახით ჩარბოდა, თითქოს ყოველდღე აქ, ასე ევარჯიშოს. ვაკის პარკთან ქუჩა გადაჭრა და კორპუსში სირბილით შევიდა. იქ ჩვენი მეგობარი თამაზ შუბლაძე ცხოვრობდა და მივხვდით, იქ მივიდოდა, მაგრამ იცით რა მოხდა? – დეიდა თამარა, რომელიც იქვე, ფიზკულტურის ინსტიტუტში მუშაობდა, შესვენებაზე ხშირად მიდიოდა შუბლაძეებთან. აი, სწორედ ასეთ დროს გელამ დააკაკუნა და ტრუსიკისამარა შვილი რომ დაუნახავს კართან, გაოგნებულა თამარა დეიდა, მშვიდობა ხომაა, დედა, მშვიდობა ხომაა? მარტო ამას კითხულობდა თურმე.

გელა ჩვენს შორის პირველი დაოჯახდა. სახლში რომ მივიყვან-დი, მანქანიდან თავს გადმოვყოფდი და სომხურად ვიძახდი „ფეეეს გალისაა, ფეეეს გალისა“ (სიძე მოვიყვანე) ძია აკაკი, გელას მამა ტრადიციული ქართველი კაცი იყო და რამდენჯერმე გაგვაფრთხილა, სირცხვილია, ნუ ყვირიხართ, ხალხს ნუ აწუხებთო. ერთხელაც რომ მივედი და კიდევ დავიყვირე, მოვარდა მანქანასთან, მათეშვილი, ან ნუ ყვირიხარ და ან აქ შენი ფეხი აღარ ვნახოო.

ამ რამდენიმე წლის წინ მე და გელა სტამბულში ვიყავით, გელას გულის კონტროლი დასჭირდა და მე მანდო ეს შემოწმება. ერთი კვირა გავატარეთ ერთად, რამდენი ვინმე გავიხსენეთ, რამდენი რამ მოვიგონეთ, მოკლედ, ჩვენმა ორმოცდაათწლიანმა მეგობრობამ კონტროლი კვლავ წარმატებით გაიარა, მისხალიც კი არ დაკლებია და არ გახუნებულა ჩვენი ურთიერთობა და შემძლია გითხრათ, რომ გელას ისევ უჯანმრთელესი გული აქვს, სიყვარულით და სიკეთით სავსე, ესაა დიაგნოზი, რომელსაც გადამოწმება არ სჭირდება.

გია მათეშვილი, გია გოკიელი, გელა მუხაშავერია, ივა ბერაძე, მერაბ თვალაძე, ნუნუ გეგეშიძე, გულსუნდა ქორიძე, კუკა ბულუსაშვილი

პროფესორი გურამ მენტეშაშვილი სიკეთე, უპირველეს ყოვლისა!

გელა მუხაშავერია – ამ გვარსახელის შემდეგ აღარც ოფიციალური და არც არაოფიციალური რეგალიების მოხსენიება არ არის საჭირო. დუნიაზე ბევრი მუხაშავერია და უფრო მეტი გელაა, მაგრამ გელა მუხაშავერია ერთადერთი და განუმეორებელია. ბატონი გელა მართლაც ორიგინალურია ყველაფერში. პროფესორი გელა მუხაშავერია უდიდესი ექიმი და ვირტუოზი დასტაქარია, მაგრამ აქაც ყველასაგან გამოჩეული და თვითმყოფადია, დიაგნოსტიკიდან და მკურნალობიდან დაწყებული, პაციენტთან ურთიერთობით დამთავრებული. არავისთან ფამილარული არ არის, მაგრამ ყველა საკუთარ მეგობრად მიიჩნევს.

გელას მეგობრების ასაკი 15-დან 100 წლამდე მერყეობს, მას შეუძლია დიდთან დიდი იყოს და პატარასთან – პატარა. ალბათ, ამ თვისებაში იმალება გელას დიდი სიბრძნის, დაუშრეტელი ახალგაზრდული შემართების და ენერჯის წყარო. გელა 25-30 წლის წინ გაცივანი მამაჩემის მეგობრების წრეში, მაგრამ მერე დათო გოცაძის დახმარებით დავმეგობრდით, დათო მას მეორე მამას ეძახდა – „ქუთაისში ტოგო მყავს, თბილისში კი შენ ხარ ჩემი მამაო“. ხომ უნდა წარმოიდგინო, რამხელა სითბო და სიყვარული უნდა იგრძნოს ზრდასრულმა, ბევრის მნახველმა და გადამტანმა ადამიანმა, ასეთი გრძნობა რომ გაუჩნდეს თითქმის 40 წლის ასაკში გაცნობილი ადამიანის მიმართ. დიახ, გელა ასეთ სითბოს და სიყვარულს ასხივებს დღესაც, ასხივებს ძალდაუტანებლად, ეს ხომ მისი სულიერებიდან, მისი ცხოვრების წესიდან მოდის. გელასთვის, უპირველეს ყოვლისა, ადამიანის სულიერებაა მთავარი, საკუთარი მატერიალური თითქმის არ აინტერესებს. ოთხმოცდაათიანი წლების დასაწყისში, როდესაც პირველად მოვხვდი გელას ბინაში, გაოცებული დავრჩი, რაოდენ მოკრძალებულად ცხოვრობდა კლინიკის ხელმძღვანელი, ჩვენი ქვეყნის ექიმებში ერთ-ერთი ყველაზე წარმატებული, თავის საქმეში ნომერ პირველი სპეციალისტი. შემდგომში, როდესაც უფრო ახლოს გავიცანი, ყველაფერს ნათელი მოეფინა – გელა ყოველთვის ყველაზე მეტს გასცემდა – გასცემდა უშურველად, ისევე, როგორც დღესაც ყოველწუთიერად გასცემს სითბოს და სიყვარულს.

გელა ყველასათვის მაგალითია ერთგულებისა – სამშობლოს, ოჯახის, საქმის, მეგობრობის მიმართ. გელას პროფესიულმა აღიარებამ, მისმა ცხოვრებისეულმა გამოცდილებამ საშუალება მისცა განეცხადებინა თავისი საქმე და ჩამოეყალიბებინა პროქტოლოგიური ცენტრი,

რომელიც დღეს ნამდვილად არის ფლაგმანი, „მოდის“ კანონმდებელი და განსაზღვრავს დარგის განვითარების სტრატეგიას. ხანგრძლივი პრაქტიკული მუშაობის შედეგები ასახულია მრავალ ათეულ სტატიაში, გამოქვეყნებულია ორი სქელტანიანი მონოგრაფია. გელას დარგის ლიდერობის აღიარების მკაფიო მაგალითია მისი ინიციატივით დაფუძნებული პროქტოლოგთა ასოციაცია. ეს ყველაფერი, რაღა თქმა უნდა, დიდი წარმატებაა, მაგრამ მთავარი შედეგი და სიამაყე სამეცნიერო-პრაქტიკული სკოლის ჩამოყალიბებაა. დღეს პროქტოლოგიის ცენტრში გელას გაზრდილი ახალგაზრდები ისეთ კვლევებს და მკურნალობის მეთოდებს ნერგავენ, რომელთაც ევროპის წამყვან კლინიკებშიც არ მოეძებნება ანალოგი. ეს გელას დანებებული და ანყობილი საქმის სანატრელი გაგრძელებაა.

გელა ის კაცია, ვისთან მეგობრობით, ახლობლობით და ნაცნობობით ყველა ამაყობს, მისი მეგობრები არიან დიდი მეცნიერები და ხელოვნების კორიფეები, ახალგაზრდა ექიმები და ხანდაზმული გლეხები, ინტელიგენციის წარმომადგენლები და მუშები. ის ყველასთან ახერხებს საერთო ენის გამონახვას, ურთიერთობის ტონის შერჩევას, სულში ჩანვდომას და სიყვარულის ჩანერგვას. მეც მემამყება ის, რომ გელა მუხამავრიას ახლოს ვიცნობ, მის გვერდით მიმუშავია, მისგან ქება დამიმსახურებია (რაც პროფესიონალისაგან განსაკუთრებით სასიამოვნოა), მემამყება, რომ გელამ პატარა ძმის და მეგობრის სტატუსი მომანიჭა.

ბედნიერია ის ქვეყანა, ის ერი, რომელსაც გელასნაირი კაცები ჰყავს.